

9 777335 828003

mesačník o filmovom dianí
(nielen) na Slovensku

www.filmsk.sk

film

sk

02 —

2018 ▶ 2,50 €

rozhovor: Pavel Branko téma: Filmoví fotografi kedysi a dnes

recenzia: Chlapi neplačú — Na konci sveta — Podoba vody —

Tri billboardy kúsok za Ebbingom / Najtemnejšia hodina —

Potvora — Tak káže Boh — Varga

FILMOVÉ FESTIVALY A PREHLIADKY

NA SLOVENSKU V ROKU 2018

KOLEKCIA OBSAHUJE
3 BLU-RAY NOSIČE

01 ZBOJNÍK
JURKO

02 KRVAVÁ
PANI

03 VÝBER Z ANIMOVANÝCH
FILMOV VIKTORA KUBALA

VYDANIE BLU-RAY KOLEKČIE
FINANČNE PODPORIL

AUDIOVIZUÁLNY
FOND

VYDANIE BLU-RAY
KOLEKČIE FINANČNE
PODPORILI

WWW.SFU.SK
WWW.KLAPKA.SK

úvodník

— Minulý mesiac sme uviedli do života novú podobu *Film.sk* s predstavou vzrušujúcej budúcnosti pre časopis aj pre slovenské audiovizuálne prostredie. No niekedy môže byť dobrodružstvom vybrať sa opačným smerom, do minulosti. To sa nám stalo pri príprave čísla, ktoré práve držíte v rukách. Pri príležitosti januárového životného jubilea Judity Csáderovej sme v Teme čísla zaostrili na prácu filmových fotografov. S naklonenou priazňou osudu sa nám podarilo stretnúť za jedným stolom so štyrmi bývalými fotografmi zo špeciálneho oddelenia Slovenského filmu (okrem pani Csáderovej aj s Václavom Polákom, Dušanom Dukátom a Vladimírom Vavrekom). V sprievode živjej vravy, ktorá sa pri takom posedení po mnohých rokoch prirodzene rozpútala, nás vtiahli do profesionálneho života na Kolibe i na plác k filmárom, ako sú Dušan Hanák, Juraj Jakubisko, Martin Hollý a ďalší.

— Na režisérov, ktorí sa nezmazateľne zapísali do dejín slovenskej kinematografie, nespomínali len fotografi. Na rozhovor pre *Film.sk* pristal filmový kritik Pavel Branko, ktorý v apríli oslávi 97. narodeniny. Napriek úctyhodnému veku je stále obrovským zdrojom zasvätených pohľadov na kinematografiu, jej reflexiu i na spoločnosť ako takú. „Kritik je človek, ktorý vie ostať obyčajným divákom a vnímať dielo srdcom, oddať sa mu, ale má za sebou veľa napozieraného a nazitého, čo dáva možnosť preniknúť hlbšie a vyjadrovať sa nie výhradne ako analytik, ale aj ako fanúšik alebo odporca,“ hovorí Branko. Z rozhovoru, ktorý má tentoraz väčší rozsah než zvyčajne, toto všetko cítiť.

— Keď sme už pri tých návratoch, v rubrike Profil znovuobjavujeme osobnosť vedúceho výroby Viliama Čánkyho, ktorý by sa vo februári dožil 85 rokov. Pre mnohých je to meno asi neznáme, ale ľudia od filmu vedia, že to bol človek, ktorý stál pri začiatkoch tejto profesie. Spomienky upriamujeme aj na jedinečného herca Mariána Labudu, ktorý nás začiatkom roka nečakane opustil.

— V mnohých rubrikách však zachytávame aj aktuálne dianie. To sa momentálne točí najmä okolo 68. ročníka festivalu Berlinale, na ktorom bude mať svetovú premiéru roadmovie Martina Šulíka *Tlmočník*.

— Za redakciu vám prajem inšpiratívnu cestu tam a späť. ◀

— Zuzana Sotáková / redaktorka *Film.sk* —

film.sk

mesačník o filmovom dianí
(nielen) na Slovensku / 19. ročník

Vydavateľ:

Slovenský filmový ústav

Adresa redakcie:

film.sk / Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava

tel.: 02/57 10 15 25

fax: 02/52 73 32 14

e-mail: filmsk@sfu.sk

Šéfredaktor:

Daniela Bernát

Redakcia:

Zuzana Sotáková

Redakčná rada: Peter Dubecký

[generálny riaditeľ SFÚ]

Rastislav Steranka

[riaditeľ NKC – SFÚ]

Marián Brázda

[vedúci edičného oddelenia SFÚ]

Miroslav Ulman

[odborný referent Audiovizuálneho

informačného centra SFÚ]

Simona Nótová-Tušerová

[tlačová tajomníčka SFÚ]

Andrea Biskupičová

[vedúca predajne Klapka.sk]

Štefan Vraštiak

Jazyková redakcia:

Jaroslav Hochel

Design & grafická úprava: p & j

Tlač: Dolis, s. r. o.

Uzávierka čísla 2/2018: 31. 1. 2018

Snímka na titulnej strane:

Tlmočník – IN Film Praha/Garfield film

Objednávania Film.sk:

L.K. Permanent, Zuzana Žáková

tel.: 02/49 11 12 02,

e-mail: zakova@predplatne.sk

Film.sk vychádza s podporou MK SR.

ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akokoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

Peter Ulman,

filmový publicista

— Výsadné postavenie RTVS na masmediálnej scéne, ktoré je určené verejným záujmom občianskej spoločnosti, prináša neustále otváranie otázok riadenia, financovania a charakteru tejto inštitúcie. A odkedy boli Slovenská televízia aj Slovenský rozhlas pár rokov po detotalizácii načas hrubo ovládnuté hnutím „pasienkov a vatier“, aj v deravej pamäti bodnú signály korekcií, ktoré by mohli oslabovať regulárnosť jej zmyslu. Voľbu nového riaditeľa RTVS komentoval vlani minister kultúry tak, že politické záujmy prevládali nad odbornými argumentmi a nad službou verejnosti. Krátko pred zvolením vysvetľoval budúci riaditeľ RTVS ešte zo šéfovského postu verejnoprávnej tlačovej agentúry spoluprácu s propagandistickou ruskou agentúrou ako posilnenie boja proti hoaxom.

— Možnože vysielačím časom marginalizovaných a teraz odpratanú reláciu *Reportéri* veľa divákov ani nikdy nevidelo. Záujemcom naďalej slúži archívne (hoci na webe RTVS inak ako dátumovo nešpecifikované) usporiadanie jej vydaní od januára 2011 až po tohtoročné januárové finále. Vraj dočasné, lebo ju „už“ na jeseň vzkriesia v lepšej kondícii. Keď sa však ruší (striktne, bez diskusie s tvorcami a bez priebežných inovačných riešení) niečo zabehnuté, podobné služby bývajú zlou predzvesťou. O *Reportérov* ide práve preto, že boli investigatívnou televíznou exkluzivitou. Reportáže odhaľovali vlastnícke čachre s pôdou a budovami, podozrenia z machinácií pri verejných obstarávaníach alebo policajných vyšetrovaniach, nesúdné súdne konania, nemoci nemocníc, naštrbené ilúzie občanov o práve a spravodlivosti. Občas novými dokrútkami osvetľovali minulosť apelatívne presahujúcu do súčasnosti.

— Investigatívna publicistika u nás vystrčila rožky na konci šesťdesiatych rokov 20. storočia, no zakrátko bola nadlho zadlávená ako škodca komunistického kréda. Štát si organizoval a prísne vymedzoval skúmanie prístupných komnát, takže sa pranierovali akurát isté komunálne nedostatky. Terajší sporný diskvalifikačný verdikt spustil očakávania – budú v „rádiotelevízii“ nasledovať spravodajské, diskusné, dramaturgické a produkčné vylepšovania alebo „vylepšovania“? Budú službou nezávislosti a slobode médií alebo službou moci? Pluralita postojov a názorov má viesť k očisťovaniu pravdy, nie k jej devalvácii.

— Ako motto jednej z relácií *Reportéri* sa objavil Churchillov citát: „Pravda je nezvratná. V panike ju môžeme odmietnuť, v nevedomosti sa jej vysmiať, v zlomyseľnosti ju prekrútiť, ale ona zostáva.“ Snáď to nie sú iba slová, slová, slová. ◀

- 3 myslím si
- 4 — 6 téma: Filmoví fotografi kedysi a dnes
- 7 aktuálne: 68. Berlinale
- 8 — 9 aktuálne: Distribúcia slovenských filmov v roku 2017
- 10 — 16 rozhovor: Pavel Branko
- 17 Správy z filmového diania
- 18 zásadné filmy / moje obľúbené slovenské filmy
- 19 premiéry v kinách
- 20 — 21 recenzia: Chlapi neplačú
- 22 — 23 recenzia: Na konci sveta
- 24 — 25 recenzia: Podoba vody
- 26 — 27 recenzia: Tri billboardy kúsok za Ebbingom
- 28 — 29 recenzia: Najtemnejšia hodina / Tak káže Boh / Potvora / Varga
- 30 — 31 ohlasy: Mária Terézia vo vysielaaní RTVS
- 32 zažili sme
- 33 ako ďalej, absolvent?
- 34 — 35 filmy inak
- 36 — 37 dvd nosiče / čo robia
- 38 filmové publikácie
- 39 typy mesiaca
- 40 — 41 kalendárium špeciál
- 43 svet spravodajského filmu: Týždeň vo filme
- 44 — 45 in memoriam: Marián Labuda
- 46 profil: Viliam Čánky
- 47 výročia / stalo sa za 30 dní
- 48 pohľad zvonka
- 49 — 52 príloha: Filmové festivaly a prehliadky na Slovensku v roku 2018

Zachytávanie okamihov.

— text: Daniel Bernát —
— zdroj foto: archív SFU —

O PRÁCI KOLIBSKÝCH FILMOVÝCH FOTOGRAFOV

V archíve Slovenského filmového ústavu sú stovky filmov, ktoré boli vyrobené ešte v ére štátnej kinematografie. A sú tam aj tisícky fotografií, ktoré k týmto filmom vznikli. Postarali sa o to fotografi zo špeciálneho oddelenia Slovenského filmu.

Chodník cez Dunaj — foto: Dušan Dukát —

Dialóg 20 40 60 — foto: Judita Csáderová —

Postav dom, zasaď strom — foto: Václav Polák —

Obrazy starého sveta — foto: Vladimír Vavrek —

„Niekomu by sa mohlo zdať, že existujú aj zábavnejšie činnosti, než deň čo deň osem hodín zarezávať v zamestnaní. Každý mesiac urobiť inventúru, zháňať pre deväť ľudí fotomateriál, starať sa o fotoaparáty, ktoré boli neustále pokazené, a pritom udržiavať celkovú spokojnosť. Pravdou však je, že fotooddelenie Slovenského filmu bolo mojim skutočným domovom. Každé ráno som sa tešila na nový deň, ktorý sa väčšinou začínal tým, že niekto priniesol kávu Standard a Zuzka Jójártová ju hneď servírovala v ruskom krištáli, ako sme nazývali poháre od horčice.“ Tento úryvok pochádza z knihy Život fotografky, ktorú napísala Zuzana Mináčová, bývalá šéfkla fotooddelenia na Kolibe. Pod jej vedením tam pracovali aj fotografi Vladimír Vavrek, Václav Polák, Dušan Dukát a Judita Csáderová, s ktorými sme si dohodli spoločné stretnutie, aby sme sa dozvedeli o ich skúsenostiach zo zaznamenávania okamihov pri vzniku filmov. A ako sa medzi nimi rozprúdili spomienky, museli sme obratne zachytávať podnetné okamihy aj my.

— Vladimír Vavrek prišiel na Kolibu v polovici

60. rokov, Judita Csáderová v roku 1967 (pracovala tam prevažne v pozícii laborantky), koncom dekády pribudol Václav Polák a Dušan Dukát nastúpil do fotooddelenia až v prvej polovici 80. rokov. Výber fotografa na konkrétny film prebiehal na Kolibe zvyčajne podľa toho, kto bol voľný, ale časom sa začali vytvárať aj stabilnejšie prepojenia na základe zloženia štábu, respektíve požiadavky režiséra. Takto sa napríklad vytvorila intenzívnejšia spolupráca Vladimíra Vavreka na filmoch Dušana Hanáka, niektoré Vavrekove fotografie dokonca Hanák použil priamo vo filme *Obrazy starého sveta* (1972).

— Často sa stávalo, že fotograf bol prítomný na pláci počas celého nakrúcania, zvlášť vtedy, ak sa nakrúcalo na vzdialenejších lokáciách, kam vycestoval spolu s celým štábom. Václav Polák strávil v úvode svojho pôsobenia na Kolibe dlhý čas v Tatrách, keď sa dostal k projektu *Medená veža* (1970) v réžii Martina Hollého. Nakrúcanie filmu prebiehalo v ťažkých podmienkach, ovplyvňovali ho rôzne faktory a celá výroba sa natahovala. Navyše Polák fotografoval aj voľné pokračovanie „veže“, ktoré vzniklo krátko nato pod názvom *Orlie pierko* (1971). Oveľa neskôr zažil Polák extrémne podmienky pri filme *Sagarmatha* (1988, r. Ján Piroh), keď sa pred nakrúcaním išlo na tréningový pobyt na Kaukaz. Horské podmienky dali zabráť nielen technike, ale aj telu. Na nakrúcaní v Nepále sa už Polák odmietol zúčastniť. Pre fotografov kolibského fotooddelenia však vo všeobecnosti platilo, že boli často na cestách.

— Niektorí režiséri prevažne staršej generácie, ako bol napríklad Vladimír Bahna, uprednostňovali, keď fotografi urobili na pláci zábery z filmu v identickom duchu, ako scénu zaznamenala kamera, čím fotografom zväzovali ruky. Lenže slovenský film pocítil v 60. rokoch prílev novej energie najmä z radov mladých absolventov FAMU, rozprávanie získavalo na obrazovom dôraze, tvorcovia sa pohrávali s vizualitou, čo sa prenášalo aj do práce filmových fotografov. Judita Csáderová hovorí napríklad o kreatívnom využívaní rôznych objektívov a hĺbky ostrosti. Pozoruhodné výsledky dosiahol podľa nej Milan Kordoš pri fotografovaní filmu *Organ* (1964, r. Štefan Uher), čo súviselo aj s obrazovým

nastavením filmu zo strany kameramana Stanislava Szomolányiho, alebo Anton Podstraský pri filme *Muž, ktorý luže* (1968, r. Alain Robbe-Grillet). „Boli tam krásne herečky, čo bola polovičná výhra, no Podstraský využíval aj vlastnosti dlhých objektívov – robil veľké detaily, portréty a v popredí ešte bola neostrá časť nejakého objektu. Boli to krásne kompozície, ktoré v obrazoch umocňovali prvok snovosti,“ ozrejmjuje Csáderová.

— Dušan Dukát poznamenáva, že v jeho prípade vždy zohrávala úlohu vlastná kreativita už na úrovni kompozície a výrazu. „inak by to mohol mechanicky fotiť prakticky hocikto“. V tejto súvislosti a vzhľadom na vtedajšie technické možnosti pripomína, že kedysi musel autor o fotografii veľa vedieť, ak chcel dosiahnuť želaný efekt v podmienkach, keď sa všetko robilo ručne. No to, čo sa rokmi pri fotografovaní filmov nezmenilo, je schopnosť vystihnúť ten správny moment. Napríklad pri práci na filme Juraja Jakubiska to nebyvalo ľahké, keďže sa toho na pláci veľa odohrávalo. Pri komornejších, navonok oveľa nevýraznejších projektoch mohlo

byť zase zložité fotograficky interpretovať scénu, v ktorej sa to najdôležitejšie odohrávalo vnútri postavy. Vždy však išlo o umenie nájsť a zachytiť niečo zaujímavé; treba mať na pamäti, že fotografi mávali k dispozícii obmedzené množstvo fotomateriálu (ak práve nešlo o koprodukcii s Nemeckom), takže svoje rozhodovanie museli sčasti podriaďovať aj potrebe úspornosti. V podobnej situácii ako kameramani boli aj tým, že si v tom čase nemohli pred vyvolaním filmu skontrolovať povahu a kvalitu zaznamenaného obrazu, čo bolo riziko a kládlo to na profesionalitu fotografov (a kameramanov) vyššie nároky.

— Vladimír Vavrek oceňuje najmä spoluprácu s režisérmi, ako boli Dušan Hanák, Juraj Jakubisko, Jozef Zachar, Elo Havetta, Alain Robbe-Grillet, Václav Tomšovský, Karol Floreán, Dušan Trančík alebo Ján Zeman, ktorí fotografi umožňovali byť tvorivým. Václav Polák takisto spomína Hanáka, Havettu, Jakubiska a Trančíka. „Robil som na Hanákových Ružových snoch, kde som sa mohol prvý raz takto voľne pohybovať po cigánskych osadách, boli tam na nás zvyknutí a vznikli krásne fotky. Záviedel mi

ich aj Tibor Huszár.“ Polák však pripomína aj dôležité skúsenosti s Jurajom Herzom, s Martinom Hollým a s kameramanom *Medenej veže* a *Orlieho pierka* Václavom Krškom, ktorý mu dával lekcie z výberu prostredí a z práce s obrazom v horskej krajine, alebo so Štefanom Uhrom, Dušanom Rapošom či Martinom Šulíkom. „V konečnom dôsledku bola pre mňa zaujímavá spolupráca s každým režisérom, hoci to neznamená, že aj dobrá,“ podotkol Polák. Zároveň dodal, že nemal ambíciu robiť pri filme vyslovene umelecké fotografie, ale snažil sa, aby boli aspoň dobre nadizajnované. „Dobrý fotograf by mal byť v prvom rade dobrý dizajnér.“

— Viacerí fotografi mali možnosť spolupracovať aj na koprodukčných filmoch alebo na tituloch, ktoré robili zahraniční tvorcovia, či už za socializmu, alebo po revolúcii. Skúsenosť Václava Poláka bola pritom neraz taká, že zahraniční tvorcovia boli zaskočení úrovňou tunajších štábov a hercov, u ktorých sa síce často prejavoval jazykový hendikep, ale z hereckej stránky boli výborne pripravení.

S množstvom práce fotografa v kolibskom fotooddelení to bolo rôzne, záviselo to od obdobia. Niekedy fotograf pracoval aj na dvoch filmoch súbežne, inokedy strávil mesiace v teréne pri projekte s dlhou výrobou. Fotografi však boli k dispozícii nielen počas nakrúcania, ale aj pri príprave a dokončovaní filmu. Boli prítomní už pri výbere hercov, niekedy chodili s architektom na obhliadky lokácií, prípadne zaznamenávali kostýmové skúšky. Občas bolo treba urobiť samostatne fotografie na plagát k filmu alebo špeciálne obrázky, ktoré sa stali súčasťou dekorácie filmovej scény, prípadne slúžili ako rekvizita. Fotooddelenie završovalo aj propagačné karty s portrétmi hercov, fotografovali sa aj významné návštevy filmových pracovníkov, premiéry a iné podujatia, no a takisto festivaly, na čo sa špecializovala najmä Zuzana Mináčová.

Vráťme sa však na filmový plác, kde vznikali aj pracovné fotografie z nakrúcania, ktoré mali význam predovšetkým pre zaznamenanie atmosféry a tvorcov

a mohli poslúžiť pri propagácii filmu. No vznikali tam i fotografie, ktoré boli pomôckou pre režiséra alebo skriptku v tom, že si cez ne mohli overiť povahu nakrútených scén a na základe rôznych detailov ustrážiť nadväznosť a pripraviť ďalšie obrazy.

„Tá kolibská éra bola obdobím, keď boli fotografie v časopisoch a vo vitrínach kín jediným zdrojom informovania o filme. Fotografi mali vtedy veľký význam a vznikali úžasné fotografie. Tie fotosky dokázali ľudí pritiahnúť do kín,“ hovorí Václav Polák, no zároveň dodáva: „Ja som však vždy hovoril, že v konečnom dôsledku ani nezáleží na tom, či bude vyrábaný film, ktorý sme fotografovali, dobrý, alebo zlý. Ide najmä o to, že sa zachytilo nejaké časové obdobie, ktoré potom odznelo. Obraz je v tomto prípade výpovednejší než slovo, dokáže lepšie sprostredkovať povahu doby. A na základe tých fotografií dnes môžeme vidieť, ako vyzerali nielen herci, o ktorých diváci vedeli vždy najviac, ale aj režiséri, kameramani a ďalší tvorcovia.“

O možnostiach rozhodujú hlavne peniaze

— text: Zuzana Sotáková —

Sprievodných fotografií z aktuálnych slovenských filmov alebo z ich nakrúcania,

ktoré by sa dali využiť pre médiá, je neraz málo a niekedy ani nemajú dostačujúcu kvalitu.

Podľa súčasných producentov sú v tomto smere problémom predovšetkým financie.

„Je to veľmi dôležitá súčasť, a to nielen pri projektoch, ktoré majú komerčný potenciál, ale aj pri artových filmoch. V mnohých krajinách pracujú na propagačných a prezentačných materiáloch celé firmy alebo reklamné agentúry, ktoré sa na to špecializujú. Aj u nás sú, samozrejme, vynikajúci odborníci, ktorí to vedia robiť, ale, bohužiaľ, nemáme na to prostriedky. Často sme radi, keď nájdeme dostatok financií, aby sme dokončili film v čo najlepšej kvalite,“ objasňuje situáciu Silvia Panáková z produkčnej spoločnosti ARINA. „V našej spoločnosti sa však snažíme vyčleniť finančné prostriedky aj na túto oblasť, pretože v dnešnej dobe potrebujeme nášho budúceho diváka informovať o tom, čo preňho pripravujeme, a keďže je zavalený informáciami z rôznych strán, snažíme sa to urobiť kreatívne a zaujímavé, aby sme ‚vytlačili‘ a aby mal šancu všimnúť si nás a zapamätať,“ pokračuje Panáková. „Pre nás je fotograf dôležitým členom štábu, pretože jeho služby využívame už pri príprave filmu, keď zaznamenáva atmosféru a zaujímavé okamihy pri natáčaní. Najčastejšie spolupracujeme s Martinom Črepom a Mayom Hircom, ktorí pripravili krásne materiály napríklad k nášmu novému tanečnému filmu Backstage alebo k oceňovanému koprodukčnému filmu Fair Play.“ Podobný názor zastáva aj Patrik Pašš z Trigon Production: „Žijeme piktorálnu dobu, v ktorej značná časť populácie vníma skôr vizuálnu komunikáciu, ktorej prikladá význam a orientuje sa podľa nej. Pre tento aspekt sú fotografie, videoprezentácie, spoty a trailery veľmi dôležitou súčasťou komunikácie s potenciálnym publikom.“ To, že dobrý vizuál spraví pre propagáciu filmu viac ako veľa slov, si myslia aj producentky Ľubica Orechovská a Zuzana Mistríková z PubResu. „Film je predovšetkým vizuálne umenie, roz-

právanie obrazom, a preto sú kvalitné fotografie z filmu, z nakrúcania, ako aj kľúčový vizuál – plagát pri jeho prezentácii dôležité. Snažíme sa mať na nakrúcaní profesionálneho fotografa, aby nielen dokumentoval jeho priebeh, ale zároveň perspektívne vyberal, ktoré fotografie sa neskôr použijú ako oficiálne sprievodné materiály,“ približuje ich skúsenosť Orechovská. Podľa nej je ideálne, ak sa už počas produkcie alebo postprodukcie filmu uvažuje nad hlavným vizuálom snímky. „Ak sa predpokladá fotografovanie hercov, je praktické spraviť to v období, keď sú ešte v procese tvorby. Samozrejme, nie vždy sa to dá zladať a nejde to jednoducho,“ dodáva Orechovská.

Spoločnosť PubRes produkovala filmy ako Mečiar, Učiteľka či Wilsonov a zvyčajne pracuje s viacerými fotografmi: niektorí fotografujú nakrúcanie, iní pre nich dokumentujú premiéry, tlačové besedy a podobné podujatia. Spoločnosť Trigon Production, ktorá stojí napríklad za filmami Agáva alebo Krok do tmy, nie je v tomto smere výnimkou. Na každom dramatickom diele pre nich pracujú dvaja-ťaja fotografi. „Ich usmerenie podriaďujeme našim potrebám v komunikácii. Ide o estetické, portrétové a posterové fotografie, ale aj o zachytávanie emocionálnych a dramatických situácií na mieste nakrúcania, o reportážnu fotografiu. Pri dokumentárnych filmoch fotografujú zväčša členovia štábu, najmä kameramani a kamerovní technici,“ vysvetľuje Patrik Pašš. Ak fotomateriál k filmom nemajú, čo sa podľa neho pri dokumentárnom produkte deje často, je to z ekonomických dôvodov. „To znamená, že náš projekt je nízko rozpočtový a nepovoľuje nám pracovať s touto dôležitou pridanou hodnotou.“

aktuálne

Tlmočník začne svoju púť na Berlinale

— text: Zuzana Sotáková —
foto: IN Film Praha/Garfield film —

Prestížny filmový festival Berlinale uvedie aj vo svojom 68. ročníku slovenské filmy. Uskutoční sa od 15. do 25. februára.

Jeden je rakúsky bonviván so slabosťou pre alkohol a pekné ženy, druhý je slovenský Žid a asketický človek. Toho prvého hrá uznávaný rakúsky herec Peter Simonischek, ktorému vlani udelili Európsku filmovú cenu pre najlepšieho herca za film *Toni Erdmann*. Toho druhého stvárňuje český oscarový režisér Jiří Menzel. Protikladná dvojica sa stretla vo filme *Tlmočník* režiséra Martina Šulíka, ktorý mal naposledy v kinách dokument *Milan Čorba* pred tromi rokmi a z hraných filmov to bol *Cigán* (2011). Svojrázne roadmovie *Tlmočník* uvedie festival v sekcii Berlinale Special, ktorá sa zameriava na nové a výnimočné produkcie a vzdáva poctu osobnostiam kvalitnej kinematografie. „Ide aj o filmy, ktoré si zaslúžia špeciálnu pozornosť vzhľadom na aktuálne udalosti,“ charakterizujú sekcii zástupcovia festivalu. Šulíkov film je inšpirovaný knihou *Mŕtvy v bunkri* spisovateľa a reportéra Martina Pollacka. Opisuje v nej svoj vzťah k otcovi – veliteľovi zvláštnych oddielov SS, ktorý na sklonku roku 1944 pôsobil na Slovensku v okolí Ružomberka. „Chceli sme sa na celý problém pozrieť z dvoch strán, a tak sme Rakúšanovi vymysleli protihráča – postavu tlmočníka, ktorý cez vojnu stratil celú rodinu. Postupne sa pred nami vynorilo akési tragikomické roadmovie, príbeh dvoch starcov, ktorí chcú na konci života pochopiť vlastné životy,“ spresnil v tlačovej správe Martin Šulík. „Keď sme tento scenár s Marekom Leščákom písali, chceli sme, aby nebol len o minulosti, ale aj o prítomnosti Slovenska. Preto sú mnohé epizódy, ktoré sa vo filme odohrávajú, súčasné. Stretávajú mladé dievčatá, ale aj problémy, ktoré dnes na Slovensku sú. Mal by to byť

teda pohľad na minulosť, ale už očami súčasníkov,“ povedal režisér pre *Film.sk* počas vlaňajšieho nakrúcania filmu v Bratislave. *Tlmočník* vznikol v slovensko-česko-rakúskej koprodukcii a tunajšiu distribučnú premiéru bude mať už 1. marca.

Slovensko bude mať v Berlíne zastúpenie aj v súťažnej sekcii, a to prostredníctvom srbsko-slovenskej animovanej snímky *Untravel* tvorivej dvojice Ana Nedeljković a Nikola Majdak Jr. Film, ktorý hovorí o patriotizme, turizme a emigrácii, koprodukovali slovenské spoločnosti BFILM a Your Dream Factory a uvedie ho sekcia Generation 14plus, zameraná na tvorbu pre deti a mládež. Vlani mal v príbuznej sekcii Generation Kplus svetovú premiéru film Ivety Grófovej *Piata loď*, ktorý tam napokon získal ocenenie Krištáľový medveď. Tento rok je *Piata loď* nominovaná na Cenu Asociácie európskych filmov pre deti, ktorá sa odovzdáva práve počas Berlinale.

Trhové projekcie na berlínskom European Film Market čakajú filmy *Nina* (r. J. Lehotský), *Sloboda* (r. J. Speckenbach) a *Po strništi bos* (r. J. Svěrák).

Počas festivalu sa bude slovenská kinematografia prezentovať v stánku Central European Cinema č. 137, ktorý bude slúžiť aj na pracovné stretnutia filmových profesionálov. Zastrešuje ho Slovenský filmový ústav, ktorý na festival pripravil aj katalóg *Slovak Films 17 – 18*, bulletin *What's Slovak in Berlin?* a anglické vydanie mesačníka *Film.sk*.

Rok 2017:

Viac než milión divákov!

Po rekordnom roku 2016 priniesol ďalší rok slovenskej kinematografii nové rekordy. Hrubé tržby medzi-ročne vzrástli takmer o 19 % a dosiahli vyše 34,5 milióna eur, čo je najviac v ére slovenskej samostatnosti. Celková návštevnosť vzrástla o 18 % na takmer 6,7 milióna divákov a je najvyššia od roku 1993. No a podiel domácich filmov na celkovej návštevnosti stúpol na kedysi nepredstaviteľných 21 %.

Vlajššia rekordná návštevnosť dramaticky zamiešala poradie najnavštevovanejších domácich filmov v ére samostatnosti (aktuálny TOP 10 1993 – 2017 nájdete v rubrike Z filmového diania na strane 17). Až štyri minulo-ročné premiéry sa dostali do historického rebríčka a najúspešnejšia z nich – snímka **Všetko alebo nič** s 340 535 divákmi – dokonca ohrozila druhú priečku zdanlivo nedostižnej **Fontány pre Zuzanu 2** (1993). Dva domáce tituly mali návštevnosť viac než 300 000 divákov (**Všetko alebo nič** a **Čiara**) a celkovo štyri sa dostali cez hranicu 100 000 (podrobné výsledky jednotlivých premiérových titulov nájdete v tabuľke). Takáto situácia sa zrejme tak skoro neopakuje.

Z hľadiska produkcie bol minulý rok takisto rekordný. Vzniklo 27 dlhometrážnych slovenských a koprodukčných snímok (z toho 14 minoritných koprodukcí). A rekordný bol počet premiér. Do kín sa dostalo až 31 slovenských dlhometrážnych filmov – 21 hraných (z toho 10 minoritných koprodukcí), 9 dokumentárnych (z toho 3 minoritné koprodukcie) a 1 minoritný animovaný titul. V distribúcii boli aj dva stredometrážne dokumenty – **Hotel Úsvit** v réžii Márie Rumanovej a **Varga** Sone Maletzovej. Dve krátke slovenské animované snímky boli uvedené ako predfilmy – **39 týždňov**, **6 dní** režisérkej dvojice Joanna Kožuch a Boris Šima pred filmom Ivety Grófovej **Piata loď** a **Žltá** Ivany Šebestovej pred filmom **Out** Györgya Kristófa.

Najnavštevovanejším domácim dokumentom bol **Mečiar** Terezy Nvotovej s 15 621 divákmi. Nvotovej hraný film **Špina** bol zase s 50 564 divákmi najúspešnejšou minoritnou koprodukciiou. A režisér Jan Hřebejk predsta-

vil slovenskému publiku v roku 2017 až tri svoje novinky – **Rodinného priateľa**, **Dezertéra** a **Nápadníka** z trilógie **Záhradníctvo**.

Slovenské filmy distribuovalo do kín desať distribučných spoločností, najaktívnejšia z nich bola opäť Asociácia slovenských filmových klubov so siedmimi domácimi premiérami. Tri produkčné spoločnosti (Peter Hledík – Barok Film, Reminiscencie a Wide Road Films) nasadili svoje filmy do kín priamo, bez spolupráce s klasickým distribútorom a mimo plánu premiér Únie filmových distribútorov SR (tieto filmy sú v tabuľke označené *).

Tešili sme sa, keď priemerná návštevnosť na predstavenie 100-percentne slovenského filmu alebo majoritnej koprodukcie vzrástla z 30,26 diváka v roku 2015 na 31,83 diváka v roku 2016. V minulom roku sa však takmer zdvojnásobila, keďže na majoritne slovenské premiérové tituly prišlo v priemere 61,67 diváka na jedno filmové predstavenie. Najvyššiu priemernú návštevnosť na predstavenie mali hrané filmy **Všetko alebo nič** (79,34 diváka), **Únos** (78,48) a **Čiara** (68,97).

Zatiaľ čo v roku 2016 prišlo do kín na všetky premietané domáce tituly, nielen premiérové, 377 072 divákov, čo bol 6,6-percentný podiel na celkovej návštevnosti, vlani ich prišlo na všetky premietané slovenské filmy takmer štyrikrát viac – 1 431 290. Podiel domácich filmov na celkovej návštevnosti sa zvýšil na 21,37 % a v tomto ukazovateli sa za rok 2017 pravdepodobne zaradíme na popredné priečky v rámci Európskej únie.

Vlajšej filmovej distribúcii na Slovensku sa budeme podrobnejšie venovať v marcovom vydaní **Film.sk**.

Distribúcia premiérových slovenských a koprodukčných filmov v roku 2017

	NÁZOV FILMU	RÉŽIA	ROK VÝROBY	KRAJINA PÔVODU	DÁTUM PREMIÉRY	POČET PREDSTAVENÍ	POČET DIVÁKOV	HRUBÉ TRŽBY	DISTRIBÚTOR
1.	Všetko alebo nič	Marta Ferencová	2017	SK/CZ	12. 1.	4 292	340 535	1 734 924 €	Continental film
2.	Čiara	Peter Bebjak	2017	SK/JA	3. 8.	4 775	329 349	1 749 425 €	Continental film
3.	Únos	Mariana Čengeľ Solčanská	2017	SK	2. 3.	3 552	278 763	1 467 614 €	Continental film
4.	Cuky Luky film	Karel Janák	2017	SK	20. 4.	2 307	116 139	580 882 €	Itafilm
5.	Spievankovo a kráľovná Harmónia	Diana Novotná	2017	SK	12. 10.	1 863	86 555	424 400 €	Itafilm
6.	Masaryk	Julius Ševčík	2016	CZ/SK	23. 3.	1 316	55 183	272 490 €	Garfield film
7.	Mečiar	Tereza Nvotová	2017	SK/CZ	12. 10.	557	15 621	77 994 €	PubRes
8.	Piata loď	Iveta Grófová	2017	SK/CZ	16. 3.	473	12 027	44 856 €	CinemArt SK
9.	Vábenie výšok	Pavol Barabáš	2017	SK	19. 10.	291	8 005	27 637 €	ASFK
10.	Nina	Juraj Lehotský	2017	SK/CZ	21. 9.	334	5 714	22 175 €	FEMC
11.	DOGG Enrik Bistika, Slavomir Zrebný, Vilo Csino	Jonáš Karásek,	2017	SK	9. 11.	335	2 866	16 013 €	Continental film
12.	Out	György Kristóf	2017	SK/HU/CZ	7. 9.	103	1 529	2 588 €	ASFK
13.	Diera v hlave	Robert Kirchhoff	2016	SK/CZ	30. 3.	73	1 140	1 760 €	ASFK
14.	Obchádzka na ceste k dokonalaj ilúzii *	Róbert Filo	2016	SK	7. 2.	9	143	536 €	Wide Road Films
15.	Sprisahanie šedej rasy	Maroš Berák	2017	SK/CZ	23. 2.	32	688	1 380 €	Filmtopia
16.	Profesionálna cudzinka *	Anna Grusková	2016	SK	27. 2.	15	270	1 125 €	Reminiscencie
17.	Varga * / **	Soňa Maletzová	2017	SK/CZ	17. 12.	9	223	647 €	Filmtopia
18.	Hotel Úsvit **	Mária Rumanová	2016	SK	6. 3.	13	156	434 €	Filmtopia
19.	Ťažká duša	Marek Šulík	2017	SK	5. 10.	12	96	317 €	Filmtopia
SPOLU 100% SLOVENSKÉ FILMY, MAJORITNÉ KOPRODUKCIE A 50/50						20 361	1 255 002	6 427 195 €	
1.	Špina	Tereza Nvotová	2017	CZ/SK	22. 6.	1 222	50 564	257 193 €	Forum Film
2.	Po strništi bos	Jan Svěrák	2017	CZ/SK/DK	24. 8.	1 394	41 203	202 833 €	Forum Film
3.	Lichožrúti	Galina Miklínová	2016	CZ/SK/HR	12. 1.	785	20 214	88 477 €	Forum Film
4.	Baba z ľadu	Bohdan Sláma	2017	CZ/FR/SK	2. 3.	379	14 491	44 606 €	ASFK
5.	Tri želania	Vít Karas	2017	CZ/SK	7. 12.	905	10 325	48 500 €	Continental film
6.	Záhradníctvo: Rodinný priateľ	Jan Hřebejk	2017	CZ/SK/PL	1. 6.	550	7 494	36 456 €	Forum Film
7.	Záhradníctvo: Dezertér	Jan Hřebejk	2017	CZ/SK/PL	28. 9.	475	5 815	28 552 €	Forum film
8.	Záhradníctvo: Nápadník	Jan Hřebejk	2017	CZ/SK/PL	16. 11.	387	5 707	29 225 €	Forum film
9.	Cez kosti mŕtvych	Agnieszka Holland, Kasia Adamik	2017	PL/DE/CZ/SE/SK	6. 4.	134	1 409	3 099 €	ASFK
10.	Svet podľa Daliborka	Vít Klusák	2016	CZ/SK/GB	23. 11.	94	810	2 711 €	Bontonfilm
11.	Křižáček	Václav Kadrnka	2017	CZ/SK	28. 9.	76	638	1 036 €	ASFK
12.	Vlk z Královských Vinohrad	Jan Němec	2016	CZ/SK/FR	20. 4.	73	600	1 060 €	ASFK
13.	Červená	Olga Sommerová	2017	CZ/SK	7. 9.	27	496	1 091 €	PubRes
14.	Opuštěný vesmír *	Peter Hledík	2015	CZ/SK	28. 1.	10	373	779 €	Peter Hledík – Barok Film
SPOLU MINORITNÉ KOPRODUKCIE						6 511	160 139	745 617 €	
SPOLU VŠETKY SLOVENSKÉ A KOPRODUKČNÉ PREMIÉROVÉ FILMY						26 872	1 415 141	7 172 813 €	
SPOLU VŠETKY SLOVENSKÉ A KOPRODUKČNÉ FILMY PREMIETANÉ V ROKU 2017 (NIELEN PREMIÉRY) ***						27 398	1 431 290	7 203 487 €	

zdroj: Únia filmových distribútorov SR, Reminiscencie, Peter Hledík – Barok Film, Wide Road Films

poznámka: Filmy sú zoradené podľa počtu divákov

Masaryk - distribučná premiéra: 23. 3. 2017, predpremiéra: 15. 12. 2016.

Celkové výsledky filmu od predpremiéry: 1 323 predstavení, 55 619 divákov a hrubé tržby 274 234 eur

* film mimo plánu premiér ÚFD SR / ** stredometrážny film /

*** vrátane filmov mimo plánu premiér ÚFD

Na film sa treba dívať dušou

— text: Mariana Jaremková / filmová publicistka —

foto: Miro Nôta —

Dielo aj život filmového kritika Pavla Branka, ktorý v apríli oslávi 97. narodeniny, už bolo zaznamenané v knihách aj vo filme. Jeho názory, úvahy a rozmýšľanie o filme sú však inšpiráciou na ďalšie rozhovory. A za Brankom filmovým kritikom stále jasne vystupuje Branko človek, jeho príbeh a skúsenosti prežitého.

Začnime nefilmovo, pretože film napokon vychádza zo života, skúsenosti. Tzv. osmičkové roky a udalosti, ktoré priniesli, sa budú v nasledujúcich mesiacoch skloňovať pravidelne. Vy ste ich prežili niekoľko vrátane skúsenosti koncentračného tábora. Vraj čo človeka nezabije, to ho posilní. Ako teda spätne vnímate tieto prelomové obdobia?

← Bonmoty dobre pôsobia, ale je v nich viac obraznosti ako argumentačného základu. Niekoľko krutá skúsenosť nezabije a naozaj posilní, iného ochromí alebo zlomí. Ja vidím skôr súvislosti než náhodne vydestilované zákonitosti. Neverím na osud, ktorý si mnohí sústredia do schém, poskladaných do fiktívnych vzorcov, podobne ako v astrológii. Pre mňa sú to náhody, takýmto konšteláciám neprípisujem význam. Varšavský pakt k nám neposlal tanky preto, že bol rok 1968, ale preto – a ja som sa na tom podieľal tiež –, že sme vtedy zjavne pretiahli strunu trpezlivosti Veľkého brata. Že to bol práve „osmičkový“ rok, je náhoda. Ja by som na zlomové obdobia aplikoval iný vzorec. Tí, ktorí bojujú za veľké zmeny, mávajú vždy veľké oči, a výsledok je potom oveľa krehkejší. Napríklad Československo sme roku 1918 veľmi chceli. Obojstranne. Vysvitlo však, že sme v ňom od začiatku mali zabudovanú rozbušku nerealizovaných ambícií slovenského národa. Ja som ho prežil celé a boli to vcelku dobré roky, ale tá rozbuška tam bola vždy. Keď do hry vstúpil Hitler, prefíkane ju využil na to, aby Československo nerozbil on, ale Slováci s veľkým proticentralistickým potenciálom, ktorých vmanévroval do situácie, keď už ani nemali inú možnosť.

— Rok 1945 bol rovnako prelomový, a pritom predsa nebol „osmičkový“. Dochádzalo k veľkej výmene kádrov, tak ako pri takých zvratoch vždy. Za prvej ČSR sme vo filmovej kritike mali významné mená, lenže tie museli za slovenského štátu zmiznúť zo scény, kým po vojne zas museli rovnako zmiznúť popredné mená zo slovenského štátu, späť s farskou republikou. Ja som po vojne začal písať v roku 1949, ale už od roku 1945 publikovali napríklad Rozner, Kalina a ďalší. A všetci, čo sme stáli na ľavici, sme boli poznačení dogmatickým pohľadom na úlohu umenia. Pritom sme neboli hlásnou trúbou režimu, písali sme z presvedčenia, získaného krutou lekciami nacizmu a ním rozpútanej vojnovéj kataklizmy, ako sme ju vtedy vnímali.

Hovorím o skúsenostiach, lebo v jednom rozhovore ste povedali, že kritik, na rozdiel od umelca, nemôže tvoriť v slonovinovej veži, ale musí konfrontovať obraz života, ako ho podáva umenie, so životom, ako ho hodnotí a vníma on.

← Filmový kritik je druhotná profesia. Neexistuje síce v dejinách kultúry prípad, kde by tvorbe nesekundovala reflexia, ale teoreticky by tvorivý proces mohol prebiehať aj bez nej, kým naopak je to z princípu nemožné. Nezastupiteľná je jej úloha teda nie tak v priestore medzi ňou a tvorbou, ale v priestore medzi imagináciou tvorby a životom, z ktorého vyrástla alebo ho prerástla. Preto v umení vždy vystupuje silná zložka meteorov, ktorí zavše intuitívne vynesú z oceánskych hĺbok svoju perlu, a aj keď prípadne zomrú mladí, zostane tu po nich neopakovateľné dielo. Aj kritik zväčša nastupuje mladý, ale je vekom viac hendikepovaný, pretože musí mať veľa nažité nielen zo života, ale aj z kultúry, a to vyžaduje roky. Na reflexiu treba teda dozrieť viac ako na tvorbu.

Vaše tri zborníky pod názvom *Straty a nálezy z tohto pohľadu pekne ukazujú váš vývoj ako filmového kritika. Nevypovedajú iba o filmoch, ale aj o vás.*

← Nikdy som nenapísal nič, čo by som si aj nemyslel – ani v 50. rokoch. Iné je, že som zavše nenapísal nič, o čom som vedel, že by to narazilo a nedostalo sa do publikačnej fázy. To je autocenzúra. *Straty a nálezy* sú teda naozaj mojím zrkadlom, a keď čítam svoje príspevky z 50. rokov, nemôžem niektoré vnímať inak, ako že... preboha, toto si si naozaj myslel? To, že sa v zborníkoch nevyhýbam svojim začiatkom, nesvedčí teda iba o nezrelosti, ale aj o tom, ako som vtedy ku kinematografii pristupoval čisto amatérsky. Nemohol som vedieť, aký je môj pohľad obmedzený, lebo som nevidel cez okraj taniera. Ale cez okraj svojho taniera sa dovidieť nedá.

Ako to vlastne na začiatku 50. rokov, keď ste začali publikovať, bolo s filmovou kritikou? Bolo na čo nadväzovať?

← Samozrejme. Davisti venovali filmu veľkú pozornosť a aj mu rozumeli, nástup klérofašizmu ich však umlčal. Víťazstvo nad fašizmom prinieslo zvrät, ale to nebolo v prvom rade obracanie kabátov, aké sme zažili po roku 1968. Do filmovej publicistiky prišli ľudia, ktorí sa s lavicovým režimom zväčša stotožňovali a jeho prešľapy, ba aj nastupujúci teror chápali ako detské choroby systému smerujúceho k správne mu cieľu. Boli sme stotožnení s tým, čo sme písali, nemali sme dve tváre. Preto sme roku 1956, po odhalení skutočností o Stalinovom režime, zažili takú dezilúziu. Pre môjho rovesníka, režiséra Fera Žáčka, to bol dokonca dôvod na samovraždu. Potom sa ukázalo, že sme slúžili niečomu, čomu sme slúžiť nemali, a každý z toho vyvodil svoje dôsledky. Vtedy sa prvý raz objavil v reflexii faktor dvoch tvárí. Ja som roku 1949 vystúpil z komunistickej strany, ale problémom pre mňa aj tak neboli ciele socializmu, ale to, že prax s nimi nemala veľa spo-

ločného. Bol to násilnícky režim, ktorý sa chopil moci a presadzoval svoje ciele neprijateľnými prostriedkami.

„Emigrovali“ ste do Tatier. Spät' vás priviedla ponuka z časopisu *Film a divadlo*. Čím vás prilákala? A naplnili sa vaše očakávania?

← Pravdaže. Chruščovov prejav o zločinoch stalinizmu, to bol pre nás dúšok čistého vzduchu. Ale bol to aj džin vypustený z fľaše, ktorého sa dogmatikom už nepodarilo celkom stiahnuť naspäť. Banskobystrická konferencia, ktorá sledovala tento cieľ, dokázala síce rozvíjajúce sa puky slobodnej tvorby administratívne zmraziť, ale na rozdiel od obdobia rokov 1945 až 1949 to už nebolo so súhlasom väčšiny tvorivej a kritickéj obce. Dokázala jej iba prechodne nasadiť náhubok, ktorý sa začiatkom 60. rokov podarilo striasť, a potom na to už museli prísť tanky zvonka, domáce dubové hlavy na to nestačili.

— Nuž a *Film a divadlo* bolo samo plodom toho erenburského odmäku, vznikalo na jeho vlne, potrebovalo redaktorov, ja som bol k dispozícii a mal som chuť vrátiť sa k remeslu, ktoré mi dogmatická vlna rokov 1951 až 1952 znechutila.

„Na reflexiu treba dozrieť viac ako na tvorbu.“

Ste vnímaný najmä ako kritik, ktorý sa zameriava na dokumentárnu tvorbu. Tá je v slovenskej kinematografii v rôznych dekádach vždy zaujímavá. Sústredili ste sa na dokument už od začiatku?

← Od začiatku, no najmä v obdobiach ideologického odmäku a popustených oprát. Tým veľkým zvratom bola Lackova revízia zorného uhla od nainscenovaného *Príbehu Jána Kováča* (1950) po *Príbetskú jar* (1956), kde autor kritickou verziou toho istého príbehu takrečeno vstúpil do seba a odhalil metodiku potomkinovských dedín, plodu ždanovovskej estetiky. Pravda, *Príbetská jar* sa stala iba rozbuškou, ktorá vznietila vzopätie slovenských dokumentaristov v rokoch 1956 až 1959, a ja som s nimi kráčať v spoločnom šiku.

Bolo zrejmé, že sa rodí silná generácia? Dokázali ste ako filmový kritik odpozorovať, či je tu táto perspektíva?

← Štúdio krátkych filmov sa po roku 1956 stalo strediskom, ktoré sa našlo v estetike aj etike dokumentarizmu. Popri veteránoch ako Skřípský a Andreánsky tam nastupovala mladá generácia, nesená menami ako Urc, Černák, Uher či Hollý pod dramaturgickým vedením Mira Horňáka. Oni nemali záujem slúžiť niečomu, čomu neverili, a púšťali sa do sociálnokritic-

kých tém, aké sme si do roku 1956 nevedeli predstaviť. Naopak, keď režim v roku 1959 prituhol, uchýľovali sa k nekonfliktným, až úhybným témam, kde dôraz býval na nálade a vierohodnej sociokresbe. Vychádzali z dilemy so ctou – príkladom môže byť Hollého film *Ľudia na vode*. Potom prišiel rok 1962 a prelom na Kolibe, kde mladá generácia vrela túžbou vysloviť pravdu o svojej dobe. V Štúdiu krátkych filmov to, samozrejme, takisto znova zovrela.

Keď začali vznikať prvé slovenské celovečerné filmy, na čo sa sústredila kritika? Bola povedzme zhovievavejšia? Mala napríklad nacionálne prvky?

← Samozrejme, že pocit začiatkov v človeku rezonoval. A kritika reagovala pozitívne, ale triezvo, pretože sme mali za chrbtom českú kinematografiu, ktorá už nebola v začiatkoch. Český film mal tvorivé zázemie a vytváral vzorce, na ktoré sme tu ešte nedorástli, takže sa o ne tvorba mohla aj personálne opierať, lebo Slovensku sprvu chýbali profesionáli. Chvíľu napríklad trvalo, kým herectvo prestalo páchnuť divadelnými doskami, čo sa týkalo najmä najstaršej generácie, ktorá nevládala plne prepnúť z divadelného prejavu a vrásť do filmového. Dobová kritika bola zas poznačená dogmatizmom. Najviac si to uvedomíme pri reflexii *Vlčích diel*, kde postoje oscilovali najmä okolo otázky, ako je v odboji zastúpená úloha komunistickej strany. Čiže mimoumelecký faktor, odraz toho, ako sa režimy chcú vidieť zobrazené v čo najpriaznivejšom svetle.

Čiže môžeme v 50. rokoch hovoriť o reflexii?

← Samozrejme, len bola príliš ideologicky podfarbená, hoci realizačná stránka ostávala v poli pozornosti. Začiatkom 60. rokov sa už prihliadalo na autenticitu kresby postáv a prejavu. Dokumentárny film sa od roku 1956 veľmi rozvinul a zvláštne je, že najprv bol silne fikcionalizovaný, a preto sa opieral o sprievodné slovo, a keď nadišlo obdobie autenticity, sprievodné slovo prakticky vymizlo, do popredia vystúpil autentický hlas a ruch. Krásne je, že po roku 1989 dokázala nová generácia slovenských dokumentaristov spojiť fikčný prvok s dokumentarizmom na vyššom stupni, kde to organicky splýva. Filmy typu *Zamatoví teroristi* či *Hranica* sídlia poetikou na rozhraní a plodne nadväzujú na autentizmus 60. rokov a zároveň na poetiku pocitového filmu. Pokladám to za perspektívne a pre slovenský pohľad na svet charakteristické.

Keď sme sa rozprávali pre *Film.sk* v roku 2009, povzdychli ste si, že v slovenskom dokumente aj v rokoch slobody prevláda Flaherty nad Vertovom.

← Človek mení názory. Ten vyšší podiel Flahertyho v špičkách dokumentárnej tvorby – u Kerekesa, Lehotského, Ostrochovského, Grófovej – sa mi dnes javí ako plodná cesta dokumentarizmu, aby zostal umením v duchu medzivojnových majstrov, ktorí vedeli spájať faktografiu s poézou, podobne ako ju po vojne vedeli spájať najmä poľskí, francúzski a českí dokumentaristi. Nástup televíznej dokumentácie to zmenil, a to aj

v oblasti filmu. Odvtedy sa značná časť dokumentarizmu sústreďuje na faktografiu, investigatívu a skvelé technické možnosti kamery, ale mizne z neho poézia, metaforika, kontrapunkt, akými u nás v nehranej tvorbe exceloval Dušan Hanák. Oscilácia slovenských dokumentaristov na rozhraní Flaherty – Vertov sa mi dnes zdá plodná a som rád, že sa jej v takom rozsahu držia a neprepadávajú faktománii.

Prišli 60. roky a s nimi nová vlna, hovorí sa o zlatých rokoch slovenskej kinematografie. Preniesla sa táto energia, túžba po novej filmovej reči aj do písania o filme?

← Samozrejme, veď slobodomyselná reflexia filmu bola súčasťou, spojenkyňou a vo svojich vrcholoch aj spoluinšpirátorkou novej vlny. Keď sa roku 1962 dostávali v establišmente k moci slobodomyselnejšie sily a dospeli k záveru, že treba popustiť opraty, nastala v celej kultúre zlatá éra. Lenže konzervatívne sily nevypratali pozície, iba už neboli v presile. Mali svoje pozície a na Slovensku ich stelesňoval veterán Bacílek. Keď prišlo *Slnko v sieti*, postavil sa proti nemu a dobre sa pamätám, ako sa slovenská, ale aj česká kritika postavili takmer jednotne za tento film. My sme na Slovensku v oblasti kritiky síce nemali takých koryfejov, ako boli v Čechách A. J. Liehm či Jaroslav Boček, našťastie však ani nikoho, ako bol redaktor *Rudého práva* Jan Kliment. On bol totiž dobrý kritik, vedel presne rozpoznať zmysel a dosah plodov novej vlny a práve to najcennejšie, čo v nich bolo, v mene straníckej ideológie rozšliapal. V tomto kľúčovom momente slovenská kritika obstála. Keď Bacílek urobil zo *Slnka v sieti* zlomovú otázku, narazil na múr odporu, a toto víťazstvo prerazilo cestu ďalším už pripraveným scenárom typu *Boxer a smrť*, za ktorými stáli osobnosti ako Tíbor Vichta a Albert Marenčin. Boli totiž pripravené na realizáciu, ale kolibskí mocipáni ich nepúšťali do ďalšej fázy. Takže víťazný súboj s baštou konzervatívcov o *Slnko v sieti*, už dohotovené, otvoril hate celému prúdu.

Čiže domáca kritika sa stala obrancom „novej“ kinematografie?

← Rozhodne.

... a otvorila cestu ďalším tvorcom, ako Hanák, Jakubisko, Havetta?

← Táto trojica mala kritiku na svojej strane, ba kritika jej pomáhala raziť si cestu. Nebol v nej nikto, kto by reprezentoval líniu skalných komunistov. Tí sa vynorili až po roku 1968. Takže Blech musel potom odísť zo *Smeny*, Hirsch emigroval, osud Kalinovcov je všeobecne známy. Vystriedali ich ľudia, ktorí kvôli miestečku dokázali písať, ako im písali. Za exemplárny a tragicky smiešny prípad tu pokladám rittbergera Katky Hrabovskej, lebo to bývala naozaj vnímavá analytička a znalkyňa umenia. Tak či tak, to necelé desaťročie do roku 1969 dalo priestor veľmi progresívnej partii kritikov, ktorá tvorbe plodne sekundovala.

Vás postihol publikačný zákaz. Čo bolo dôvodom?

← Keď sa menia režimy, spravidla dávajú svojim protivníkom šancu obrátiť kabát v duchu hesla „kto nie je proti nám, je s nami“. Slovom, na čiernu listinu sa nedostali všetci, čo sa namočili v pražskej jari, lebo kto by potom robil? Šancu som dostal aj ja. Publikačný zákaz postihol tých, čo si odmietli nasypať popol na hlavu a obrátiť kabát, a tých bola menšina, tak ako vždy. Všetci mocipáni s tým odjakživa rátajú a skoro vždy právom.

„Slobodomyselná reflexia filmu bola súčasťou, spojenkyňou a vo svojich vrcholoch aj spoluinšpirátorkou novej vlny.“

Film je aj pamäťou. Aké bolo sledovať, ako je deformovaná, prekrúcaná?

← To je na celú štúdiu. Sú predsa rôzne fázy. Kinematografia v rokoch 1952 až 1956 bola dogmatická, vychádzala zo ždanovovskej estetiky, a kritika v tom nezaostávala. Kritizovali sme skôr amatérske alebo až fušerské spracovanie, nepresnú psychológiu, neautentické herectvo, ale nie schémy príbehov, pokiaľ boli politicky korektné, hoci ten výraz ešte ani nebol na svete. Sami so sebou sme predsa polemizovať nemohli, nedá sa. Potom nadišli roky odmäku, opäť prítvrdenia a relatívnej slobody rokov 1962 až 1969. V rokoch nového prítvrdenia už nevznikali také smiešne dogmatické filmy ako po vojne. Všetko vyzeralo vierohodnejšie. Slúžili režimu jemnejšie a ani kritika sa po šoku z odhalenia stalinských potomkinovských dedín nemohla vrátiť do ovzdušia povojnových čias. V začiatkoch normalizácie museli normalizátori, samozrejme, udrieť pästou do stola. V rámci toho nakrútil Štefan Uher ako pokánie *Dolinu*, a nebol v tom sám. Keď sa normalizácia usadila v sedle, nepotrebovala už tak opevňovať svoje línie a mohla umeniu dovoliť viac seberealizácie. Prieskum terénu sa začal filmami ako *Kosenie Jastrabej lúky*, a keď vypálil kladne, hlásili sa k slovu aj sociálnokritické témy, z ktorých vzišli nonkonformistické diela Dušana Trančíka *Vítaz* a *Pavilón šeliem*, ako aj rovnako kritické, ale navyše svojsky poetické filmy Dušana Hanáka *Ružové sny* a *Ja milujem, ty miluješ*. K divákovi sa síce veľmi nedostali, ale boli a sú tu. A keď svieca normalizácie dohárala a vo vzduchu zaviali prvé signály glasnosti, našla sa cesta aj pre Uhrovho *Správca skan-*

zenu. To už boli filmy plné rozletu, tematizovali etické hodnoty a mali presah, bez ktorého sa k autentickému umeniu nedá vyšvihnúť.

Je zaujímavé, že v 60. rokoch boli filmy, ktoré dnes nazývame artové, bežnou súčasťou programu kín a mali dokonca komerčný úspech.

← Význačným príkladom je medzivojnový a potom aj vojnový francúzsky poetický film noir, divácky hodne náročný. Jeho plody typu *Deti raja* však prichádzali k divákovi, keď bolo kino prakticky jediným ťažiskom kultúry pre masu. Dnes, pri šírke ponuky z iných oblastí audiovizie, už nemôžete masovému divákovi takúto poetiku ponúkať, pretože o ňu nestojí, chce sa hlavne zabaviť. Vidím tendenciu filmu ako umenia zužovať svoj záber, klesá počet záujemcov. Ale vždy sa ešte oplatí ho nakrúcať, lebo aj tie dve-tri percentá potenciálnych divákov predstavujú celosvetovo obrovské číslo.

— Podľa mňa patrí väčšina slovenskej kinematografie ambíciami k tejto menšine. Nie že by naši autori nestáli o to, mať veľa divákov, ale tvorivo sa realizujú radšej vo sfére, kde je príležitosť na širší rozlet. Niekedy to vyjde, inokedy menej, ale ponovembroví tvorcovia sa v tejto sfére vcelku dobre uplatňujú.

Čím si vysvetľujete, že na artové filmy sa kedysi chodilo vo veľkom? Dokázali zachytiť ducha doby, dať divákovi možnosť stotožniť sa s postavou a súčasne naplniť umelecké ambície?

← Nuž ale veď pojem „artový“ vtedy ani nejestvoval, filmy tohto typu boli súčasťou mainstreamu, to výnimočné a divácky hermetickejšie figurovalo pod hlavičkou avantgardy, surrealizmu, dada či experimentálneho filmu. A keďže kontext dával divákovi menej na výber, asi to jeho vnímavosť pod vplyvom ponuky zvyšovalo. Chodilo sa predsa prevažne do kina, nie na filmy.

— Vítězslav Nezval napísal: *Každý si z diela naberie toľko, akú veľkú má lyžicu*. Kto ju má malú, načrie si málo, teda to prvoplánové, a to je jeho hranica, no väčšina spoločenských systémov žila a žije v ilúzii, že sa prevýchovou dá stvoriť tzv. nový človek – *k lidu níž, s lidem výš*. Z tejto ilúzie vzniklo rovnako kresťanstvo ako idey socializmu a komunizmu. Jediný systém, ktorý si o podstate človeka nerobí ilúzie, je kapitalizmus, a preto je ekonomicky taký efektívny a sociálne taký zhubný. V takom prostredí je film ako umenie odkázaný na ostrovčeky pozitívnej deviácie, ktorých členovia majú dosť veľkú lyžicu, aby si z ponúkaného bohatstva načreli. A kritik, pokiaľ berie film ako umenie, adresuje svoju reflexiu práve týmto ostrovčekom, lebo ostatní o ňu ani nestoja.

— Stále ostrejšie sa kryštalizujúca deľba na masovú a artovú produkciu však dokazuje, že aj tvorcovia si čoraz zreteľnejšie uvedomujú diferenciaciu adresáta a rátajú s tým, čomu dať prednosť pri profilácii vznikajúceho diela. Požehnaní tí, ktorým sa podarí osloviť divákov s lyžicami všetkých veľkostí.

„Oscilácia slovenských dokumentaristov na rozhraní Flaherty – Vertov sa mi zdá plodná a som rád, že sa jej v takom rozsahu držia a neprepadávajú faktománii.“

A ako je to s rozpoznávaním talentov, keď sa ešte len kľujú?

← Na to asi treba nos a ja si namýšľam, že zväčša viem rozpoznáť talent už vo chvíli nástupu, tak ako pri Hanákovom *Učení*. Roku 2004 som napísal článok o Generácii 90, a keď si dnes tie mená čítam, tvoria chrbticu slovenskej kinematografie – okrem dvoch výnimiek, ktoré vykročili iným smerom. Vedel som to hneď aj o Tereze Nvotovej, keď sa prejavila ako originálny talent debutom *Ježiš je normálny!*.

— **Ďalšou vývinovou premennou od Novembra '89 je, že kinematografia definitívne prestala byť mužskou záležitosťou, dosahuje rodovú vyrovnanosť, ktorá začala vyháňať prvé výhonky už v 60. rokoch. V kritike prebehol nástup ženského elementu skôr – začal sa krátko po vojne a dovŕšil sa už v 60. rokoch.**

Stále sa hovorí o tom, že chýba reflexia kľúčových historických udalostí. Súčasne sa polemizuje o tom, aký časový odstup od udalosti je ideálny. Zmenu badáme napríklad už pri reflexii SNP. Existuje „ten správny čas“?

← Polemizovať o tom, aký časový odstup od udalosti je ten správny, asi nemá zmysel. Keď sa Winstona Churchilla pýtali na historický význam Veľkej francúzskej revolúcie, namietol, že na hodnotenie je ešte priskoro. Taký bonmot sa dobre počúva, ibaže nesedí, veď Churchill hodnotil aj udalosti, v ktorých sám miešal karty.

— **Správny čas je zrejme vtedy, keď je doba už dost preskúmaná, keď sa autor dokáže vymaniť spod nánosov ideológie a keď nepodlieha tlakom zvonka. Taká zhoda podmienok však nastáva zriedka, lebo každá doba svoj chvost chváli a každý autor je v tej svojej aspoň sčasti ponorený, takže ten tlak má už v sebe, prednastavený. Mnohí disidenti sa ho úspešne striasli, ale potom boli odkázaní na samizdat, a ten si v oblasti filmu ťažko predstaviť. Preto pred Novembrom vznikali na objednávku všemožné tie Povstalecké aj iné histórie z rúk konformistov.**

— **Stačí sa však pozrieť na dnešnú dobu, ktorá predsa na svoju reflexiu ideologicky rozhodne netlačí v podobe, ako na ňu tlačila tá prednovembrová. Napriek**

tomu je mediálny obraz konfrontácie, ako sa nám žilo pred Novembrom a ako po ňom, jasne prifarbený na ružovo a okrem výnimiek zametá pod stôl, že to nám je rozčesnuté a že zvratom získala menšina, kým väčšina stratila. Prečo to tak málokedy zaznie z reflexie doby? Lebo tí, ktorých slovo dostáva najviac priestoru, patria k tým, čo zvratom získali. Vráťme mňa.

Ktoré dokumentárne filmy pokladáte vy za najlepšie z hľadiska reflexie doby?

← Z prednovembrových čias filmy Dušana Hanáka, najmä satiru *Prišiel k nám Old Shatterhand*, reflexiu *Omša* a jeho debut *Učenie*. Rovnako Kudelkove reportáže, Trančíkovo *Fotografovanie obyvateľov domu* a iste sú aj ďalšie, na ktoré si práve nespomeniem. Na rozhraní stojí päťdielna *Hranica*, ktorá konfrontuje dianie spreď roku 1989 a tesne po ňom, rovnako ako *Hranica* Jara Vojteka. Takisto Kirchhoffov film *Hej, Slovinci* a podobné sociálnokritické sondy tohto typu. Z novších sa mi vryl do mysle Prausov portrét dedinského spoločenstva *Zem, ktorá hľadá svoje nebo*, Rumanovej *Hotel Úsvit* a Kristófov hraný debut *Out*. Je to však iba štrbavý výber, lebo oči sa mi čoraz viac stavajú do cesty.

Váš rukopis je ľahko rozpoznateľný. Mne sa páči, že sa nebránite emóciám.

← To je podľa mňa základ nielen filmovej, ale každej kritiky. Kritik je človek, ktorý vie ostať obyčajným divákom a vnímať dielo srdcom, oddať sa mu, ale má za sebou veľa napozieraného a nažitého, čo dáva možnosť preniknúť hlbšie a vyjadrovať sa nie výhradne ako analytik, ale aj ako fanúšik alebo odporca. Mal by disponovať širokým vejárom vyjadrovacích nástrojov, používať teda v dialógu o ponúkanej verzii pohľadu na život nielen odstup, ale aj asociatívne myslenie, metaforu, humor, kontrapunkt, analógiu, paródiu. Kto sa totiž na film nedíva dušou, ale skalpelom, môže to neraz dopracovať do situácie patológa, ktorý vysloví správnu diagnózu, lenže nad mŕtvolou. Profesor Václav Macek mi raz povedal, že *tvoje reflexie sa dobre čítajú, aj keď sú o filme, ktorý som nevidel a ani neuvidím*. Pokiaľ by mal pravdu, je to najväčšia poklona, akej sa mi kedy dostalo. ◀

Creative Europe Desk Slovensko informuje

V decembri 2017 bolo zverejnených niekoľko nových výziev programu Kreatívna Európa, podprogramu MEDIA.

Výzva EACEA/13/2017, Podpora propagácie európskych diel online – ide o podporu v troch rôznych oblastiach:

1. Podpora propagácie, marketingu a budovania značky existujúcich VOD platforiem. VOD platformy musia obsahovať minimálne 500 audiovizuálnych diel, najmenej 50 % z nich musia byť diela z krajín MEDIA a z minimálne piatich krajín MEDIA s rôznymi jazykmi.
2. Podpora vývoja balíkov „Online Ready“. Projekt musí mať minimálne 20 európskych audiovizuálnych diel z najmenej piatich krajín MEDIA s rôznymi jazykmi, všetky diela už museli prejsť distribúciou v kinách alebo v televízii v minimálne troch krajinách MEDIA. Každé dielo musí byť zároveň dostupné na VOD platformách v minimálne troch krajinách MEDIA.
3. Podpora inovatívnych stratégií distribúcie a propagácie európskych audiovizuálnych diel vrátane iniciatív zameraných na budovanie publika. Podpora predstavuje maximálne 60 % rozpočtu. Na podporu v rámci tejto výzvy je k dispozícii 9,41 milióna eur, uzávierka je 5. 4. 2018.

Výzva EACEA/16/2017, Podpora medzinárodných koprodukčných fondov. Výzva je určená pre fondy poskytujúce podporu na koprodukcie audiovizuálnych diel medzi subjektmi z krajín MEDIA a z krajín mimo Európy. Uzávierka je 6. 3. 2018. Na podporu je k dispozícii rozpočet vo výške 1,5 milióna eur.

Výzva EACEA/18/2017, Podpora prístupu na trh. Výzva je určená pre organizátorov medzinárodných trhov pre profesionálov a aktivity typu „Business to business“ – projekty trhov, online nástrojov na zlepšenie obchodných výmen a propagáciu „BtoB“ aktivít. Uzávierka je 15. 2. 2018, rozpočet výzvy je 7,5 milióna eur.

Výzva EACEA/24/2017, Podpora vývoja videohier. Výzva je určená spoločnostiam, ktoré sa špecializujú na vytvorenie videohier, predkladané projekty musia mať naratívny charakter. Uzávierka je 8. 3. 2018, k dispozícii je rozpočet vo výške 3,78 milióna eur.

— vs —

TOP 10 Slovensko 1993 – 2017

	DIVÁKOV
1. <i>Bathory</i> (2008)	432 300
4. <i>Fontána pre Zuzanu 2</i> (1993)	343 206
3. <i>Všetko alebo nič</i> (2017)	340 535
4. <i>Čiara</i> (2017)	329 349
5. <i>Únos</i> (2017)	278 763
6. <i>Lóve</i> (2011)	122 870
7. <i>Pokoj v duši</i> (2009)	116 818
8. <i>Cuky Luky film</i> (2017)	116 139
9. <i>38</i> (2014)	114 960
10. <i>Fontána pre Zuzanu 3</i> (1999)	112 353

zdroj: Únia filmových distribútorov SR

Ako sme už avizovali v rubrike Aktuálne, minuločné filmy zamiešali poradie v historickom rebríčku najnavštevovanejších slovenských filmov od roku 1993 do konca roku 2017. Dostali sa doň až štyri snímky s copyrightom 2017. Najvyššie sa vyšplhala romantická komédia *Všetko alebo nič* (r. Marta Ferencová), ktorá figuruje na tretej priečke. Hneď za ňou nasledujú vlaňajšie novinky *Čiara* (r. Peter Bebjak) a *Únos* (r. Mariana Čengel Solčanská). Zostavu rebríčkových nováčikov dopĺňa *Cuky Luky film* (r. Karel Janák) na ôsmom mieste. Prvú priečku si naďalej udržiava Jakubiskov titul *Bathory* z roku 2008.

— miro —

Výhercovia súťaže o predplatné Film.sk

Začiatkom januára sme v redakcii vyžrebovali piatich výhercov súťaže o predplatné mesačníka *Film.sk* na rok 2018. Ďakujeme všetkým, ktorí sa do akcie zapojili, a blahoželáme nasledovnej päťici výhercov: Peter Daniš, Terézia Šabová, Beáta Voskárová, Daniel Kováčik a Elena Šoltýsová.

— red —

Českí kritici ocenili aj slovenské filmy

V Prahe 27. 1. udeľovali Ceny českej filmovej kritiky a v takmer každej kategórii zvíťazil titul, na ktorom sa podieľalo aj Slovensko. Najlepším filmom sa stala česko-slovenská *Špina* v réžii Terezy Nvotovej, pre ktorú to bol celovečerný hraný debut. Slovenským producentom víťaznej snímky je Peter Badač. Nvotová získala vďaka *Špine* aj cenu Innogy pre objav roku.

V kategórii dokumentárnych filmov dominoval projekt Mira Rema *Richard Müller: Nespoznaný*. Za najlepšieho režiséra vyhlásili Václava Kadrnku, ktorý nakrútil v minoritnej koprodukcii Slovenska film *Křižáček*, uvádzaný v tunajších kinách v rámci prehliadky Projekt 100. Aj snímka *Baba z ladu* (r. Bohdan Sláma) vznikla v minoritnej koprodukcii Slovenska a na udeľovaní Cien českej filmovej kritiky uspela v kategórii najlepší scenár (B. Sláma) a ženský herecký výkon (Zuzana Kroneřová). Najlepším hercom sa stal Karel Roden vďaka svojmu výkonu v slovensko-českej filmovej dráme *Masaryk* (r. Julius Ševčík). V kategórii najlepší audiovizuálny počín (zahŕňajúci kameru, hudbu, strih, zvuk, kostýmy, výpravu, triky a animáciu) udelili cenu minoritnej slovenskej koprodukcii *8 hláv šialenstva* (r. Marta Nováková).

— dan —

Akuálne uzávierky festivaly, workshopy, trhy:

Series Mania European Project and Forum
Uzávierka: **23. 2. 2018**

Podujatie venované vývoju televíznych seriálov patrí k dôležitým európskym pitchingovým fóram. Uskutoční sa v dňoch 2. až 4. 5. vo francúzskom meste Lille a tento rok získa ocenený projekt podporu na vývoj vo výške 50 000 eur.

MFF Karlove Vary
Uzávierka: **28. 2., 31. 3. PRE NESKORÉ PRIHLÁSENIE**

Päťdesiaty tretí ročník festivalu, ktorý sa bude konať od 29. 6. do 7. 7., má otvorené prihlasovanie pre dokumentárne a hrané filmy. Podmienky prihlasovania sú na webovej stránke festivalu www.kviff.com.

MF animovaného filmu Anney
Uzávierka: **15. 2. PRE KRÁTKE A TV FILMY, 15. 3. PRE DLHOMETRÁŽNE SNÍMKY**

Prestížny festival animovanej tvorby pripravuje svoj 42. ročník. Bližšie informácie o podmienkach prihlasovania filmov nájdete na www.anney.org.

— zs —

Ida Želinská

[sociálna poradkyňa a spolumajiteľka TOTO! je galéria]

Točiť (sociálnym) problémom ako kľukou, to láka: dostať na plátno bolesť ľudí, čo mali tú smolu, že **nevedia, nemôžu, nechcú** žiť dobre. Ukázať ich divákovi, obnažiť ich. Sedím pred plátnom, pozerám na tie filmy a som bez fráz rada, že aj niekto okrem mňa/okrem nás odborníkov rozumie tým iným, zraneným ľuďom. A často rozumie lepšie. Teším sa na ten moment, keď sa (zvyčajne to býva v prvej tretine) zjaví múdry (a niekedy aj čestný či dobrý) odborník a hlavnému hrdinovi začne múdro pomáhať. No dobre, trochu preháňam, ale tak nejako to býva. Špina Terezy Nvotovej je iná. Vyhodila ma z kresla v kine, rozdráždila ma. A naozaj ma šokovala. Prskala som pred plátnom, šepkala som „všetkého priveľa, priveľa afektu, priveľa násilia... takto to predsa nefunguje“, ale ešte než sa film skončil, vedela som, že jednu vec scenáristka s režisérkou trafili presne: tú bezmocnosť odborníkov, ktorí so sociálnymi problémami, s niečím takým ťažkým, ako je znásilnenie, pracujú. To, ako veľmi neveríme svojim klientom ich šialené príbehy, ako tápeme v diagnostike, ako si nevieme vybrať z metód, ako ťažko bojujeme o rešpekt a ako ľahko sa ho vzdávame a radšej sa necháme vťahovať do siete apatie. Tie ženy, čo to napísali, zrežirovali a zahrali, tie mali fakt odvahy pozeráť sa. Stojí za to ten film vidieť a po ňom... hm, premýšľať. ◀

zásadné filmy

Jaro Vojtek [režisér]

— Ja som svet okolo seba začal vnímať cez fotografiu a tej som sa chcel venovať. Ale náhoda ma priviedla k filmom Andreja Tarkovského a to bol pre mňa zásadný moment. Pre mňa to boli „pohyblivé fotografie“, ktoré objavovali univerzum nášho sveta cez vnútorný konflikt a myslenie človeka. Potom prišiel film *Obrazy starého sveta* od režiséra Dušana Hanáka, intímne a empatické pitvanie človeka v jeho jednoduchosti a krehkosti, čo mi prinieslo poznanie, že cez obyčajnosti je možné hovoriť o veľkých a zásadných témach nášho života. Samozrejme, nedajú sa nespomenúť filmy Ingmara Bergmana, Vittoria De Sicu a ďalších. A takisto československá nová vlna. Ale to už bolo len akési dokreslenie pocitu tej doby. — Zásadný bol pre mňa aj Medzinárodný filmový festival Rotterdam, kde som spoznal filmy súčasnej kinematografie. Neriešil druhovosť medzi dokumentom a hraným filmom. Akoby som videl festival jedného filmu, ktorý neakceptuje tú pomyselnú hranicu medzi inscenovaným a autentickým. Spomeniem aspoň jeden titul – *Lore* (r. Cate Shortland). Táto metóda „autentickosti v hranom filme“ ma očarila aj v snímke *Saulov syn* (r. László Nemes). Hľadanie takých výrazových prostriedkov, aby som mal z filmu čo najsilnejší pocit pravdy. — No a v poslednom období som si pozrel už dvakrát seriál *Mladý pápež* (r. Paolo Sorrentino), ktorého sa neviem nabažiť... ◀

— foto: Miro Nôta —

premiéry

› 1. 2. 2018

Daj mi tvoje meno

◀ *Call Me By Your Name*, USA/Brazília/Francúzsko/Taliansko, 2017, r. Luca Guadagnino >
 hrajú: Armie Hammer, Timothée Chalamet, Michael Stuhlbarg, Amira Casar, Esther Garrel – romantická dráma, 132 min., MN 15, Itafilm

Ja, Tonya

◀ *I, Tonya*, USA, 2017, r. Craig Gillespie >
 hrajú: Margot Robbie, Sebastian Stan, Allison Janney, McKenna Grace, Julianne Nicholson – komédia/dráma, 120 min., MN 15, Bontonfilm

Niť z prízrakov

◀ *Phantom Thread*, USA, 2017, r. Paul Thomas Anderson >
 hrajú: Daniel Day-Lewis, Vicky Krieps, Lesley Manville, Richard Graham, Camilla Rutherford – dráma, 130 min., MP 12, CinemArt SK

Zmenšovanie

◀ *Downsizing*, USA, 2017, r. Alexander Payne >
 hrajú: Matt Damon, Christoph Waltz, Hong Chau, Kristen Wiig, Rolf Lassgård, Udo Kier – komédia, 135 min., MP 12, CinemArt SK

› 8. 2. 2018

15:17 Paríž

◀ *15:17 to Paris*, USA, 2018, r. Clint Eastwood >
 hrajú: Judy Greer, Jenna Fischer, Thomas Lennon, Jaleel White, Tony Hale, Sinqua Walls – dráma, 93 min., MN 15, Continental film

Chlapi neplačú

◀ *Muškarci ne plaču*, Bosna a Hercegovina/Slovensko/Chorvátsko/Nemecko, 2017, r. Alen Drljević >
 hrajú: Boris Isaković, Leon Lučev, Emir Hadžihafizbegović, Sebastian Cavazza, Ermin Bravo, Boris Ler, Ivo Gregurević, Izudin Bajrović – dráma, 98 min., MN 15, ASFK

Päťdesiat odtieňov slobody

◀ *Fifty Shades Freed*, USA, 2018, r. James Foley >
 hrajú: Dakota Johnson, Jamie Dornan, Eric Johnson, Eloise Mumford, Rita Ora, Luke Grimes – erotický triler, 105 min., MN 18, CinemArt SK

Potvora

◀ *En Frygtelig kvinde*, Dánsko, 2017, r. Christian Tafdrup >
 hrajú: Anders Juul, Amanda Collin, Rasmus Hammerich, Nicolai Jandorf Klok, Sidse Mikkelsen – dráma, 86 min., MN 15, Film Europe Media Company

Snehová kráľovná: Tajomstvo ohňa a ľadu

◀ *Snežná kráľovná 3: Ogoň i lod*, Rusko, 2016, r. Alexej Cicilin >
 v slovenskom znení: Táňa Pauhofová, Marián Chalány, Marek Suchitra, Peter Marcin, Michaela Šáleková – animovaná dobrodružná komédia, 89 min., MP, CinemArt SK

› 15. 2. 2018

Čierny panter

◀ *Black Panther*, USA, 2018, r. Ryan Coogler >
 hrajú: Chadwick Boseman, Michael B. Jordan, Lupita Nyong'o, Danai Gurira, Martin Freeman, Daniel Kaluuya – dobrodružný/akčný/sci-fi, 126 min., MP 12, Saturn Entertainment

Dovidenia tam hore

◀ *Au revoir là-haut*, Francúzsko, 2017, r. Albert Dupontel >
 hrajú: Nahuel Pérez Biscayart, Niels Arestrup, Albert Dupontel, Émilie Dequenne, Laurent Lafitte – komédia/dráma, 117 min., MP 12, CinemArt SK

Obyčajná tvár

◀ *Wonder*, USA, 2018, r. Stephen Chbosky >
 hrajú: Julia Roberts, Owen Wilson, Jacob Tremblay, Izabela Vidovic, Mandy Patinkin, Daveed Diggs – dráma, 113 min., MP 7, Forum Film

Podoba vody

◀ *The Shape of Water*, USA, 2017, r. Guillermo del Toro >
 hrajú: Sally Hawkins, Octavia Spencer, Michael Shannon, Richard Jenkins, Doug Jones – fantasy/dráma, 123 min., MN 15, CinemArt SK

Tak káže Boh

◀ *Gud taler ud*, Dánsko, 2017, r. Henrik Ruben Genz >
 hrajú: Søren Malling, Marie Askehave, Lisa Nilsson, Mads Ole Langelund Larsen, Mads Riisom – komediálna dráma, 86 min., MN 15, Film Europe Media Company

The Disaster Artist

◀ *The Disaster Artist*, USA, 2017, r. James Franco >
 hrajú: James Franco, Dave Franco, Seth Rogen, Alison Brie, Ari Graynor, Josh Hutcherson, Jacki Weaver – životopisný/komédia/dráma, 104 min., MN 15, Continental film

› 22. 2. 2018

Miami

◀ *Miami*, Fínsko, 2017, r. Zaida Bergroth >
 hrajú: Krista Kosonen, Sonja Kuittinen, Alex Anton, Juhan Ulfssak, Christian Lindroos – dráma, 119 min., MN 15, Film Europe Media Company

Nočná hra

◀ *Game Night*, USA, 2018, r. John Francis Daley, Jonathan M. Goldstein >
 hrajú: Rachel McAdams, Jason Bateman, Cliff Martinez, Jesse Plemons, Kyle Chandler – akčná čierna komédia, Continental film

Pračlovek

◀ *Early Man*, Spojené kráľovstvo/Francúzsko, 2018, r. Nick Park >
 v slovenskom znení: Daniel Fischer, Kristína Svarinská, Ivan Romančík, Miloslav Král, Marcel Ochranek, Marián Labuda ml. – animovaná dobrodružná komédia, 88 min., MP, CinemArt SK

Rock'n Roll

◀ *Rock'n Roll*, Francúzsko, 2017, r. Guillaume Canet >
 hrajú: Guillaume Canet, Marion Cotillard, Gilles Lellouche, Fanny Ardant, Yvan Attal, Johnny Hallyday – komédia, 123 min., MN 15, ASFK

The Post: Aféra v Pentagone

◀ *The Post*, USA, 2017, r. Steven Spielberg >
 hrajú: Meryl Streep, Tom Hanks, Sarah Paulson, Bob Odenkirk, Tracy Letts, Bradley Whitford – dráma, 116 min., MN 15, Forum Film

Večne tvoja neverná

◀ *Věčně tvá nevěrná*, Česko, 2018, r. Milan Cieslar >
 hrajú: Lenka Vlasáková, Natalia Germani, Saša Rašilov, Jiří Lábus, Pavel Kříž, Filip Blažek, Vilma Cibulková – milostná dráma, 92 min., MP 12, Magic Box Slovakia

— Miro Ulman —

— text: Jana Dudková / vedecká pracovníčka
Ústavu filmovej a divadelnej vedy SAV
— foto: ASFK —

Vojna ako maskovaná asymetria

Vyschnutý kmeň stromu predeľuje záber na dve rovnaké polovice: minulosť a budúcnosť sú od seba oddelené rovnako ako svety niekdajších susedov jalovou prítomnosťou. Takýto kontemplatívno-metaforický štýl úvodného záberu filmu *Chlapi neplačú* je však rýchlo nahradený modelovou drámou.

— V horskom hoteli kdesi na srbskom území v Bosne sa koná sústredenie vojnových veteránov, ktorí pod vedením psychológa podstupujú psychodramatické cvičenia. Pojem drámy je tu kľúčový: film má potenciál upozorniť na nebezpečie dramatizácie dejín i na princíp rolových hier, ktorý stojí za interpretáciou vojnových konfliktov. Film *Chlapi neplačú* je totiž jedným z neustávajúcich pokusov vidieť v kinematografii prostriedok na udržanie krehkého mieru v regióne, navzdory politikom. Priblížiť navzájom „znenárodné“ strany prostredníctvom univerzálne ľudských, existenciálnych skúseností: strachu, konečnosti, smrti, starnutia, samoty. Obrúsiť hrany stereotypov. To však v tomto filme znamená najmä vyvážiť ich protiobrazmi. Preto film Alena Drljevića pôsobí navzdory svojmu potenciálu tézovito. Chlapi, ktorí „neplačú“, majú dosť často slzy na krajčičku. Politické presvedčenia jednotlivých strán sú pre istotu prezentované dvojmo: popri veriacom Moslimovi sa objavuje aj postava neveriaceho, popri Chorvátovi, ktorí sa kamaráti so Srbmi a s Moslimami, aj iný, ktorý neprehtne spochybnenie chorvátskej nevinoty. A popri traumatizovanom Srbovi aj taký (hotelový čašník), ktorý naďalej delí ľudstvo na „našich“ a tých ostatných.

— V servírovaní vyvažujúcich nápadov je však film *Chlapi neplačú* silený a často ich necháva vyznieť naprázdno. Dokonalá symetria úvodného obrazu pôsobila tak intenzívne práve preto, že ako symetria ruší, udiera do očí, upozorňuje na neprítomnosť harmonického zlatého rezu. O to viac potom ruší a znepokojuje falošná rovnováha, ktorá skrýva hlbokú vnútornú asymetrickosť samotného filmu. Ten totiž vychádza z očakávaného rozdelenia na vinníkov a obeť. Ako koprodukcija Bosny a Hercegoviny, Slovinska, Chorvátska a Nemecka pracuje s až priehľadne jasnými mantinelmi, reprodukuje vopred dané úlohy jednotlivých národností v dávnom konflikte. Slovinec je tak aj po dvadsiatich rokoch ten, kto vojnu nezažil: charizmatičký psychoterapeut, ktorý až na jemný prízvuk dokonale ovláda reč tých ostatných, pracuje bez nároku na odmenu a snaží sa udržať mier. Chorvátske postavy sú jednoznačne postavené do roly „bránilcov“, ktorí v rámci legitímneho vojnového konfliktu v prvom rade bránili vlast. A moslimské postavy sú

charakterizované výlučne prostredníctvom svojej viery či postoja k nej. No zatiaľ čo rituálna večerná modlitba, pohrebné piesne v cudzom jazyku a tajomné amulety už ani nemôžu byť viditeľnejšími príznakmi exotického náboženstva (a zahodenie amuletu z terasy teatrálnym gestom odmietnutia), najnebezpečnejšia asymetria nastáva vo vzťahu k srbskej strane, ktorá sa ako jediná nepodielala na produkcii filmu – a ako jedínú ju reprezentuje postava priamo sa priznávajúca k vraždeniu. Rozdelenie faktickej viny tak ostáva otázkou finančných prostriedkov, ktoré boli vložené do produkcie filmu.

— Asymetria snímky však spočíva aj v tom, že o väčšine postáv sa nič nedozvieme – dozvedáme sa len príbehy trojice, ktorú si príslušníci skupiny sami vyvolia. Malé útržky, ktoré o sebe medzi rečou prezradia dve-tri ďalšie postavy, slúžia len na vyvázenie názorového spektra, ich motivácie sa nikdy nedozvieme. Chorvátska trauma tak ostáva reprezentovaná príbehom veliteľa, ktorý ublížil vlastnému vojakovi. Tá moslimská zase príbehom vojnového zajatca, ktorý sa nevie vyrovnáť s pocitmi strachu a poníženia. Iba tá srbská spočíva vo vraždení civilistov. Hoci postava Srba Mikiho patrí v celom príbehu medzi najľudskejšie a najmenej tézovité, obviňovať i odpúšťať je nakoniec dovolené len dvom z troch zúčastnených strán.

— Ak sa však preniesieme cez jeho tézovitost, je film *Chlapi neplačú* mimoriadne znepokojivý, zanechá veľa otázok, a to aj na metafilmovej úrovni: stačí, keď porovnáme prepadnutý zjav hereckých predstaviteľov s ich úlohami v prvých protivojnových filmoch jednotlivých národov. Napríklad keď si spomenieme na rolu atraktívneho chlapca nedobrovoľne zavlčeného do vojny v srbskom filme *Vukovar, jeden príbeh* (1994) a porovnáme ju s postavou Mikiho, ktorú hrá Boris Isaković v Drljevićovom filme, alebo na Leona Lučeva z chorvátskej komédie *Ako sa začala vojna na mojom ostrove* (1996).

— „Použitie“ filmu *Chlapi neplačú* bude zrejme závisieť len od toho, či sa stotožníme s ponúkanými obrazmi, alebo sa zamyslíme aj nad samotným konceptom rolových hier, či namiesto podivnej, účelovej terapie rozpoznáme čosi, čo v skutočnosti stojí aj za legitimizáciou vinníkov i obetí zo strany svetovej verejnosti (a jednotlivých vlád). ◀

Chlapi neplačú (Muškarci ne plaču, Bosna a Hercegovina/Slovinsko/Chorvátsko/Nemecko, 2017) SCENÁR A RÉŽIA Alen Drljević

KAMERA Erol Zubčević STRIH Vladimir Gojun HRAJU Boris Isaković, Leon Lučev, Emir Hadžihafizbegović, Sebastian Cavazza,

Ermin Bravo, Boris Ler, Ivo Gregurević, Izudin Bajrović MINUTÁŽ 98 min. HODNOTENIE ●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 8. 2. 2018

O hľadání miesta vo svete

— text: Marcel Šedo / poslucháč
audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU
— foto: ASFK —

Do slovenských kín prichádza oceňovaný britský film *Na konci sveta*, ktorý získal okrem iného cenu za najlepšiu réžiu na vlnajšom festivale Sundance. Nakrútil ho Francis Lee, ktorý je zároveň autorom scenára.

O tom, aké je žiť „na konci sveta“, by sa dalo rozprávať dlho. Aj v mojom malom mestečku tvorí hlavnú kultúrnu náplň – okrem výletov do prírody a návštev kostola – predovšetkým opíjanie sa v krčme. Životná perspektíva, nejaké to „kultúrne vyžitie“, intelektuálne vzruchy a podnety a najmä skupina rovnako naladených ľudí v takýchto malých komunitách obvykle zúfalo chýbajú. Na mladého človeka, ktorý hľadá svoj vzor, spôsob vyhranenia sa voči svetu a potrebuje cítiť blízkosť rovesníkov, pôsobí takáto spoločnosť zvlášť ubíjajúco. Preňho sa aj miestna príroda, hoci krásna, stáva len pripomenutím všednosti a stereotypu. Navyše, pokiaľ patrí daný človek k nejakej menšine, homogénne okolie ho vytláča na okraj a zužuje mu pole možností. Hlavnému hrdinovi filmu *Na konci sveta*, synovi farmára a mladému homosexuálovi Johnnymu, sa teda nemožno čudovať. Akokoľvek krásna je yorkshirská príroda, akokoľvek malebné je anglické mestečko či usadlosť, kde hrdina žije a pracuje, nemožno ho za jeho apatiu ani vzburu viniť. Často to musí byť práve impulz zvonka, ktorý človeka donúti zmeniť perspektívu.

Samozrejme, akýkoľvek problém sa väčšinou začína v rodine. Tá dokáže duchovne chudobné prostredie aspoň sčasti nahradiť. Spolunažívanie v rodine však dostáva vážne trhliny, keď jej členovia začínajú spolu pracovať. Dvojnásobná podradenosť syna voči otcovi obvykle ústi do frustrácie, rebélie a obojstranne zlého vzťahu. Skúsenejší otec, samozrejme, ovláda všetky úkony lepšie a dáva to synovi patrične najavo. V takýchto prípadoch si však spomeniem na Kósekiho múdrosť z novely *Rybárske zápisky*, ktorá hovorí zhruba to, že po neustálom zdokonaľovaní osvedčenej metódy sa človek napokon predsa len vráti k „základom“, ale už s vybudovaným sebedomím a istotou. Lenže na to treba čas a voľnosť, ktorú Johnny nemá. Získava ju až po otcových vážnych zdravotných problémoch, keď musí prevziať zodpovednosť za chod celej farmy.

Do hry navyše vstupuje jeho homosexualita, ktorá vytvára medzi ním a jeho rodinou – otcom a starou mamou – emocionálnu priepasť. U Johnnymu sa zároveň prejavuje neúcta k otcovi, ktorý prekonal mŕtvicu a zostal mrzákom. Výsledkom je, že sa stáva citovo otupeným a chladným – obrnil sa voči okoliu maskou drsníaka a tento rozpor lieči alkoholom. Otcovský vzor následne hľadá inde, v náručí rumunského imigranta Gheorgheho. Jeho vzťah k Johnnymu je

ochranný, stáva sa preňho láskavou i trestajúcou figúrou. Gheorghhe nie je submisívny chlapec, akým je Johnnymu milenec, pravdepodobne jediný podobne orientovaný muž v širšom okolí.

Práve Gheorgheho príchod rozširuje interpretačné pole, a to nielen v súvislosti s otcovsko-synovskými väzbami. Ako rumunský imigrant, ktorého napádajú v krčme a označujú za Cigána, je jednoznačnou narážkou na prebiehajúci brexit a udalosti s ním súvisiace. Práve on prináša do hrdinovo života nové podnety, nové pohľady na tamojšiu prírodu, na starostlivosť o ovce, na pracovnú zodpovednosť i na lásku... Tvorcovia akoby pripomínali, že konfrontácia s cudzou kultúrou pozitívne ovplyvňuje stav celej spoločnosti. Gheorgheho „dokonalosť“ tu navyše splýva s archetypálnym symbolom pastiera. Starostlivý, citovo vyzretý učiteľ s malou ovečkou v náručí získava akési mýtické kontúry. Ťažko ho v tomto prípade vnímať ako „skutočného“ človeka, pôsobil by smiešne – je až príliš typizovaný. Niežeby nekonal žiadne zlé skutky, avšak tie pri jeho povahe, výzore a filmovom stvárnení zanikajú.

Gheorghhe sa pre mňa stáva symbolom celého filmu. Jeho modelovský výzor akoby sa prenášal aj do filmovej formy. Pri zobrazovaní homosexuality, ale aj problematiky imigrácie tu chýbajú skutočne vypäté, dramatické, až drastické momenty. Dokonca aj konflikt v krčme pôsobí neautenticky, najmä vo svetle skutočných brexitových udalostí. Ani homosexualita tu nezískava nejaké širšie spoločenské rozmery. Obrazový štýl, systematicky pracujúci s malou hĺbkou ostrosti, ktorá je výstižná vo vzťahu k obmedzenosti narácie a komornosti drámy, zasa pripomenie módné festivalové trendy. Aj z tohto pohľadu snímka akoby vypadla z „fashion“ katalógu a jej prvoplánová páčivosť je priam ostentatívna. Takýchto filmov vzniklo v poslednom čase pomerne veľa.

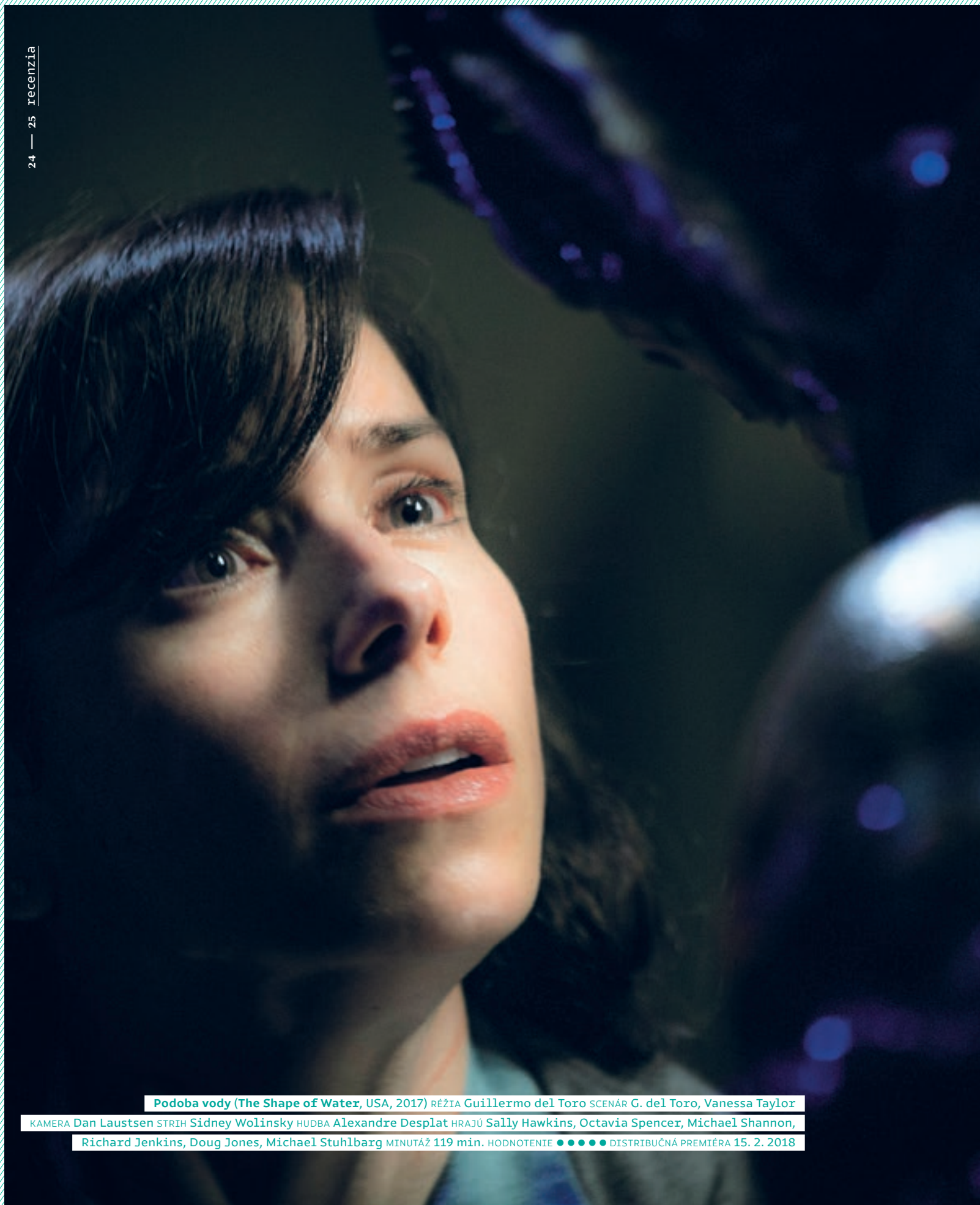
Snímka je skrátka silná, pokiaľ ju divák bude vnímať ako komornú queer melodrámu s nepatrnými presahmi do sociálnych problémov súčasnej Británie a nebude od nej očakávať žiadne prekvapivé riešenia. Ako dráma jednotlivca a jedného vzťahu v sebe obsahuje množstvo univerzálnych právd, v ktorých sa zda nájde viacero ľudí. Po takom množstve festivalových ocenení by som však očakával invenčnejší a menej prvoplánový film. ◀

Na konci sveta (God's Own Country, Spojené kráľovstvo, 2017) SCENÁR A RÉŽIA Francis Lee KAMERA Joshua James Richards

STRIH Chris Wyatt HRAJÚ Josh O'Connor, Gemma Jones, Harry Lister Smith, Ian Hart, Alec Secareanu

MINUTÁŽ 104 min. HODNOTENIE ●●●½ DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 25. 1. 2018

— text: Kristína Aschenbrennerová /
filmová publicistka
— foto: CinemArt —

O princeznej bez hlasu

Dajte sa uniesť očarujúcou sci-fi romancou medzi nemou upratovačkou v utajovaných vojenských laboratóriách a tvorom z amazonských vôd, ktorá sa odohráva v časoch, keď vlády (prinajmenšom na severnej pologuli) živilí studenú animozitu. Dajte sa očariť farbami a zvukmi príbehu, pri ktorom si významy slov „skutočnosť“ a „fantázia“ – na rozdiel od Spojených štátov a Sovietskeho zväzu – nechránia sféry svojho vplyvu. Dajte sa uniesť *Podobou vody*.

— Keď sa povie Guillermo del Toro, len málokto z filmových fanúšikov ostane ľahostajný. Nech už sú názory na jeho filmy akokoľvek rôznorodé – pri paleta jeho filmov, ktorá zahŕňa horory rôznych tvarov, vojnové drámy (najmä výrazne temnejšie mexicko-španielske snímky), adaptácie komiksov, mecha verzus bájne monštra a ďalšie divácky prístupnejšie tituly (zvyčajne americké produkcie), to neprekvapuje –, nik im neuprie fantastickú kvalitu ukotvenú v príbehoch, ktoré odmietajú hranice svetov a realít. Prelínanie rozprávok a legiend do „našej“ reality, monštra, príznaky, ochrancovia, bohovia – živé metafory s premenlivým významom, ako o nich uvažuje del Toro, sú spolu s mäkkou farebnou paletou, tlmenou jantárovým svetlom, základnými zložkami vizuálne pútavých svetov jeho filmov.

— Elisa (Sally Hawkins) je nemá a pracuje ako upratovačka vo vojenských laboratóriách. Jej dni majú pravidelný rytmus: pripraviť raňajky, masturbovať vo vani, kým sa uvaria vajíčka, odnieť raňajky susedovi a priateľovi Gilesovi (Richard Jenkins) a potom práca, do ktorej Sally pravidelne mešká a kde jej príchody cvaká Zelda (Octavia Spencer). Okrem týchto dvoch priateľov sú jej spoločníkmi ešte filmy, cez ktoré podniká malé úniky do sveta fantázie, a hudba, čo spestruje jej dni.

— Jedného dňa sa však veci zmenia. Do laboratórií privážajú tajomný „objekt“ a s ním prichádza aj plagátový otec rodiny, rigorózný katolík, vyznávač tradičných hodnôt a veterán kórejskej vojny Richard Strickland (Michael Shannon). „Objekt“, tvor z amazonského pralesa, ktorého domorodí obyvatelia uznávali ako boha, sa rýchlo stáva aj predmetom záujmu Rusov, ktorí majú v laboratóriu nasadeného svojho človeka. No predovšetkým sa tvor stáva Elisiným novým priateľom, s ktorým si vďaka spoločnému komunikačnému hendikepu vytvárajú vlastný svet porozumenia. V stroho zariadených priestoroch Elisa stretáva niekoho, kto v nich podobne ako ona nie je doma.

— Laboratóriá, vedci, armáda a špióni na jednej strane, Elisa a jej priatelia na strane druhej. Betónové steny laboratórií, kancelárske priestory, z ktorých by mal Jeremy Bentham veľkú radosť, a útulný domácky svet bytov nad starým kinom so zamatovými potahmi

na sedadlách, ktoré akoby konzervovali pocit bezpečia, aký Elisa a Giles nenájdú nikde inde. A medzi tým všetkým vodná nádrž s tvorom, ktorý je pre generálov potenciálnou zbraňou a pre Elisiu spriaznenou dušou. Keďže „objekt“ je živý tvor a na kruté zaobchádzanie nereaguje ochotou spolupracovať, armáda sa rázne rozhodne – treba ho zabiť, urobiť pitvu a tak zistiť, aký je jeho potenciál na zbrojenie. Elisa však vie a cíti svoje, preto sa rozhodne tvora zachrániť.

— V *Podobe vody* sa mieša dotyk klasických béčkových filmov o netvoroch z močarísk (resp. z Čiernej lagúny) a špiónážnych snímok, ale pokrývajú ho romantické žánre muzikálu a melodrámy. Aj vďaka tomu je snímka neuveriteľne nostalgická, no na rozdiel od mnohých filmov ospevujúcich staré zlaté časy rázne naruša ľúbivosť spomienkovej minulosti každodenným rasizmom či homofóbiou. Zároveň ukazuje, že kiná to ani kedysi nemali ľahké. V konečnom dôsledku Giles a Elisa pozerajú milované muzikály v televízii.

— Na *Podobe vody* je pôsobivé – zvlášť v dobe, keď si snád' každý film s dotykom fantasy či sci-fi uťahuje sám zo seba – to, že del Torov svet sa tu berie so všetkou vážnosťou, a to nielen vo svojej, povedzme, závažnej časti (studená vojna, armádna racionalita a podobne), ale aj vo vzťahu k vášni pre nostalgiu (klasický film, maľovaný reklamný plagát), k rodokapsovému plánu na záchranu tvora či k banálnej sentimentalite, do ktorej sa Elisa ponára. Hoci sú Richard Strickland a Elisa stelesnením binárneho videnia sveta, tak ako nik nepochybuje o ňom a jeho slovách, nepochybuje nik ani o Elise. Jej sny a nápady môžu byť milé, úsmevné, odvážne, až šialené, ale ako postava-hrdinka je rešpektovaná s rovnakou vážnosťou.

— *Podoba vody* je krehký fantastický film o zranení, prienikoch a únikoch (z) realít, rozprávka pre dospelých o princeznej bez slov, ktorá v sebe nájde odvahu pokúsiť sa zachrániť princa z ďalekých krajín.

Atmosféra, príbeh, drobné detaily a epizódy, postavy, ich odhodlanie, ale aj spôsob, akým sú herecky podané, to všetko len uľahčuje spád rozprávania. Ak ho teda prijmete. ◀

Podoba vody (The Shape of Water, USA, 2017) RÉŽIA Guillermo del Toro SCENÁR G. del Toro, Vanessa Taylor

KAMERA Dan Laustsen STRIH Sidney Wolinsky HUDBA Alexandre Desplat HRAJÚ Sally Hawkins, Octavia Spencer, Michael Shannon,

Richard Jenkins, Doug Jones, Michael Stuhlbarg MINUTÁŽ 119 min. HODNOTENIE ●●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 15. 2. 2018

Tri billboardy kúsok za Ebbingom (Three Billboards Outside Ebbing, Missouri, USA/Spojené kráľovstvo, 2017)

SCENÁR A RÉŽIA Martin McDonagh KAMERA Ben Davis HUDBA Carter Burwell HRAJÚ Frances McDormand, Woody Harrelson, Sam Rockwell, Abbie Cornish, Peter Dinklage MINUTÁŽ 115 min. HODNOTENIE ●●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 18. 1. 2018

— text: Martin Adam Pavlík / poslucháč
audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU
— foto: CinemArt —

Šachová partia bez víťaza

Téma vyrovnávania sa so stratou dieťaťa bola vo filmoch roku 2017 pomerne aktuálna. Okrem Troch billboardov kúsok za Ebbingom sme jej spracovanie mohli vidieť napríklad vo filmoch Bez lásky (r. A. Zviagincev) a Wind River (r. T. Sheridan). Ťažko sa z nich dá vybrať ten najlepší, preto sa vyhnem porovnávaniu a pokúsim sa objasniť, prečo stojí za návštevu kina nový film režiséra Martina McDonagha, ocenený štyrmi Zlatými glóbusmi.

Film Tri billboardy kúsok za Ebbingom sa zatiaľ vyhol výraznejšej kritike, dostal skôr nálepky ako McDonaghov „najlepší“ alebo „najvyspelejší“ film s „geniálnym scenárom“. Pravdupovediac, veľmi sa s týmito tvrdeniami nestotožňujem a považujem tento pretrvávajúci „hype“ za trochu zbytočný. Práve v dôsledku neho môže byť nejedna divák z filmu čiastočne sklamaný. Žiaľ, stalo sa to aj mne.

Na filme je zaujímavá hlavne silná téma a pevný charakter hlavnej postavy. Matke, ktorej znásilnili a brutálne zavraždili dcéru neznámi páchatelia, súperiaci s alibistickými či rasistickými policajntmi divák jednoducho nemôže nedržať palce, zvlášť keď ju hrá Frances McDormand. V rámci McDonaghovej tvorby ide rozhodne o najsilnejšiu tému, ale režisér sa tak dostáva na tenký ľad, pod ktorý sa už veľa režisérov prepadlo práve pre (ne)uchopenie danej látky. Film (až podozrivo) dokonale plynie, no len do určitého okamihu. Absolútne skvele funguje striedanie humoru a vážnosti (divák prechádza od výbuchov smiechu až po slzy v očiach či mráz na chrbte) a rovnako fascinuje nepredvídateľnosť deja. Potom však nastáva zlom a s ním scenáristické a dramaturgické prešľapy v podobe vyhrotene absurdných situácií, napríklad akási silene šokujúca akčno-anarchistická rovina, ktorá až príliš naruša dovtedy realistický charakter silnej drámy, alebo patetické momenty, ktoré sa bijú s počiatočným cynizmom a nadhľadom. Všetko zrazu začína byť akési rýchle, počnúc tempom a končiac „zázračnou“ premenou postáv. Akoby sa McDonagh dostal na rovnakú križovatku ako jeho postavy a nevedel, ako ďalej a ku ktorému žánru sa prikloniť. Akoby zrazu váhal, či chce nakrútiť akčnú čiernu komédiu, alebo plnohodnotnú, silnú drámu s dávkou odľahčenia. Zatiaľ čo v jeho debute V Bruggách (2008) fungovali obe línie plnohodnotne a najmä hladko, bez silených kontrastov, a pri titule Sedem psychopátov (2012) dramatická línia skôr absentovala, v tomto prípade sa pri stretnutí dostávajú do konfliktu a je

to vidieť, čo je obrovská škoda. McDonaghova snaha rozbiť žánrové konvencie a brať si z každého rožka troška nefunguje tentoraz tak, ako by mala.

Naopak, film je najsilnejší vo vykreslení dvoch hlavných postáv – Mildred (Frances McDormand) a seržanta Willoughbyho (Woody Harrelson) – a ich vzájomného vzťahu, ktorý trochu pripomína rafinovanú šachovú partiu (na čo neskôr Willoughby aj odkazuje vo svojom liste). Ich súboj je silný najmä preto, že obaja majú pravdu a v konečnom dôsledku rovnaký a správny názor na riešený problém a sú si toho vedomí, z čoho koniec-koncov pramení aj ich vzájomný rešpekt a sympatie. Z ich súperenia cítiť skôr vinu akejsi tretej strany, systému a zákonov, ktorými sa polícia musí riadiť a pre ktoré berie Mildred spravodlivosť do vlastných rúk. Jej frustráciu, bolesť, hnev a pocit zúfalej bezmocnosti cítiť takmer z každého záberu, vďaka čomu sa s ňou stotožňujeme aj napriek tomu, že rozhodne nie je ukážkovou matkou bez chýb (čo si však plne uvedomuje) ani veľmi usmievavým človekom (na čo má však opäť patričný dôvod). V tieni týchto dvoch postáv ostáva Dixon (Sam Rockwell), ale aj jeho postava je až na pár chybičiek veľmi dobre napísaná. Ambivalentnosť postáv je pre McDonagha príznačná a tu ju naozaj rozvíja doposiaľ zrejme najlepšie. Čo sa týka formálnej stránky, určite treba vyzdvihnúť jednu naozaj dych vyrážajúcu jednozábervku a takisto skvelú prácu s hudbou. Vidno, že McDonagh je v réžii doma, no ako scenárista má ešte medzery, a to najmä vo výstavbe príbehu. Ak ich eliminuje, možno konečne prekoná svoj debutový film.

Tri billboardy kúsok za Ebbingom síce nie sú typickou, priamočiarou drámou, akú by ste možno na prvý pohľad čakali, ale sú celkom príjemnou „oddychovkou“ so silným odkazom, ktorá nakoniec preda len úprimne dojme a vyčarí mierny úškrn na tvári. ◀

Poctivá filmárčina aj kalkul

— text: Erik Binder / poslucháč
audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU —

Režisér Joe Wright sa vracia do vojnového Londýna, no jeho najnovšie dielo nie je variáciou na desať rokov staré *Pokánie*, ide si svojou vlastnou cestou. *Najtemnejšia hodina* totiž nie je romantická tragédia, odohrávajúca sa na pozadí vojnových udalostí, ale menej tradičný životopisný film o Winstonovi Churchillovi. Menej tradičný v tom zmysle, že si umne vyberá jednu z najdôležitejších udalostí štátnikovho pôsobenia v úrade a tej sa v takmer plnej miere venuje celé dve hodiny. Režisér Joe Wright a scenárista Anthony McCarten mali možnosť urobiť prierez politikovou kariérou, jeho súkromným životom alebo spisovateľskou činnosťou, rozhodli sa však venovať udalostiam jari roku 1940, ktoré viedli k slávnej operácii Dunkerque. *Najtemnejšiu hodinu* tak môžeme vnímať ako akýsi neplánovaný prequel k Nolanovmu *Dunkirku*, a to nielen z hľadiska časových súvislostí, ale aj z hľadiska formy. Nolanov veľkofilm je viac-menej nepretržitou, dych vyrážajúcou akčnou jazdou, mapujúcou samotnú akciu. Naopak,

— foto: CinemArt —

Wrightov film je výsostne komorný, takmer až divadelne ladený akademický film, založený na dialógoch a prenechávajúci obrovský priestor hlavnej hviezde – Garymu Oldmanovi. Wright svoju filmovú reč nezaprie napríklad v rytmickom využití zvuku písacieho stroja alebo v záberoch z londýnskeho metra, známych z jeho *Pokánia*. Celkovo má však film veľmi blízko najmä k oscarovej *Kráľovej reči*. Charakterizuje ho dôraz na herecké výkony, očividná snaha zapáčiť sa tak akademickej obci, ako intelektuálnemu a zároveň aj omnoho širšiemu publiku. Z projektu tak na jednej strane cítiť kalkul, na strane druhej však ponúka solidnu, ničím neurážajúcu poctivú filmárčinu. ◀

Najtemnejšia hodina (Darkest Hour, Spojené kráľovstvo, 2017)
RÉŽIA Joe Wright SCENÁR Anthony McCarten KAMERA Bruno Delbonnel
HUDBA Dario Marianelli HRAJÚ Gary Oldman, Kristin Scott Thomas,
Lily James, Ben Mendelsohn MINUTÁŽ 107 min. HODNOTENIE ●●●
DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 11. 1. 2018

Rodinná mozaika

— text: Lea Pagáčová / absolventka
audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU —

Studený vietor severskej kinematografie prináša tentoraz dánsku komédiu s dávkou absurdity a čierneho humoru *Tak káže Boh*. V centre príbehu je päťčlenná rodina, v ktorej panujú nezvyčajné pomery. Otec Uffe alebo, ako ho nazývajú ostatní, Boh si svoju prezývku poctivo vyslúžil. Dominantnú hlavu rodiny charakterizuje extravagantné správanie spojené s otvorenou nenávisťou k cirkvi, obézny ľudom či farmaceutickému priemyslu, s relaxom v arabskom kútiku, s vojenskou polievkou – a to zďaleka nie je všetko. Rodinný portrét dotvárajú traja synovia, z ktorých každého trápi bytostný problém, a ich matka, ktorá vďaka švédskym démonom v očiach dokáže ako jediná „skrotiť Boha“. Postavy príbehu sú tak plne nabité na vystupňovanie akéhokoľvek konfliktu, stačí len malé vybočenie – a tých je dost.

Dramatická stavba príbehu si požičiava prostriedky z literatúry, ako je členenie na kapitoly či rozprávač – v tomto prípade najmladší syn Jens. Má blízky vzťah k literatúre a vďaka tomu aj k otcovi, ako jediný z bratov

— foto: Film Europe Media Company —

sa zaujíma o dianie v rodine. Svojou perspektívou vnáša pätnásťročný chlapec do príbehu kúsok naivity a nadľahčenia dusivých tém. To sa postupne javí ako ideálny kľúč na poznanie tohto filmu. Vysoká miera štylizácie príbehu z obdobia explózie Černobyľ nábada diváka, aby sa dal unášať absurdnými situáciami a ich netradičnými riešeniami bez ohľadu na ich reálny dosah. Nezostáva však úplne v rovine hry, postavy sa zamotávajú vo vlastných svetoch, z ktorých už nepoznajú cestu von, a výsledok tohto filmového bláznenia zostáva pre ne veľmi neistý. Snímka potom vyznieva ako paródia na ľudské životy, kde komediálne situácie často vyúsťujú do tragédie. ◀

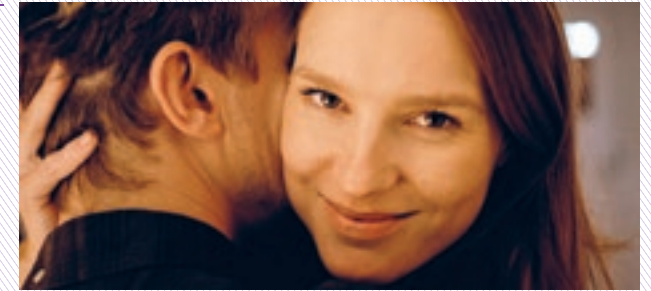
Tak káže Boh (Gud tæler ud, Dánsko, 2017) RÉŽIA Henrik Ruben Genz
SCENÁR Jens Blendstrup, H. R. Genz, Bo H. Hansen KAMERA Jørgen
Johansson STRIH Kasper Leick HRAJÚ Søren Malling, Marie Askehave,
Lisa Nilsson, Mads Ole Langelund Larsen, Mads Riisom
MINUTÁŽ 105 min. HODNOTENIE ●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 15. 2. 2018

Potvora je potvora

— text: Zuzana Sotáková —

V čase, keď sa vo svete debatuje o problémoch podradeného postavenia žien v spoločnosti (v audiovizuálnom prostredí zvlášť), prichádza do kín film *Potvora*. Príbeh Rasmusa a Marie, ktorí sa stretli, zamilovali, žili spolu aj od seba. Lineárna štúdia vzťahu, v ktorom si jeden postupne podmaňuje toho druhého, sa rozbieha pomaly a v prvej štvrtine bojuje s tým, ako zaujať divákovu pozornosť. Dánsky režisér Christian Tafdrup však vzápätí šliapne na plyn a začne budovať nenápadnú hru o životný priestor medzi dominantnou ženou, ktorá si berie všetko, a submisívnym mužom, ktorý stráca sebavedomie a necháva svoju osobnosť utopiť sa v nerozhodnosti. Tafdrupovi sa darí udržiavať tento vzťahový tanec v pohybe a prostredníctvom vyhrotenejších situácií občas prehodí vedenie z jednej postavy na druhú, čo dodáva príbehu tvárnosť a naštrbuje jednoznačné pridelovanie viny.

Potvora by mohla byť autentickým zobrazením osobného nešťastia, do ktorého sa dostáva veľa ľudí, aj

— foto: Film Europe Media Company —

zrkadlom pre páry, ktoré by v niektorých črtách hlavných postáv spoznali fragmenty vlastných vzťahov. Lenže Tafdrup zlyháva v detailoch, ktoré bez hanby pracujú s genderovými stereotypmi. Ženy vlastnia priveľa topánok a iných zbytočností. Keď sa zabávajú, sú uškriekané. Ony zariaďujú byt a poťahujú všetkými nitkami. Muži si zase musia zjsť na pivo alebo zahrať futbal, aby pred svojimi partnerkami ušli. Režisér navyše dvakrát necháva Mariu pozrieť sa priamo do kamery, a to v situáciách, cez ktoré ju explicitne vykresľuje ako vypočítavú mrchu. *Potvora* mohla byť divácky zážitkovým európskym filmom, keby miestami nevyznievala ako urážka žien. ◀

Potvora (En Frygtelig Kvinde, Dánsko, 2017) RÉŽIA Christian Tafdrup SCENÁR Ch. Tafdrup, Mads Tafdrup KAMERA Niels Buchholzer
STRIH Nicolaj Monberg HRAJÚ Anders Juul, Amanda Collin, Rasmus Hammerich, Nicolai Jandorf Klok MINUTÁŽ 86 min. HODNOTENIE ●●
DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 8. 2. 2018

Meursault ako spôsob spracovania slávy a smrti

— text: Adam Straka / poslucháč
audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU —

Do kín sa vlni dostali dokumenty Sone Maletzovej a Terezy Nvotovej, ktoré študovali na pražskej FAMU. Obe si vybrali špecificky slovenské témy, obe prišli s portrétom osobnosti reflektujúcej svoju pestrú minulosť a oba filmy stavajú predovšetkým na strihovej skladbe. Reč je o *Mečiarovi* a *Vargovi*.

Maletzovej absolventský dokument *Varga* trvá necelú hodinu a ponúka stručný portrét umelca na sklunku jeho života. Film sa opiera o výpovede samotného Vargu oveľa viac než o observáciu protagonistu. Otázky kladené hudobníkovi majú rôzny charakter: od nevšedných („Ktorou knižnou postavou by ste sa charakterizovali?“ Odpoveďou je, že Meursaultom z Camusovho *Cudzince*.) až po naivné („Čo je to láska?“, „Veríte na reinkarnáciu?“). Všetky však fungujú vďaka Vargovi, ktorý vie polahky nájsť pôsobivé odpovede. Strihová skladba je síce z remeselnej stránky na úrovni, ale k výpovedi filmu neprináša nič nové. Dá sa označiť za konvenčnú, nevytvára kontrast či asociácie. Film ťaží

— foto: Filmtopia —

výlučne z Mariána Vargu, jeho hudobnej bravúry i čara osobnosti, jeho otvorenosti aj rezignácie. Protagonista pôsobí krehko a zraniteľne, divákovi môže pripomenúť Richarda Müllera z filmu *Nespoznaný*. No Remova snímka vyniká oproti Maletzovej dokumentu aj svojou formou. Inými slovami: *Nespoznaný* je o zobrazení, *Varga* o zobrazovanom.

Vraciame sa k dvojici Maletzová a Nvotová. Filmy *Varga* a *Mečiar* sú dokumenty, v ktorých sa autorstvo stráca v úzadí. Nie vždy je to na prekážku, čo potvrdzuje skôr Maletzovej debut. Otázne však je, ako budú vyzeráť jej projekty, pri ktorých sa nebude môcť oprieť o výraznú osobnosť. ◀

Varga (Slovensko/Česko, 2017) SCENÁR A RÉŽIA Soňa Maletzová
KAMERA S. Maletzová, Maxim Klugev STRIH Marek Šulík
MINUTÁŽ 52 min. HODNOTENIE ●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 17. 12. 2017

Nedopracovaný variant ranej tereziánskej doby

— text: Eva Vženteková / filmová publicistka
— foto: RTVS —

Pre určujúceho televízneho konzumenta stredo-európskeho priestoru je podľa všetkého zásadná prvoplánová zrozumiteľnosť a okázalosť. Svedčí o tom aj rekordná sledovanosť dvojdielného filmu *Mária Terézia*, ktorý vysielala (a koprodukovala) verejnoprávna televízia. No masívne prejavnený záujem – na Jednotke RTVS si pozrelo prvý diel 772 000 divákov, druhý až 789 000 – môže mať širšie dôvody.

— Zjednocovacia línia súčasnej Európy koriguje pohľady na „žalár národov“, ako sa v čase národnostných emancipácií označovalo bývalé habsburské mocnárstvo. Transformovanú Európu inšpirujú staré časy spoločného územia, čo v stredoeurópskom teritóriu oživuje tereziánske reminiscencie a dobový pátos. Ponúknuť tristoročnú „jubilantku“ Máriu Teréziu ako príťažlivú a zodpovednú vladársku autoritu nadnárodného významu môže kriesiť pochované putá či pocity spolupatričnosti niekdajších účastníkov veľkého národnostného projektu.

— Kde inde ako pri masívne rozsiatych kozuboch televízneho žiarenia možno zasiahnúť populáciu spodobením už neexistujúcej skutočnosti a ponúknuť ju ako motivačný príspevok, vďaka koprodukčným nákladom načrtnúť vo výpravnosti do majestátu cisárskeho dvora a zároveň poskytnúť opis veľmocenského záujmu. Prebudenie charizmy historickej panovníčky produkčne sústredilo štyri susedské verejnoprávne televízie, územne čiastočne kopírujúce dobovú spoločnú štátnosť i dnešné partnerstvá a aliancie. Táto iniciatíva stála pred náročným zadaním vytvoriť obraz kolektívnej minulosti, zatriktívniť ustrnuté predstavy, aktualizovať spomienky, vyvolať nové významy, zintímniť dejiny. To zvládla dvojdielna *Mária Terézia* problematcky.

— Vo fabuláciách a v charakteroch postáv sa projekt šťastia odviazal od historických a dobových skutočností, čo je v licenci akéhokolvek autorstva, ale je potom trochu zavádzajúce nazvať ho *Mária Terézia*. Ak režisér Robert Dornhelm v rozhovore uvádza, že „sa pokúsil ignorovať historickú presnosť“, je jasné, že dej treba obohatiť či oživiť osobnými motiváciami a historické fakty epicko-dramatickými situáciami. No vieť sa na vlne historického záujmu o ikonickú postavu, odkazovať na ňu a potom sa zaštitiť odstupom od historickej vernosti, to spôsobuje rozpaky.

— Multiprodukcia rezignovala na prepracovanejšiu sieť dejových vrstiev a zápletiiek, čo tkvie už v scenáristickej základni diela, ktorú nie celkom pochopiteľne vytvorila len jedna autorka (Mirka Zlatníková). Kreatívny vklad jednotlivých producentov nie je zrejmy, no požiadavky na vytvorenie vyše trojhodinovej historickej fresky by v dnešných časoch, rozmazaných viacerými bravúrnymi veľkoprodukčnými seriálmi, nemuseli ustrnúť na jednoduchej lineárnej chronológii a jednorozmernej stavbe charakterov. Výsledok pôsobí dojmom, akoby sa všetka energia diela rozptýlila v zobrazení dobových ceremónií, interiérov, reálií

a kostýmov, do ktorých sa vsadili požičané historické „figuríny“. Dej posúvajú nadstavované tézovité zápletky. Požiadavka na zrozumiteľnosť vyúsťuje do vysvetľujúcich replík a ilustratívnosti. Aktualizácia je kódovaná profeminizmom či oživovaním fám (homosexualita pruského kráľa Fridricha II., podozrenie zo zavraždenia cisára pruským agentom).

— Ústredný spoločenský konflikt nesie mocenské napätie doby – záujmy šľachty, ktorým čelí cisársky trón. Obraz otvárania sa zastaranej, zbedačenej ríše novým politickým a hospodárskym trendom nevybočuje z prevarených klíšé, rovnako ako generačný spor nedvižnej staroby a „revolučnej“ mladosti s uvoľneným správaním a vášňami. Medzi ľubostnými a intrigánskymi pletkami tróni hybný motív lásky: právo na lásku i boj za ňu až po štátnickú povinnosť ponúknuť svoje telo na oltár vlasti. Nechýba ani obohraný motív panovníckej celebrity, ktorá „chce len normálne žiť“, konšpiračné repliky („my dvaja sme len figúrky“) a nábožensko-represívna formácia, potláčajúca ľudskú prirodzenosť a hlad po vedomostiach. Na zintímnenie postavy mladej následníčky trónu tvorcovia nie práve šťastne použili pubertálnovzdornú charakteristiku, navyše skôr plebejskú, v zamýšľanom kontraste s fosílnym obrazom aristokracie s refrénovitými obrazmi zvráskavených, vysušených grófskych tvári s úspornou mimikou pod bledými parochňami.

— Po príchode mladej vladárky na trón sa jej portrétovanie pohybuje v polohách direktívnej prísnosti a hysterickosti, teda nie podľa dobového kľúča, ale v duchu poklesnutejšieho televízneho formátu v exotickom historickom šate. Tuctové herecké výkony to len dotvárajú. Prvoplánová mimika, gestá a pohyby sú občas diskutabilne zviazané s dneškom. Táňa Pauhofová hrá postavu grófky s rovnakou koketériou, aká jej nedávno vystačila na odohranie filmovej hrdinky zo súčasnosti. Ani dynamickejšie kolízie protokolárnej dvorskej etikety s odkrytou intimitou cisárskych komnát opus zásadnejšie nezdrmatizovali. Naopak, zapojením odviazaného humoru do scény svadobnej noci sa ceremoniálna dráma naraz bezdôvodne prepadla do montypythonskej paródie. Štylistickú rozptýlenosť však najviac dovŕšila naturalistická medzihra poddanskej biedy. Precitnutie mladej Márie Terézie pri stretnutí s existenčnou chudobou ľudu predložilo osobný motív tereziánskych reforiem v línii poklesnutej melodrámy, v tejto sekvencii aj za hranicou vkusu.

— Tvorcovia dvojdielného filmu ponúkajú očarenie majestátom starého sveta, ktorý sa stal predovšetkým výpravnou prehliadkou minulosti, bez hodnotnejšieho poznania toho, čím bola a dodnes pre nás je. ◀

Mária Terézia (Rakúsko/Česko/Slovensko/Maďarsko, 2017)

RÉŽIA Robert Dornhelm SCENÁR Mirka Zlatníková

KAMERA Tomáš Juriček STRIH Michal Lánský

HUDBA Roman Kariolou HRAJÚ Marie-Luise Stockinger,

Vojtěch Kotek, Táňa Pauhofová, Zuzana Stivínová,

Alexander Bárta, Bálint Adorjáni a iní

EAVE PRODUCERS WORKSHOP

— text: Juraj Krasnohorský / producent zo spoločnosti Artichoke —

Workshopy EAVE, podporované programom Kreatívna Európa, spájajú každý rok päťdesiat producentov z tridsiatich krajín sveta. Pokrývajú všetko od vývoja scenára a filmového projektu cez plán jeho financovania a marketing až po strategický manažment produkčnej spoločnosti, má tento celoročný vzdelávací program ambíciu vybaviť producentov nástrojmi nevyhnutnými na bezpečnú navigáciu ich medzinárodných projektov v často komplikovanom svete koprodukcii.

— Minulý rok som sa s podporou Audiovizuálneho fondu zúčastnil na EAVE Producers Workshop s filmovým projektom francúzskeho režiséra Andrého Bonzela *Et j'aime à la fureur* (slovenský názov *Láska z celuloidu*), vyvíjaného v slovensko-francúzskej koprodukcii. EAVE (European Audiovisual Entrepreneurs) sa zameriava na producentov hraných a dokumentárnych filmov, ktorí už majú skúsenosti vo filmovej či v televíznej sfére, ale radi by svoje pôsobenie rozšírili na medzinárodnom poli, získali nové zručnosti a vybudovali si profesionálnu sieť. Účasť na tomto workshope sa v štádiu vývoja nášho filmu javila ako dôležitý moment pre jeho dramaturgické nasmerovanie. Zároveň je takéto prestížne podujatie dobrou reklamou pre pripravovaný projekt a značkou kvality.

— Program EAVE sa skladá z troch týždenných pobytových workshopov. Prvé dva sú prístupné aj autorom/režisérmi projektov, ktorí absolvujú svoj individuálny program a sústreďujú sa na vývoj scenárov. Tretí workshop je vyhradený už len pre producentov. Práve k nemu smeruje celoročná príprava. Vyvrcholením sú tri dni stretnutí so špičkovými európskymi „decision-makers“ – s ľuďmi z biznisu aj filmových inštitúcií. Sú medzi nimi sales agenti, šéfovia národných fondov, zástupcovia festivalov i trhov, distributéri či producenti. Každý účastník má naplánovaných dvadsať stretnutí po 45 minút, čo mu umožňuje prezentovať nielen projekt, ale aj seba ako producenta. Je to skutočný filmový trh, pri ktorom náš projekt získal špičkových partnerov.

— Koncept, vďaka ktorému získal workshop svoje renomé, je založený na práci v skupinách. Účastníci sú rozdelení do štyroch skupín po trinásť účastníkov. Každá skupina má vedúceho, v tej mojej to bola francúzska producentka Didar Domehri, absolventka workshopu EAVE, ktorej spoločnosť Maneki Films produkovala napríklad titul *Bang Gang* (2015, r. Eva Husson); predtým Domehri desať rokov viedla spoločnosť Films Distribution ako hlavný sales agent. Jej otvorenosť a vôľa podeliť sa o skúsenosti nás nesmierne obohatila. Na workshope sa zhruba dve tretiny času venujú práci v skupinách. Zvyšok patrí prednáškam alebo osobným konzultáciám, sedeniam s dramaturgom a podobne.

— V skupinách sme počas roka detailne prebrali projekt každého z nás do takej hĺbky – od scenára, financovania a koprodukčnej stratégie cez psychológiu komunikácie s režisérmi a so scenáristom po marketingovú a distribučnú stratégiu –, až sa dá povedať, že každý film produkovalo trinásť producentov. V skupine sme sa dokonale spoznali a spriatelili. Je známe, že poskladaniu skupín venuje šéf EAVE Jani Thiltges veľa času. A vidieť to. Účastníci workshopu cítia silnú príslušnosť ku konkrétnej skupine, skupiny medzi sebou zdravo súťažia, pretekajú sa v tom, ktorá bude v najbližšom roku najúspešnejšia, koho vyberú na trh v Rotterdame, v Berlíne... Aj v súčasnosti sme vo vzájomnom kontakte, plánujeme si stretnutia na festivaloch, posielame novinky o svojich filmoch. A keďže sme mali medzi sebou napríklad aj producentku z Juhoafrickej republiky, ktorej film *The Wound* sa dostal do úzkeho výberu na Oscara, naša skupina mala o sebe vysokú mienku.

— Práca producenta je často dost osamelá, producent môže ľahko stratiť širší prehľad o stave trhu a neodhadnúť reálne možnosti svojho projektu. Rok na workshope EAVE odbúrava konkurenčnú atmosféru v prospech takej, keď sa všetci delia o skúsenosti. Často sa skloňoval výraz „reality check“, teda uvedomenie si reálnej hodnoty a možnosti projektu, ale aj seba samého v európskom filmovom kontexte. Zaujímavým zistením pre producenta z krajiny s nižšou výrobnou kapacitou je, že práca francúzskych alebo holandských kolegov nie je o nič jednoduchšia a že aj projekt zo Slovenska môže pritiahnúť záujem tých najlepších sales agentov. Jednoducho, sme rovnakou súčasťou filmového diania ako naši západní kolegovia a na individuálnej úrovni nič také ako dvojrychlostná Európa neexistuje. Je len reputácia a snaha robiť kvalitné filmy.

— Tento rok sa do prestížneho výberu EAVE nikto zo Slovenska nedostal – snáď nie preto, že by sa nik nehlásil. Septembrovú výzvu na EAVE 2019 bez váhania odporúčam, pretože absolventi tohto workshopu zvyčajne hodnotia svoju skúsenosť ako mílnik v ich producerskej kariére. Už teraz cítim, že to po rokoch zhodnotím rovnako. ◀

LEA VRÁBELOVÁ

Vo *Film.sk* sa vraciame k staršej rubrike *Ako ďalej, absolvent?*, aby sme predstavili začínajúcich filmárov, zistili, aké skúsenosti získali počas štúdia a s akými predstavami a ambíciami vstupujú do profesionálneho života. Aktuálne vydanie rubriky je netradičné – vybrali sme sa v ňom za hranice Slovenska a prinášame vyjadrenia Ley Vrabelovej, ktorá študovala v Spojených štátoch a venuje sa strihu v Los Angeles.

— Len nedávno som skončila štúdium magisterského stupňa (MFA) filmového strihu na American Film Institute (AFI). Bakalársky stupeň som absolvovala v St. Louis, kde som študovala filmovú tvorbu so zameraním na strih a psychológiu, a odtiaľ som si podávala prihlášku na strih v Los Angeles, keďže to je mesto, v ktorom sa vyrába najviac filmov v USA. AFI je hodnotený ako najlepšia filmová vysoká škola na svete a je to tam aj cítiť. Dva a pol roka som si pomaly nemohla dovoliť ani hobby, prácu či vážny vzťah. Ledva som sa stihala sprchovať. Naozaj, každý deň, ale aj noci a víkendy som presedela v škole, či už na hodine, na tímovom mítingu, alebo pri projekte v strižni. Na AFI sa učí veľmi tradičný spôsob rozprávania a filmovania. Počas štúdia som strihala viac ako 15 krátkych filmov, vždy s iným tímom ľudí, a musela som sa naučiť spolupracovať aj s tými najtvrdohlavejšími.

— Nikdy som neštudovala na slovenskej vysokej škole, ale pochybujem, že by tam mali také možnosti, aké sme mali v Los Angeles, či už hovoríme o zariadeniach, alebo o profesoroch. Počas školy sme každý týždeň navštevovali iné štúdiá, mohli sme vidieť pri práci rôznych strihačov a aj prípravu filmov, ktoré sa pár týždňov nato dostali do kín. Najviac si cením to, že som musela spolupracovať s množstvom rôznych ľudí, aj s takými povahami, že až... Musela som tvrdo makať na tom, aby som vedela vychádzať so spolupracovníkmi bez konfliktov a hádok a aby sme spolu daný film dokončili čo možno najlepšie.

— Bola by som rada, keby sa na AFI učili aj technickejšie veci, ktoré sa neskôr zídu pri hľadaní práce, nie iba storytelling a spoločná tvorba filmov. Ale tým, že Hollywood riadia „starí bieli muži“, veľa moderných vecí tam zatiaľ nepreniklo.

— Ako som už spomenula, teraz som dokončila školu a momentálne si hľadám prácu. Mohla by som robiť aj v kancelárii a strihať reklamy či trailery, ale vzhľadom na to, že chcem „vlastnoručne“ strihať filmy, som si musela zaobstarať strižňu domov a teraz si hľadám projekty ako profesionál na voľnej nohe. Musím si vybudovať databázu klientov a je dôležité, aby som si vybrala, či sa chcem venovať strihu, alebo chcem byť v pozícii asistentky. A rovnako to, či chcem strihať filmy, seriály, alebo televízne reality šou. Keď raz začnem, bude už po tom, čo získam daný kredit, veľmi ťažké zmeniť cestu. Tu v Los Angeles sa totiž zamestnávateľom nepáči, keď skáčete hore-dolu. Chcú ľudí, ktorí sa venujú výhradne tomu, čo oni hľadajú.

— Vybudovať si istý okruh spolupracovníkov, v rámci ktorého si môžete rozvíjať remeselné schopnosti aj vlastný kreatívny prístup, to je presne pointa stratégie American Film Institute. Jeho mottom je „vzdelávať ďalšiu generáciu rozprávačov“. Našla som si tam ľudí, s ktorými sa mi dobre pracovalo a plánujem s nimi robiť aj naďalej, no záleží na tom, ako rýchlo sa uchytiť a aké projekty budú robiť. Keďže kariéra režisérov a producentov je oveľa komplikovanejšia a pomalšia ako kariéra strihačov či kameramanov, musím si medzičasom hľadať aj iné projekty s novými ľuďmi, nielen so svojimi spolužiakmi. Minulý rok som strihala filmy *Tabula Rasa* a *Isabella & the Pot of Basil*, ktoré sa teraz dostávajú na festivaly. Snáď sa uchytiť a ja budem môcť na základe toho získať nové kontakty. Momentálne strihám dve hudobné videá a tri krátke filmy, ktoré tento rok takisto pôjdu na festivaly. ◀

PRIESKUMY A VÍZIE

— text: Martin Kaňuch — foto: 4 živly —

Najvýraznejším príznakom životaschopnosti filmového podujatia je jeho schopnosť premeny, potenciál zvedavosti a otvorenosti.

Ide tu o odhodlanie organizátorov na vytrvalé prieskumníctvo. A nezriedka i pašeráctvo, povedané s Andrewom Sarrisom. To predpokladá suverénny pohyb nielen v teritóriu jedného média.

Každý ročník tak predstavuje možnosť inej koncepcie, utváranie jedinečnej programovej štruktúry, nie replikovanie „tradičnej ponuky“, napĺňanie danej muštry. Možno si takúto (cez)hraničnú pozíciu môžu dovoliť len malé, dostatočne flexibilné filmové prehliadky.

Jedným z príkladov takéhoto otvoreného živého projektu je prehliadka filmovej animácie a súčasného umenia – PAF Olomouc.

Pravidelné štvordňové filmové podujatie, ktoré sa koná na začiatku decembra, je pôvodným jadrom a stále ostáva domácim vyvrcholením rôznorodých celoročných aktivít – kurátorských, dramaturgických, vydavateľských, prednáškových, tvorivých, distribučných, ktoré nielen v Česku organizačne zastrešuje rovnomenná česká kultúrna platforma PAF (pôvodne Pastiche Filmz). Nultý „prehľadový“ ročník, prezentácia zámerne čo najširšieho spektra histórie i súčasnosti, klasiky i experimentu v animovanej tvorbe, sa uskutočnil v roku 2000 ešte v Jihlave. O dva roky neskôr sa festival natrvalo presťahoval do Olomouca (Umelecké centrum Univerzity Palackého). Od začiatku bolo jeho ambíciou postupné formovanie nového, progresívneho priestoru na neobvyklé stretnutia s fenoménom animácie v audiovizuálnej kultúre, a to nielen v užšom, resp. tradičnom chápaní, ale aj s jej hraničnými formami a druhmi. Poukazovalo na to vlastne už prvotné, lapidárne vymedzenie v názve (prehliadka animovaného filmu), ktoré miatlo nepripravených a cielene narušovalo prvoplánové očakávania. PAF teda charakterizuje predovšetkým veľmi neortodoxné chápanie života/pohybu obrazov. „Animácia sa tu neukazuje ako podmnožina filmu, ale práve naopak – film vystupuje ako jedna z podôb animácie,“ píše kritička a kurátorka Lenka Střeláková. „Animácia sa tu chápe ako určitá technická, ale i umelecko-kultúrna prax manipulácie s pohyblivým obrazom, ktorá sa prirodzene dotýka aj oblasti (súčasného) výtvarného umenia. Nie je identifikovaná v špecifickom pôvode či povahe obrazu, ale skôr v procese vytvárania obrazových väzieb, v spracovaní/postprodukcii pohyblivého obrazu, prípadne v manipulácii iných zložiek systému obrazovej produkcie.“

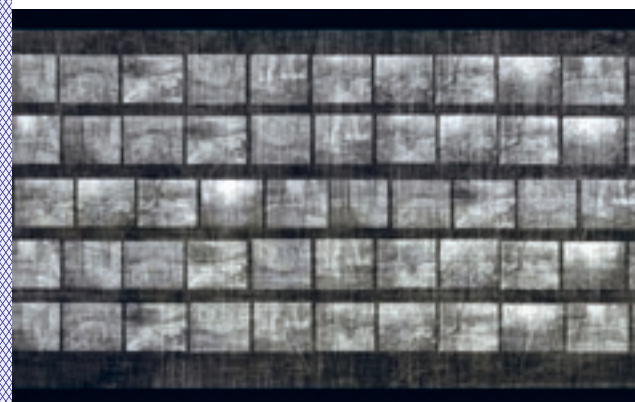
V hraničnom pásme rôznych podôb najmä súčasného umenia a experimentálnej kinematografie tu animácia funguje ako jednotiaci princíp našej skúsenosti počas vnímania pohyblivých obrazov.

Uvádžanie vybraných diel môže mať potom rôzne formy od bežnej kinematografickej projekcie cez „živú animáciu“ (procesuálnu, vznikajúcu v reálnom čase projekcie) po videosluchy, AV performancie, VJ-ing, (video)inštalácie v špecifických priestoroch školy (t. j. v bývalom jezuitskom konvikte, napr. v jeho kaplnke) alebo vybraných galérií v meste. Okrem používania animácie ako „mediálnej skratky“ pre prácu s digitálnymi technológiami a predvádzanie nových postupov (v 2D, 3D animácii, net arte a pod.) sa festival opiera o jej sondážne prieniky aj v kontexte mediálnych štúdií, teda podľa autora programovej koncepcie festivalu Martina Mazanca aj „pri spätnej analýze médií pohyblivého obrazu, ako je film, video alebo predkinematografické nástroje“.

Celkový obraz festivalu tvorí zostava hlavných programových sekcií, resp. kurátorských cyklov – hlavná téma, súťaž Iné vízie, PAF Art, Živá animácia, PAF Kult, Aport animácie, PAF Rewind –, a snaha o ich vzájomné dialogické prepojenie (každý cyklus môžu tvoriť projekcie, dielne, prednášky, výstavy, performancie, prezentácie, diskusie; nie všetky sekcie sa každý rok automaticky aktivujú).

Kľúčovým zámerom je podľa Mazanca „navodenie atmosféry uzatvoreného a vnútorne previazaného organizmu, taká, filmová inštalácia animácie, niečo medzi múzeom a happeningom súčasnej filmovej animácie“.

Jediná súťažná sekcia festivalu Iné vízie vznikla v roku 2007. Svojím vymedzením príkladne reprezentuje nastavenie PAF-u: zameriava sa na systematické mapovanie tvorby pohyblivých obrazov, ktoré „oscilujú na pomedzí filmu, videa, experimentálneho filmu, animácie a výtvarného umenia“. Ideu iných vízií inicioval už v roku 2003 prostredníctvom svojej prednášky na festivale Martin Čihák; hovoril v nej o animačných postupoch amerických experimentálnych tvorcov Larryho Jordana a Stana Vanderbeeka. Uvádžanie ťažko zaraditeľných diel, ktoré pracujú s princípmi animácie, sa teda dialo pod touto hlavičkou najprv nesúťažne. Českú produkciu pohyblivých obrazov začali v novom nastavení sondovať a ako súťažnú sekciu zostavovať vybraní kurátori, teoretici, historici, umelci (diela sa na PAF-e vždy uvádzajú v kinosále a sú aj inštalované v galerijnom prostredí).

V roku 2016 sa konal jubilejný, 10. ročník súťaže Iných vízií CZ. Pri tej príležitosti sa PAF rozhodol otvoriť priestor aj pre ich slovenskú verziu, predovšetkým v záujme posilňovania dialogického prepojenia, konfrontácie experimentálnych výbojov na oboch stranách. Tejto výzvy sa chopil časopis Kinečko a pripravil pre PAF prvý slovenský súťažný výber. Pravidelne prezentovať produkciu pohyblivých obrazov sa na Slovensku zatiaľ nedarí. O jej prieskum a zhodnotenie diel v súťaži sa pokúsili organizátori prvého a posledného ročníka Medzinárodného festivalu experimentálnych filmov a digitálneho umenia v Bratislave, ktorý sa uskutočnil v roku 2012. Napriek nedostatku podpory (preferencie) tohto typu tvorby i zvedavého diváctva sú rôzne kontinuity tvorby nádejné, napr. diela Andrása Cséfalvaya, Milana Mazúra, Martina Zlievského či Daniely Krajčovej.

Prvá súťažná zostava Iné vízie SK 2016 (kurátor Martin Kaňuch) predstavovala nástup skromnejší, možno prezieravejší. V prvom pláne mal výsledný výber piatich videí – v českej zostave je pravidelne desať prác – vtedy fungovať ako istý **call for moving image** najmä pre nových/budúcich autorov. Mnohí slovenskí autori študovali alebo pôsobia v Česku a ich zaraďovanie sa tým problematizuje, no na Slovensku je dostatok tvorivých centier (Bratislava, Žilina, Košice), aktívna je v tejto oblasti napríklad FVU Akadémie umení v Banskej Bystrici. Druhý súťažný výber pre PAF 2017 (kurátorka Eva Filová) počtom mierne narástol, v rámci celého súboru prihlásených prác začali mať prevahu autorky.

Po rokoch, keď sa PAF profiloval a „pripravoval“ si svojich spolupracovníkov i divákov, zohľadnil v roku 2016 toto „rozpozeranie“ aj formálnym premenovaním na prehliadku filmovej animácie a súčasného umenia. Podstatné však je, že od prvého ročníka Iných vízií SK sa okrem prvotného uvedenia v programe PAF-u realizujú ako súťaž hlavne v rámci programu zimného filmového seminára 4 živly v Banskej Štiavnici (projekcie, hodnotenie poroty, vyhlásenie víťaza) – tento rok sa bude seminár konať od 23. do 25. 2. Takto priblížené, zosilnené **volanie** po nových pohyblivých obrazoch by mohlo konečne prebudiť odvahu i postupný nárast produkcie. ◀

1 | 2
3 | 4

1 — Krajina zoomu (r. M. Zlievsky)
2 — Paradoxical Happiness 2 (r. M. Mazúr)
3 — Chaos/Order (r. K. Sagan)
4 — Dôvod zostať (r. D. Krajčová)

Po strništi bos

(Bontonfilm)

V česko-slovensko-dánskej koprodukcii nakrútil Jan Svěrák svoj deviaty celovečerný film *Po strništi bos*. Námetom sa stala rovnomenná kniha spomienok jeho otca Zdeňka. Príbeh sa odohráva za protektorátu a hovorí o dvoch rokoch z detstva hrdinu, nedobrovolne prežitých na vidieku a plných hier i postupného zoznamovania sa s pravidlami sveta dospelých. Film sa k fanúšikom domáceho kina dostáva na oboch typoch nosičov, no kým DVD verzia obsahuje len jeden disk s filmom a bonusmi, vydanie na blu-rayi je dvojdiskové. Prvý disk obsahuje film, ako ho poznáme z kinodistribúcie, dve zvukové stopy v dvoch zvukových mixoch (2.0 a 5.1), audiokomentár pre nevidiacich, české titulky pre sluchovo postihnutých, anglické titulky a zopár bonusových materiálov (film o filme, teaser, trailer, fotogaléria). Druhý disk je na pomery tuzemskej distribúcie unikátny. Ukrýva totiž režisérsku verziu filmu, ktorá je na rozdiel od tej distribučnej čiernobiela, približne o dve minúty dlhšia a v istých detailoch inak strihovo riešená. Jan Svěrák plánoval túto verziu od začiatku nakrúcania, nakoniec sa mu ju podarilo uviesť len v časti distribučného okruhu. Divák tak môže vďaka blu-rayu bezprostredne porovnať výslednú atmosféru oboch režisérskych vízií.

— Jaroslav Procházka —

Červená

(Bontonfilm)

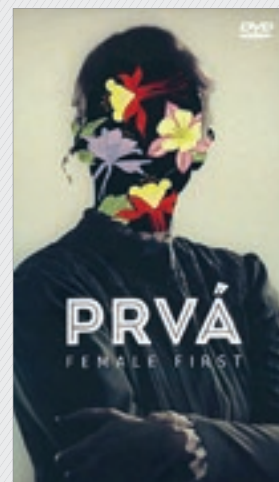
Po dlhometrážnych portrétoch gymnastky Věry Čáslavskej (*Věra 68*, 2012) a speváčky Marty Kubišovej (*Magický hlas rebelky*, 2014) nakrútila režisérka Olga Sommerová v česko-slovenskej koprodukcii film *Červená* (2017), dlhometrážny dokument o svetoznámej opernej speváčke a herečke Soni Červenej. Tá počas svojej kariéry stvárnila okolo stovky operných postáv v piatich tisíckach predstavách na javiskách piatich kontinentov sveta. Červená, ktorá pred pár rokmi oslávila deväťdesiatku, no stále je neuveriteľne vitálna, rozpráva nielen o tom, ako ju na klavíri sprevádzal slávny Herbert von Karajan, o chvíľach trémy pred vystúpením a o šťastí po ňom, ale aj o osudoch, ktoré jej a jej rodine prinieslo 20. storočie v Európe a ktoré by žiadny scenárista nevymyslel. Vo filme sa zábery a rozhovory zo súčasnosti prelínajú s bohatými archívnymi materiálmi. V súvislosti s premiérou snímky vyšla už tretia kniha spomienok Sone Červenej s názvom *Stýskání zažehnáno*. Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9 a so zvukom DD5.1 a DD2.0 a s voliteľnými anglickými titulkami a českými titulkami pre nepočujúcich. Ako bonusy na ňom nájdete trailer, teaser a fotogalériu.

Špina

(Bontonfilm)

Režisérka Tereza Nvotová dokončila v roku 2017 dva dlhometrážne filmy pre kiná. *Mečiar* sa stal najúspešnejším vlašajším domácim dokumentom a jej hraný debut *Špina* mal svetovú premiéru na MFF Rotterdam v sekcii Bright Future a v diváckej súťaži tam predstihol i Jarmuschovho *Paterosna*. Recenzent časopisu *Variety* po premiére ocenil vizuálnu stránku filmu i citlivé stvárnenie hlavnej postavy herečkou Dominikou Morávkovou, ale vytkol *Špine*, že sa v nej spája trauma zo znásilnenia s kritikou psychiatrickej starostlivosti na Slovensku, ktorá by si zaslúžila vlastný film. Hrdinkou filmu je 17-ročná Lena, ktorá sa po znásilnení pokúsi o samovraždu a skončí v psychiatrickej liečebni. Komorná dráma sa sústreďuje najmä na stavy hrdinky a snaží sa ukázať, čo pre ženu znásilnenie znamená, ako mení jej pohľad na seba samu i svet okolo. Film je venovaný predčasne zosnulému filmárovi Vladimírovi Mičúchovi s umeleckým menom La Aramisova. *Špina* je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9 a so zvukom DD5.1, DD2.0, so slovenským audiokomentárom pre nevidiacich a s voliteľnými anglickými a slovenskými titulkami. Ako bonusy na ňom nájdete rozhovor s tvorcami a hercami, trailer, teaser a fotogalériu.

Prvá

(Slovenský filmový ústav)

Cyklos *Prvá* (2013 – 2016) je séria dokumentárnych portrétov žien, ktoré sa ako „prvé“ presadili v rôznych oblastiach života a menili našu spoločnosť do dnešného stavu, keď je žena vo verejnej sfére samozrejmosťou. Zároveň je aj intímnu spomienkou na osobnosti alternatívnych ženských dejín, ktoré zostali popri známych mužských hrdinách takmer neviditeľné. Desať filmov cyklu *Prvá* – *Magda Husáková Lokvencová* (r. Zuzana Liová), *Trixi* (r. Peter Kerekes), *Hana Gregorová* (r. Z. Liová), *Irena Blühová* (r. Lenka Moravčíková-Chovanec), *Ludmila Pajdušáková* (r. L. Moravčíková-Chovanec), *Soňa Kovačevičová* (r. Tereza Križková), *Zora Jesenská* (r. Róbert Šveda), *Izabela Textorisová* (r. Jana Bučka), *Magdaléna Schwingerová* (r. P. Kerekes) a *Ludmila Šapošnikovová* (r. Marek Šulík) – vyšlo na piatich DVD v exkluzívnom obale a s 52-stranovým slovensko-anglickým bookletom, ktorý obsahuje krátke profily „prvých“ a texty autorky námetu Zuzany Liovej, dramaturgičky Ingrid Mayerovej a filozofa a estetika Petra Michaloviča. Film je na DVD so zvukom DD2.0 s voliteľnými slovenskými a anglickými titulkami a slovenskými titulkami pre nepočujúcich a audiokomentárom pre nevidiacich.

— Miro Ulman —

čo robia

Tina Diosi

[dokumentaristka]

Pred Vianocami som dokončila celovečerný dokument o českých a slovenských migrantoch za prácou v Nórsku, v ktorom poukazujeme na problém vyľudňovania slovenskej krajiny, zvlášť regiónov. Aktuálne produkuje projekt, ktorý sa odohráva v Papue-Novej Guinei. Šesťdielny seriál sa dotýka ekológie pralesa a života domorodcov, ktorí sa už takisto posúvajú z „kamennej doby“ do doby počítačov. Žijú v kmeňoch, bojujú, nemajú elektrinu, ale zároveň už majú telefóny a sú na facebooku. Zaoberáme sa miestnymi osobnosťami vedeckého života – prvou generáciou tamojších vysokoškolákov. Pripravujem aj detský hraný seriál.

Zuzana Cséplő

[strihačka]

V týchto dňoch dokončujeme s režisérkou Kaťou Farkašovou dokument *Švédzi z osady*. Je to príbeh troch chalanov zo Slovenska, ktorých si pred 28 rokmi adoptovali švédske rodiny. Okrem toho strihám svoje zabehané televízne formáty, napríklad malé dokumenty z cyklu *Familia*, portréty z cyklu *GEN* a iné. Teším sa na ďalšiu spoluprácu s režisérkou Vladkou Sárkány na jej novom dokumente, ale o tom viac až v lete.

Ladislav Kaboš

[dokumentarista]

Chystám sa na mix zvuku do Českej televízie, takže bude hotový celovečerný film *Kapela*, ktorý som nakrútil vďaka finančnej podpore Audiovizuálneho fondu v koprodukcii spoločností MEDIA FILM a KABOS Film & Media, RTVS a ČT. Nápad vznikol v roku 2014, keď diváci filmu *Všetky moje děti* kúpili muzikantom z rómskej osady basu a harmoniku. Dovtedy si nástroje požíčovali. Namotivovali sme ich na založenie vlastnej kapely, ktorá dostane príležitosť zahrať na Pohode. Zaujímalo ma, ako tú šancu využijú. Zažili sme nakrúcanie s množstvom tragikomických situácií, ktoré pohotovo zachytil kameraman Ivo Miko. Tak vznikol Gypsy Band Lomnické Čháve.

Kino-Ikon 2/17

(ASFK, VŠMU v spolupráci so SFÚ, Bratislava, 2017, 248 strán)

Nové číslo časopisu pre vedu o filme a pohyblivom obraze otvára štúdiá Petry Hanákovéj na tému povojnových previerok filmárov. V rubrike Studium sa nachádza aj text Tomáša Mészáros, ktorý prezentuje mnohorakosť interpretačných postupov na príklade Klugeho filmu *Patriotka* (1979). V aktuálnom vydaní *Kino-Ikonu* nájdete aj prepis diskusie o filme Márie Rumanovej *Hotel Úsvit*, ktorú v máji 2017 viedla Mária Ferenčuhová v bratislavskom Kine Lumière. Rubrika Ad fontes prináša český preklad textu Roberta Benayouna *O snových víziách ve filmu*, ktorý vyšiel prvý raz v roku 1951 vo francúzskom časopise *L'Âge du cinéma*. Dva pohľady na tvorbu režiséra Andreja Tarkovského ponúkajú texty ruského profesora Igora Jevlampijeva, autora monografie *Umelecká filozofia Andreja Tarkovského*, a slovenského filmového teoretika a estetika Juraja Oniščenka. Pavel Branko reaguje v poznámke Za okrajom na film Györgya Kristófa *Out* a rubrika Filmové a literárne reflexie prináša napríklad texty o tvorbe Heleny Třeštíkovéj, spirituálnom filme, snímke *Křížáček*, ale aj o hongkongskej kinematografii po roku 1997. Súčasťou *Kino-Ikonu* je opäť aj kritický občasník študentov audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU *Frame*.

Lucie Česálková (ed.): Zpět k českému filmu: Politika, estetika, žánry a techniky

(Národní filmový archiv, Praha, 2017, 435 strán)

So zrýchlením projektu Digitálne reštaurovanie českého filmového dedičstva sa v Národnom filmovom archíve Praha končí prax vydávania monografických zborníkov ku každému spracovanému filmu. Rôznorodé súvislosti vzniku a pôsobenia ďalších klasických diel ponúka NFA v súhrnnom zborníku, v ktorom patrí prevažne jedna štúdiá každému z týchto filmov: *Takový je život* (1929), *Ze soboty na neděli* (1931), *Bílá nemoc* (1937), *Špaříček* (1947), *Dobryj voják Švejk* (1956), *Poslušně hlásím* (1957), *Ikarie XB 1* (1963), *Postava k podpírání* (1963), *Starci na chmelu* (1964), *Adelheid* (1969), *Případ pro začínajícího kata* (1969) a *Adéla ještě nevečeřela* (1977). Príspevky sú rozčlenené do oddielov Politická estetika, Populárna kultúra a žánrová kinematografia, Technika a estetika a Štýlotvorné a estetické funkcie scénografie, kostýmu a hudby. Záujem obišiel *Krakatit* (1948), k reštaurovanému dielu Jana Kříženeckého sa pripravuje samostatná monografia. Kniha obsahuje fotodokumentáciu a poznámkový aparát, bibliografua registre. Vyšla aj v anglickej verzii.

Lucie Česálková, Pavel Skopal (eds.): Filmové Brno. Dějiny lokální filmové kultury

(Národní filmový archiv, Praha, 2017, 338 strán)

Takzvaná nová história kinematografie stavia aj na sociálnych kontextoch výskumu, pramenne ju zaujíma kultúrna skúsenosť a pamät jednotlivcov. V českom prostredí priekopnícky a aj pre slovenský historický výskum inšpiratívny muzeálno-bádatelský projekt *Filmové Brno* zaznamenáva, ako dejiny spoluvytvárala filmová kultúra lokálnych biografov, ktorá pestrými sociálnymi reláciami prerastala do mnohodoménových spoločenských interakcií. Rovnomerný web k spomienkovým rozhovorom podľa pravidiel oral history sumarizuje prehľad kín (v medzivojnovom období tu bolo okolo 40 veľkých a malých kín) a ich programov. Pätnásť príspevkov zborníka skúma aj organizačné pomery, pozíciu premietača, divácky ohlas, vplyv cirkvi aj trampoty mladého publika so vstupným. Unikátny svojráz projektu je daný situovaním druhého najväčšieho mesta v niekdajšom Československu aj v Protektoráte Čechy a Morava – vždy v „outsiderskom“ zázve za majestátnou Prahou, avšak so vzácnou jedinečným česko-moravsko-nemecko-židovským koloritom.

— dan, Peter Ulman —

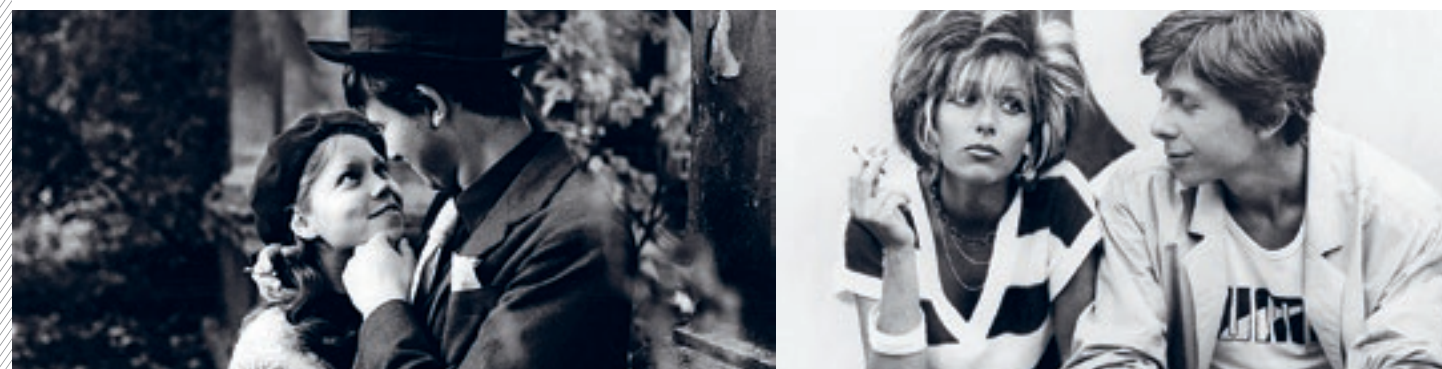
— odporúča
filmový publicista
Jaroslav Hocheľ —

FEBRUÁROVÉ
SPECIÁLITY
V SLOVENSÝCH
KINÁCH

Herecké koncerty, režisérska bravúra

Filmotéka Kina Lumière je nielen príležitosťou vidieť kvalitné staršie filmy, ale aj pripomenúť si plynutie času. Vždy ma „vydesí“, keď nájdem v jej programe povedzme tridsať rokov starý film, ktorý si pamätám z čias jeho distribučnej premiéry. Ale čo sa dá robiť, čas nezastavíš...

Februárový program filmotéky je priam opulentnou prehliadkou známych režisérskych mien a divák začiatočník by si ho mal/mohol odsedieť prakticky celý. Teda mal by, keby mohol. Ak si dovoľm trochu mu poradiť, bude to určite subjektívne, ale to snád vyplýva z charakteru tejto rubriky.

Lásky mezi kapkami deště
— foto: archív SFÚ
/ Malá Viera
— foto: ASFK

Lásky mezi kapkami deště režiséra Karla Kachyňu vznikli v normalizačných sedemdesiatych rokoch a frfľošom môže prekážať ich okatá ľavicovosť (zlý veľkopodnikateľ Baťa pripravuje o prácu poctivého remeselníka), ale atmosféra tohto filmu, jeho obrazové kvality, skvelé herecké výkony od barda Vladimíra Menšíka po začínajúceho Lukáša Vaculíka a Terezu Pokornú (a nezabudnuteľná Eva Olmerová ako speváčka), to všetko vytvára príbeh priam biblických rozmerov, ktorý v divákovi rezonuje dlho po poslednom zábere.

Ivu Janžurovú pozná bežný divák zväčša ako komediálnu herečku, ale keď hrá táto dáma dramatickú rolu – to je zážitok! Tak ako v *Petrolejových lampách*, ktoré podľa literárnej predlohy Jaroslava Havlíčka natočil Juraj Herz, kde Janžurová majstrovsky stvárnila postavu starej dievky Štěpy, dohnanej okolnosťami do manželstva so skrachovaným dôstojníkom, ktorý skrýva osudové tajomstvo. Snímka je nielen hlbokým ponorom do stavu duše protagonistky, ale aj štúdiom dobovej malomestskej morálky a vizuálne presnou evokáciou obdobia secesie (kamera Dodo Šimončíč). Svoje herecké majstrovstvo potvrdila Iva Janžurová aj v ďalšom Herzovom filme *Morgiana* (podľa predlohy Alexandra Grina), kde vytvorila dvojúlohu charakterovo protikladných sestier. Herecký koncert na druhú.

Ostre sledované vlaky boli prvou knihou Bohumila Hrabala, ktorú som čítal – a odvtedy ma Hrabal už nepustil. Nie so všetkými filmovými adaptáciami jeho diel sa viem stotožniť – ale táto Menzelova oscarová určite stojí za to.

Odporúčať diela takých známych režisérov ako Robert Bresson, Andrej Tarkovskij, Alain Resnais či Federico Fellini by bolo nosením dreva do lesa, a tak zo zahraničných filmov len jeden tip – *Malá Viera* režiséra Vasilija Pičula, sovietsky perestrojkový film o „malej viere“ ľudí ubitých sociálnymi problémami v (ešte stále) sovietskom Rusku. Skvelá ukážka „žánru“, ktorý rád nazývam „ruská depka“. ◀

Film z výšivky

Výstava zachytáva vznik vyšivaného animovaného filmu *Krížom krážom*. Jeho autori Nina Rybárová (režia, námet, výtvarné spracovanie) a Tomáš Rybár (art direction, grafický dizajn, animácia) oživujú tradičnú krížikovú výšivku, zároveň sa však snažia neostať iba v rovine folklóru. V animácii pracujú aj s modernými prvkami, kombinujú obrusové vzory starých mám s pixelovou grafikou a poetikou starých videohier. Návštevníci si na výstave môžu prezrieť ukážky storyboardov, výtvarných návrhov, výšivkových vizuálov aj sekvencií vznikajúcej animácie. Uvidia aj krátke ukážky a animačné gagy z pripravovaného filmu. Súčasťou výstavy budú aj dva workshopy, na ktorých si záujemcovia vyskúšajú, ako vzniká ručne vyšivaná animácia.

KRÍŽOM KRÁŽOM: WORK IN PROGRESS

1. – 28. február

Bratislava, Galéria Artotéka v Mestskej knižnici (Kapucínska 1)

www.krizomkrazomfilm.sk

Storočnica Ingmara Bergmana

Švédsky režisér Ingmar Bergman by sa 14. júla 2018 dožil stovky. Toto výročie reflektuje ako prvá na Slovensku prehliadka Scandi 4, ktorá sa začala už v januári a pokračuje aj tento mesiac. Vo februári uvedie Tabačka Kulturfabrik v Košiciach výnimočné Bergmanove filmy *Persona* (1966), *Scény z manželského života* (1973, dlhšia „televízna“ verzia), *Jesenná sonáta* (1978) a *Fanny a Alexander* (1982) a posledný z nich premietne aj kino-klub Tatra v Nitre. „Scandi je prvou filmovou akciou, ktorá toto výročie pripomína. Avizujeme rok Bergmana a projekt Bergman 100. Česko a Slovensko sú šťastné krajiny, kde má jeden distribučný subjekt takmer kompletnú Bergmanovu filmovú knižnicu. A s takou knižnicou sa už dá slušne programovo pracovať. Po Scandi pokračujeme s Bergmanom

na Art Film Feste v Košiciach a spoluprácou s partnermi – so Slovenským filmovým ústavom, s Vysokou školou múzických umení – projekt KADU, so Slovenskou národnou galériou a s ďalšími inštitúciami,“ hovorí Ivan Hronec, šéf spoločnosti Film Europe Media Company, ktorá podujatie organizuje.

BERGMAN 100

4., 11., 18., 25. február ▶ 19.00

Košice, Tabačka Kulturfabrik

20. február ▶ 19.00

Nitra, kinoklub Tatra

<http://scandi.filmeurope.eu/sk>,

www.bergman100.sk

Súčasný filmy o japonskej kultúre

Prehliadka súčasných japonských filmov odráža rôznorodé aspekty života Japoncov. Návštevníci festivalu si budú môcť pozrieť film *Ziariaca sakura „Jókó“* (r. G. Takahaši), ktorý sa odohráva v 40. rokoch minulého storočia na japonskom vidieku. Snímka *Životný slub* (r. K. Išibaši) rozpráva príbeh riaditeľa IT spoločnosti, ktorého život sa začne meniť, keď sa vydá navštíviť svojho bývalého kolegu a priateľa v jeho rodnom meste. Fantazijný film *Podivná slečna* (r. N. Mizuta) pobaví divákov príbehom o 73-ročnej, životom sklamannej žene, ktorá jedného dňa počas fotografovania vo fotografickom ateliéri akýmsi zázrakom omladne a dostane šancu splniť si dávne sny. Snímka *Van-couver Asahi – Bejzbalový sen* (r. J. Išii) sa odohráva pre zmenu v Kanade, kde hrá druhá generácia japonských prisťahovalcov bejzbal v miestnej amatérskej lige, no napriek svojej popularite musí bojovať s diskrimináciou a chudobou.

JAPONSKÝ FILMOVÝ FESTIVAL

8. – 11. február ▶ 18.00

Bratislava, Kino Lumière

www.kino-lumiere.sk, www.sk.emb-japan.go.jp

Skryté tajomstvo filmov

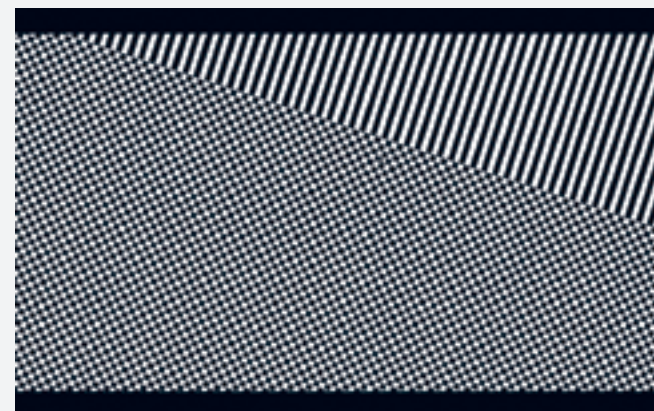
„S filmami *Stalker*, *Rašómon*, *Hirošima, moja láska*, *Ginger a Fred* a *Malá Viera sa mi spájajú veľké režisérske mená a dnes už pomaly historické zážitky. No zdá sa, že ako celok nemajú veľa spoločného. Alebo predsa? Žeby závan nostalgie, ktorý vyžarujú? Určite hej. Ale nie je to to hlavné. Romain Rolland, keď píše o Shakespearových drámach, hovorí: skryté slnko. Aj to, čo spája tieto filmy, ich „tajomstvo“, je skryté,“ hovorí slovenská muzikologička, hudobná historička, kritička a publicistka Naďa Földváriová, ktorá vo februári oslavuje 85. narodeniny. Pri tejto príležitosti jej bude venovaná februárová časť cyklu Carte Blanche v bratislavskom Kine Lumière. Pre divákov kina vybrala uvedených päť snímok, ktoré patria medzi jej najobľúbenejšie. „Áno, je to práve existenčný smútok, čo spája tieto filmy. Smútok z bytia, ktoré je ťažké i krásne. Pretože aj slnko Romaina Rollanda je v nich. Koniec koncov, v mnohých skutočne tvorivých dielach sú zakódované práve humor a smútok,“ dodáva Naďa Földváriová.*

CARTE BLANCHE: NAĎA FÖLDVÁRIOVÁ

20., 21., 22., 23., 24. február ▶ 18.15

Bratislava, Kino Lumière

www.kino-lumiere.sk

Začiatky na 4 živloch

Siedmy ročník zimnej verzie filmového seminára sa bude niesť v znamení témy začiatku. „Zaoberať sa budeme kinematografickými začiatkami v rôznych zmysloch slova – prvými filmami svojho druhu či žánru, prvotinami legendárnych tvorcov, ale aj snímkami, ktoré reflektujú rôzne typy začiatkov či zmien. Venovať sa budeme napríklad arabskej jari, teda začiatku zmeny v jednej časti sveta a spoločnosti,“ približuje Peter Gašparík z organizačného tímu 4 živlov. V programe nebude chýbať ani domáca kinematografia; pásmo z archívu Slovenského filmového ústavu (tentoraz s názvom Nové Slovensko, nový človek, nový život) tradične zostavuje filmová historička Eva Filová. „Na zimných 4 živloch spolu s ňou

spoločne vyhlásime víťazov súťaže Iné vízie SK, v ktorej súťažia diela na pomedzí filmu, animácie a výtvarného umenia. Eva Filová ako tohtoročná kurátorka súťaže vybrala snímky, ktoré bude hodnotiť a vyberie z nich víťaza odborná porota priamo na 4 živloch,“ pokračuje Gašparík. V rámci projekcií uvidia účastníci seminára snímky ako *Dreams Rewired* (r. M. Luksch, M. Reinhart, T. Tode), *Un amour de jeunesse* (r. M. Hansen-Løve) či *As I Open My Eyes* (r. L. Bouzid). Okrem filmových projekcií a diskusií sa dočkajú aj sprievodného programu, v ktorom bude napríklad filmový kvíz, výstava v najmenšej štiavnickej galérii (Ukradená galérie), koncert zoskupenia Modré hory či eklektické večerné párty.

ZIMNÝ FILMOVÝ SEMINÁR 4 ŽIVLY

23. – 25. február

Banská Štiavnica

www.4zivly.sk

— pripravila Zuzana Sotáková —

1 — Persona — foto: Film Europe Media Company —

2 — Ziariaca sakura „Jókó“ — foto: Grand Kafe Pictures —

3 — Calibration — foto: 4 živly —

25.
mffk

BRATISLAVA Medzinárodný festival
15. – 21. 3. 2018 filmových klubov

KINO LUMIÈRE | KINO MLADOSŤ

KINO Klap VŠMU

ARTKINO ZA ZRKADLOM

Febiofest

15 €!
FEBIOPAS

PREDPREDAJ.SK | KINO LUMIÈRE

KINO LUMIÈRE
PREDPREDAJ.sk

ORGANIZÁTOR

SPOLUORGANIZÁTOR

PODUJATIE FINANČNE

PODPORIL

Banská Bystrica 26. → 29. 3. Kežmarok 19. → 22. 3. Košice 25. → 27. 3. Levice 21. → 24. 3. Martin 21. → 26. 3.

Poprad 23. → 26. 3. Prešov 25. → 27. 3. Prievidza 26. → 29. 3. Trenčín 22. → 26. 3. Trnava 16. → 18. 3.

www.febiofest.sk / f Febiofest SK / + febiofest_sk

svet spravodajského filmu

— text: Milan Černák —

Ako to vlastne bolo s mliekom za dve koruny

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku **Film.sk** ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

— Prvý žurnál, ktorý televízia vybrala do svojej februárovej prehliadky, zostavil režisér Štefan Ondrkal, skúsený profesionál, v štýle päťdesiatych rokov ako pestrú mozaiku trinástich šotov (*Týždeň vo filme* č. 9): sú v ňom nové svadobné šaty od Pierra Cardina, bicykel pre desiatich v Austrálii, prvé átriové mesto v Rakúsku, dozvieme sa, že kráľovnou krásy vo Francúzsku sa stala dojička krás, i to, že československé ihly vyvážame do celého sveta. Aj komentár je prispôbený žánru: nešetrí vtipmi.

— No už o týždeň je všetko ináč. Týždenník venovaný sviatku žien vôbec nie je sviatočný. Jeho ťažiskom je sociálny problém: koľko zarábajú robotníčky v ZDA Partizánske? Rozkrýva ho reportér v rozhovoroch s robotníčkami, šičkami topánok. Mnohých, ktorí nostalgicky spomínajú na mlieko za dve koruny, realita iste prekvapí. V porovnaní s dnešnými cenami by šičky zarábali hlboko pod minimálnou mzdou! A ešte jedno konštatovanie: hlavným znakom mzdovej politiky v ZDA bola nivelizácia – všetkým rovnako, aby si nezávideli...

— Týždenník č. 11 je kultúrno-sportový. Poľské Národné divadlo z Varšavy zahralo v Bratislave *Zmŕtvychvstanie Pána* (keď už s tým naši internacionálni bratia Poliaci prišli, neodvážili sa to funkcionári zakázať), naša kolegyňa, filmová fotografka Zuzana Mináčová mala výstavu v Bratislave a v Ružbachoch sa uskutočnilo ďalšie medzinárodné sochárske sympóziu. Ďalšie dve snímky boli z Vysokých Tatier.

— Rubrika Tisíc jarných kilometrov (č. 14 – 16) bola atraktívnym turistickým sprievodcom: Záhorie, Gaderská dolina, Vršatecký hrad.

— Na koniec dva postrehy: Horná Kráľová, obec s 2 500 obyvateľmi v okrese Nitra, prišla o lekára (č. 12). Nemal kde bývať, tak sa odsťahoval a pacienti za ním musia cestovať. Po dlhej prestávke sa v týždenníku objavuje animovaná postavička Viktora Kubala Pán Homo, aby dokumentovala potrebu pohybu a telesného cvičenia (č. 15). To je príležitosť pre tvorcov, aby zaznamenali, ako z našich obcí miznú obľúbené kolkárne, a otvorene kritizovali fakt, že 7 300 základných škôl (!) nemá žiadne zariadenie na telesnú výchovu. Mlynček problémov sa krúti bez prerušenia: zdravotníctvo, školstvo... Už päťdesiat rokov. ◀

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – FEBRUÁR 2018

3. 2. – 14.30 hod. ▶ *Týždeň vo filme 9/1967 a 10/1967* (repríza 4. 2. o 16.30 hod.)
10. 2. – 14.40 hod. ▶ *Týždeň vo filme 11/1967 a 12/1967* (repríza 11. 2. o 16.30 hod.)
17. 2. – 14.30 hod. ▶ *Týždeň vo filme 13/1967 a 14/1967* (repríza 18. 2. o 16.30 hod.)
24. 2. – 14.30 hod. ▶ *Týždeň vo filme 15/1967 a 16/1967* (repríza 25. 2. o 16.30 hod.)

MARIÁN LABUDA

(28. 10. 1944 — 5. 1. 2018)

Hoci nepatrí do kategórie hereckých švihákov, vedel na seba strhnúť pozornosť. Mnohí na ňom vyzdvihujú jeho komediálny dar, ale svoj umelecký talent vedel zúročiť aj v tragických postavách rozmanitých charakterov. Herec Marián Labuda začiatkom tohto roka nečakane zomrel. Mal 73 rokov.

— Rodák z malej stredoslovenskej obce Hontianske Nemce sa od malička pohyboval vo svete látok a gombíkov krajičského kráľovstva svojho otca. V pare zo železnej žehličky sa hral na farára a rodičov zabával horlivým napodobňovaním jeho kázní. Marián Labuda mal už ako dieťa sen dostať sa do Bratislavy. „Prenasledovala ma otázka, čo tam budem robiť. Mama mi vravela, že tam nie je len jeden obchod, jeden kostol, jedna škola ako u nás, ale všetkého je oveľa viac. Aj nárokov, ako obstáť v takom veľkom meste. A tak som si raz pomyslel na hontianskom moste, že budem hercom. Lúto mi bolo vzdať sa mnohých profesií, ktoré ma lákali, a myslel som si, že cez herectvo obsiahnem všetko – budem vládnym činiteľom, primárom, sekundárom, farárom,“ povedal na začiatku 90. rokov v rozhovore pre časopis Slovensko.

— Naplnenie jeho mladíckych ambícií nedalo na seba dlho čakať. Po skončení štúdií na Vysokej škole múzických umení v Bratislave mu dal prvú filmovú príležitosť režisér Peter Solan. Labuda a jeho rovesník Stanislav Dančiak vytvorili vo filme *Kým sa skončí táto noc* (1965) dvojicu mladíkov, ktorí sa vybrali baviť a baľiť dievčatá do luxusného hotelového baru v Tatrách. „Zvuk filmu bol snímaný kontaktne, čo u nás v tej dobe nebolo zvykom. Herecky bol fim postavený na improvizácii. Tibor Vichta napísal scenár, my sme však nič pevné v rukách nemali. Režisér Solan nám iba vysvetlil, o čom má byť tá-ktorá scéna, ostatné bolo na nás. Aj to bol prejav slobody – nemuseli sme si dávať pozor na ústa. Bolo to úžasné nakrúcanie. Niekoľko dní sme strávili vo Vysokých Tatrách, bývali sme v hoteli Bellevue. So Stanom sme chodili v kožených kabátoch, ktoré sme si kúpili na školskom zázjazde v Istanbule, a cítili sme sa ako praví filmoví herci,“ zaspomínal si Labuda pre denník *Sme*. Magické 60. roky prežili mladí herci akoby v ošiali, ako to označoval samotný Labuda.

A popri prvých filmových skúsenostiach prežíval vzrušujúce časy aj na divadelných doskách. Začínal v SND, ale zakrátko z neho odišiel a v roku 1968 stál pri zrode legendárneho Divadla na korze.

— Počas nasledujúcich rokov účinkoval napríklad vo filmoch *Zmluva s diablom* (r. J. Zachar, 1967), *Zločin slečny Bacilpýšky* (r. J. Režucha, 1970) či *Pacho, hybský zbojník* (r. M. Ťapák, 1975). A darilo sa mu najmä v televízii. Jeho najvýraznejšie postavy však prišli v 80. rokoch, keď si ho začali všimáť českí režiséri. Populárne ostáva dodnes jeho stvárnenie šoféra Pávka v komédii Jiřího Menzela *Vesničko ma středisková* (1985). Pred nakrúcaním však v Labudu neveril nik okrem režiséra. „Všetci ostatní boli proti. Keď ma predstavili Svěrákovi, smutne pokýval hlavou a povedal, že čo sa dá robiť. Dodal však, že Jirka mu hovoril, že mám dobré srdce, tak sa uvidí. A kľúč je asi v tom, že som Menzelove slová potvrdil. Aby som ho citoval: Keď niekto predpokladá, že je vo mne nejaká genialita, tak ja ju prekladám do toho, že jeden z mojich geniálnych nápadov bolo presadenie Mariána Labudu do hlavnej úlohy. Odvtedy som hral vo všetkých jeho filmoch, berie ma ako niečo pre šťastie. Lenže je to zároveň záväzná. Aj keby som mal u Menzela hrať halapartníka, tak by som do toho vložil všetko,“ vyjadril sa Labuda pre denník *Pravda* v roku 2007, keď si na Art Film Feste prebral cenu Hercova misia. Do zostavy elitných česko-slovenských hercov ho zaradil aj režisér Dušan Klein v snímke *Dobří holubi se vracejí* (1988). Na Slovensku sa zase zaskvel vo filmoch Martina Šulíka *Záhrada* (1995), *Orbis pictus* (1997) a *Krajinka* (2000).

— Naposledy si Marián Labuda zahral v divácky obľúbenej koprodukčnej rozprávke *Anjel Pána 2* českého režiséra Jiřího Stracha. ◀

— text: Zuzana Sotáková —

— Záhrada (r. Martin Šulík) foto: Martin Kollár/Charlie's —

Labudove postavy obsahovali osobný postoj

Ľubomír Vajdička,
[divadelný a televízny režisér]

Mrožkova jednoaktovka *Veselica* sa začína tým, že sa traja mládenci chcú dostať na dedinskú zábavu, miestnosť je v tme, počujeme len mládencov, ako búchajú na dvere, jeden z nich navrhuje, aby to skúsili podpätkom. Od predstavenia, ktoré hrali moji starší spolužiaci na VŠMU, mám stále v uchu Mariánovo „Podpätkom!“ a pri každom inom predstavení – videl som ich za tie roky zopár – mi Mariánovo „Podpätkom!“ chýbalo. Tak ako Mariána počujem, tak ho aj vidím, ako priam kričí do televíznej kamery: „Toto je prevrat!“ – bolo to v novembrových dňoch roku 1989 na Námestí SNP a neviem, či Marián nebol prvý, kto udalosti novembra takto označil. Jedno i druhé zvolanie bolo poznačené tým, čo Martin Huba pri rozlúčke s ním pomenoval ako urputnosť, a naozaj, našiel najvýstižnejší výraz pre jeho výnimočný talent, ale aj pre jeho osobnosť. Asi pre ňu som mal pred Mariánom istý rešpekt, hoci som bol rád v jeho prítomnosti a rád som s ním spolupracoval. A rád som ho počúval. Keby sa tak niektoré vydavateľstvo ujalo jeho stĺpečkov, to by bolo!

Martin Šulík,
[filmový režisér]

Marián bol herec so širokým registrom postáv. Vedel majstrovsky využiť svoje fyzické predpoklady, dokázal byť zábavný, ironický, dojímavý, ale aj krutý a hrozivý. Nechcel byť realisticky opisný. Mal dar vyjadriť komplikovaný charakter pomocou presnej dramatickej skratky. Svojskou mimikou, jednoduchým gestom alebo pauzou vypovedal viac ako iní množstvom slov. Jeho postavy obsahovali osobný postoj – vždy stál na strane slabých v ich zápase o ľudskú dôstojnosť, ale s radosťou sarkasticky zosmiešňoval arogantných hlupákov. Myslím, že tak ako mnohí veľkí komici aj on bol v súkromnom živote melancholický skeptik.

Milan Kňažko,
[herec]

Počas novembrových udalostí roku 1989 precestoval Marián celé Slovensko. Jedného dňa mi volal z Modrého Kameňa, že je u mojich rodičov, ktorí sa o mňa veľmi boja. Marián ich upokojil, dokonca im urobil dobrú náladu a moju mamu pochválil za jej kuchárske umenie. Marián patril k ľuďom, s ktorými som sa rád stretával nielen v divadle, v televízii, vo filme, v rozhlase, v dabingu, ale aj vo voľných chvíľach a nikdy sme sa nenuдили. Od prvého stretnutia v roku 1964 bol pre mňa blízkym človekom a nezmení to ani jeho odchod do neznáma. Kus môjho života akoby odišiel s ním. Na druhej strane, veľká časť z neho ostáva vo mne. V rozhovoroch s niektorými kolegami doma aj v Čechách sa bude medzi nás vracáť a určite sa aj zasmiejeme. Som si istý, že by sa mu to páčilo. Dovidenia, Marián.

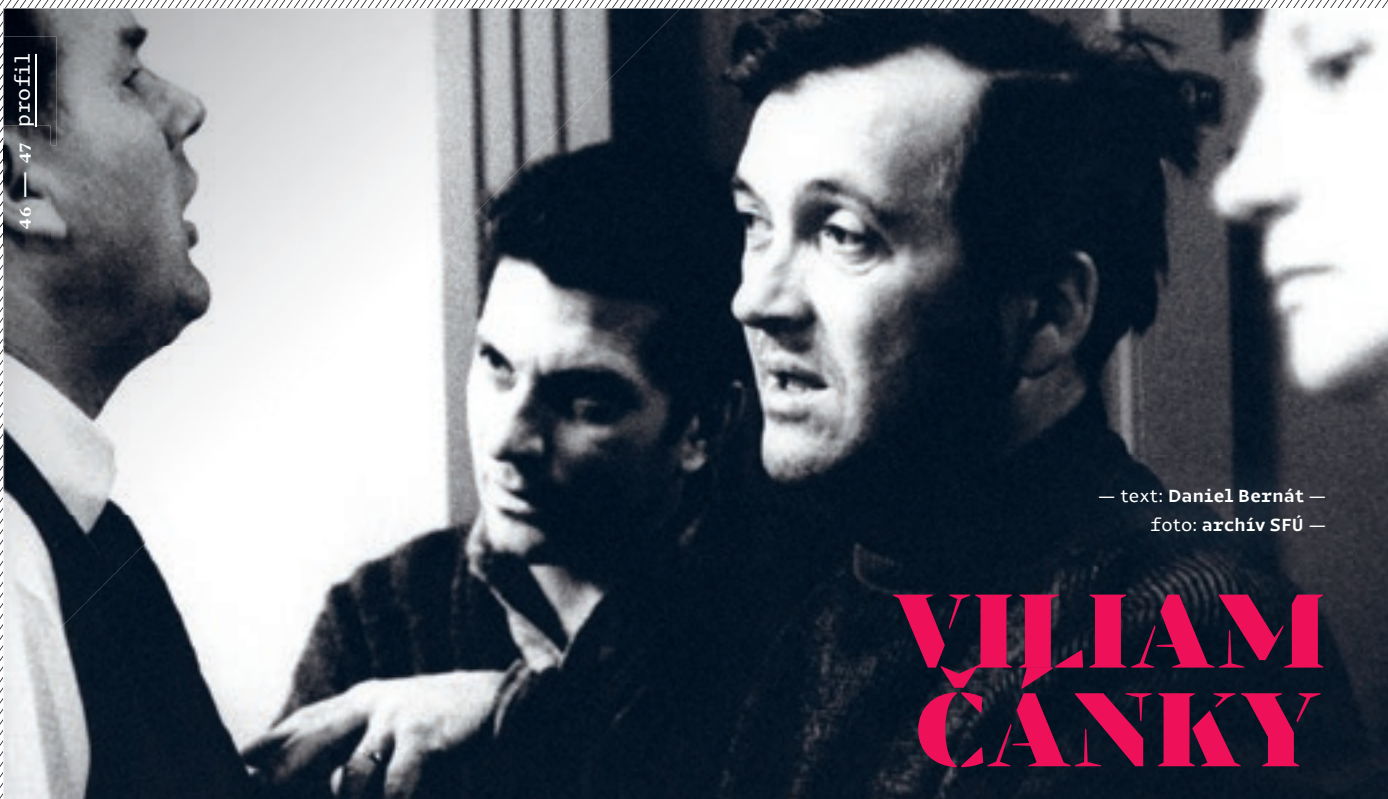
Božidara Turzonovová,
[herečka]

Ja som Mariána Labudu vnímala od jeho prvých dní na škole. Keď sme potom mali absolventské predstavenie *80 dní okolo sveta*, išiel s nami do Parmy v Taliansku, kde sme vyhrali festival. Nevie, či to bolo odvtedy, ale pamätám si, že Marián zrazu vedel po taliansky. V priebehu ďalších rokov sme niekoľkokrát hrali spolu ako dvojica. Myslím si, že prvýkrát to bolo v Stodolovej hre Čaj u pána senátora, kde sme boli manželia. Manželia sme boli aj v Grumbergových *Krajčírkach*. S Mariánom sme robili skvelú dvojicu, ktorá odchádza na Západ, vo filme *Orbis pictus* Martina Šulíka. Bol to veľmi usilovný človek, húževnatý a inteligentný herec. Veľmi si zakladal na tom, aby vzbudzoval rešpekt a aby sa ho ľudia priam báli, hoci to bol človek s nežným srdcom a dobrý chlapec. ◀

— spracovali: dan, sim, zs — *Kým sa skončí táto noc*

(r. Peter Solan) foto: archív SFÚ/M. Skoumalová —

— text: Daniel Bernát —
— foto: archív SFÚ —

VILIAM ČÁNKY

Stál za viacerými výraznými slovenskými filmami kolibskej éry, hoci bol v pozadí, bežný divák o jeho práci nevedel. Vedúci výroby Viliam Čánky by sa tento mesiac dožil 85 rokov.

Často spolupracoval s režisérom Petrom Solanom a jeho detektívka *Muž, ktorý sa nevrátil* (1959) bola jedným z prvých Čánkyho projektov (pracoval na nej v pozícii vedúceho nakrúcania). Neskôr sa so Solanom spojil pri vzniku filmov *Boxer a smrť* (1962), *Kým sa skončí táto noc* (1965), ... a *sekat' dobrotu...* (1968) i ďalších. Dostal sa však aj k tvorbe Stanislava Barabáša, Juraja Jakubiska, Martina Hollého, Štefana Uhra či Miloslava Luthera.

„Filmári, tí majú vždy smolu. To vám potvrdí každý. Vraví sa, že keď začneme pestovať trpaslíkov, vyrastú nám z nich do rána obri,“ utrúsil Čánky v rozhovore pre *Prácu* v roku 1972 na margo komplikácií pri nakrúcaní česko-slovensko-sovietskeho projektu o kapitánovi Nálepkevi. No a Čánkyho úlohou pri realizácii (akéhokoľvek) filmu bolo, zjednodušene povedané, eliminovať zádrhy. Jeho práca pritom súvisela nielen s nakrúcaním, ale i s prípravou a postprodukčnou fázou filmu.

Profesii sa u neho priúchal aj vedúci výroby Viliam Richter. Hoci sa obaja stretli už predtým, do úzkej spolupráce vstúpili až pri extrémne náročnej realizácii filmovej ságy *Tisícročná včela* (1983) v réžii Juraja Jakubiska. O veľkosti tohto projektu svedčí aj to, že vedúci výroby mal niekoľkých zástupcov (jedným z nich bol práve Richter). Nadštandardných vecí však bolo pri *Tisícročnej včele* viac – od navýšeného rozpočtu cez početnosť lokácií až po nezvyčajné množstvo účinkujúcich. (Rovnako nevšedné bolo, keď sa výsledný film dostal do súťaže na MFF Benátky.) Richter mal na starosti predovšetkým manažovanie hercov, ktorí boli z celého Československa a zosúladenie ich harmonogramov s potrebami nakrúcania bola fuška. Neraz došlo k tomu, že produkcia musela kúpiť divadelné pred-

stavenie, aby sa mohol herec dostaviť na pľac, neraz sa posielal aerotaxík, ale niekedy sa daný herec na nakrúcanie scény aj tak nedostavil a musel sa využiť dabľer. Ďalšou zaťažkavou skúškou pre tím vedúceho výroby boli špecifické kreatívne nároky Juraja Jakubiska. To všetko si vyžadovalo okrem času aj peniaze, energiu, šikovnosť a trpezlivosť zúčastnených. No a podľa Richtera sa to ustálo aj vďaka vedeniu Viliama Čánkyho, ktorý vedel udržať pokope tím ľudí, vybaviť potrebné náležitosti a zároveň obhájiť ich potrebnosť pred vedením Koliby. „Každý Tisícročnú včelu videl, ale nikto nevie oceniť tú robotu, ktorú v pozadí odvedol pán Čánky. Problémov, ktoré sa museli riešiť, bolo v tomto prípade naozaj dost.“ Viliam Čánky, ktorého Richter nazýva aj „malý veľký muž“, robil s Jakubiskom ešte na tituloch *Pehavý Max a strašidlá* (1987) a *Dovidenia v pekle, priatelia* (1990).

„Čánky vedel zariadiť to, čo tvorca potreboval, a nepodriadoval všetko riaditeľským príkazom na plnenie termínov. Kvalita výsledného diela mala prednosť pred splnením kvartálu. Pre režisérov bolo určite dobré, keď s ním išli do spolupráce,“ myslí si Viliam Richter. „Rozumel filmu, čo v časoch normalizácie nebolo na Kolibe pravidlom. Zároveň sa vyznal napríklad v stavbách, čo bolo výhodou aj pri nastavení rozpočtu. Bol to praktický človek. Presadzoval zdravý rozum, aj ten najzložitejší problém rozobral, a ak sa naozaj nedal vyriešiť naraz, vcelku, vyriešil sa, po kvapkách. Svojich ľudí sa pritom dokázal vždy zastat, dával im najavo, že sú kolegovia. Napokon, svojím prístupom v rámci profesie vyformoval aj viacerých nasledovníkov vrátane mňa,“ dodáva Richter.

— Viliam Čánky zomrel 27. 10. 1992. ◀

— V. Čánky (vzadu) pri nakrúcaní Solanovho filmu *Pán si neželal nič.* —

1. 2. 1928	Rudolf Silný – vedúci výroby (zomrel 1. 8. 2006)
3. 2. 1933	Miloš Pietor st. – režisér, herec (zomrel 25. 3. 1991)
4. 2. 1918	Anton Gymerský – herec (zomrel 10. 5. 1990)
6. 2. 1918	Imrich Jenča – herec, interpret komentárov (zomrel 3. 8. 1980)
9. 2. 1933	Viliam Čánky – vedúci výroby (zomrel 27. 10. 1992)
10. 2. 1943	Ladislav Kraus – kameraman
13. 2. 1928	Andrej Kristín – režisér, kameraman (zomrel 4. 9. 2008)
14. 2. 1948	Judita Ďurdiaková – herečka (zomrela 5. 2. 1992)
14. 2. 1958	Dagmar Ditrichová – scenáristka, dramaturgička
16. 2. 1968	Peter Mankovecký – herec, hudobný skladateľ (zomrel 2. 3. 2013)
17. 2. 1903	Olga Adamčíková – herečka (zomrela 16. 8. 1992)
20. 2. 1908	Ondrej Jariabek – herec (zomrel 3. 2. 1987)
21. 2. 1948	Dušan Kaprálik – herec
23. 2. 1913	Ján Ladislav Kalina – spisovateľ, prekladateľ (zomrel 3. 1. 1981)
23. 2. 1938	Milan Sládek – mím, choreograf
24. 2. 1943	Juraj Bindzár – režisér, scenárista, publicista, folkový spevák
27. 2. 1908	Tibor Vadaš – herec (zomrel 18. 6. 1987)
28. 2. 1943	Ivan Giač – herec
29. 2. 1928	Anton Januš – herec (zomrel 25. 9. 2001)

zdroj: Kalendár filmových výročí 2018
Interná publikácia Slovenského filmového ústavu
zostavila Renáta Šmatláková

→ Prezident Slovenskej republiky Andrej Kiska udelil 1. 1. štátne vyznamenania 25 osobnostiam, niektorým z nich za pôsobenie v oblasti filmového umenia. Patrí k nim herečka Zuzana Kronerová, ktorej udelil Rad Ľudovíta Štúra I. triedy, herec Jozef Kroner, ktorému udelil in memoriam Pribinova kríž I. triedy, a kameraman Vladimír Ješina (Rad Bieleho dvojkríža II. triedy). Medzi vyznamenanými boli i ďalšie osobnosti, ktoré sa uplatnili aj v oblasti filmu, napríklad hudobný skladateľ Ilja Zeljenka.

→ Film *Parlika* (r. S. Karimi) získal cenu pre najlepší dokument na 16. ročníku MFF Dháka, ktorý sa konal od 12. do 20. 1.

→ Film *Atlantída, 2003* (r. M. Blaško) získal na festivale Premiers Plans v Angers (12. – 21. 1.) Cenu Arte, vďaka ktorej ho odvysielala francúzska televízia Arte. Blaškov titul sa stal zároveň víťazom národnej súťaže na 13. Festivale krátkych filmov Praha (17. – 21. 1.).

→ Na 31. ročníku udeľovania audiovizuálnych cien Trilobit, ktoré sa konalo 14. 1. v Beroune v Česku, získala hlavnú cenu Tereza Nvotová za dokument *Mečiar*. Ocenenie si odniesla aj Zuzana Kronerová za výkon vo filme *Baba z ladu* (r. B. Sláma). Cenu Josefa Škvoreckého za audiovizuálnu adaptáciu literárneho diela udelili Agnieszke Holland za film *Cez kosti mŕtvych*. Cenu detskej poroty Berounského medveďáka udelili Ivete Grófovej za snímku *Piata loď*.

→ V utorok 16. 1. zomrel vo veku 69 rokov herec Vladimír Bartoň, ktorý pôsobil v Divadle Andreja Bagara v Nitre. Okrem divadelných rolí sa predstavil aj v mnohých televíznych tituloch. Z filmov účinkoval napríklad v *Skrytom prameni* (r. V. Bahna), *Šepkajúcom fantómovi* (r. A. Lettrich), *Súkromnej vojne* (r. M. Hollý) alebo *Citovej výchove jednej Daše* (r. J. Zeman), kde stvárnil vedľajšie úlohy.

→ Česká filmová a televízna akadémia zverejnila 17. 1. nominácie na ceny Český lev. Najviac, až 15 nominácií získal česko-slovenský film *Baba z ladu* (r. B. Sláma) so Zuzanou Kronerovou v hlavnej úlohe. Bodovali aj ďalšie slovenské koprodukčné snímky: *Po strništi bos* (r. J. Svěrák) má 13 nominácií, *Křížáček* (r. V. Kadrnka) 9, *Špina* (r. T. Nvotová) 8, *Záhradníctvo: Rodinný priateľ* (r. J. Hřebejk) 4 a po jednej nominácii sa ušlo snímkam *Mečiar* (r. T. Nvotová), *Svet podľa Daliborka* (r. V. Klusák), *Záhradníctvo: Dezertér* (r. J. Hřebejk), *Červená* (r. O. Sommerová) a *8 hláv šialenstva* (r. M. Nováková). V kategórii študentských filmov je nominovaný aj slovenský koprodukčný titul Michala Blaška *Atlantída, 2003*. Slávnostné udeľovanie cien sa uskutoční 10. 3. v Prahe.

→ Medzi laureátmi ocenenia Krištáľové krídlo za rok 2017, ktoré sa slávnostne odovzdávalo 21. 1., je v kategórii divadlo a audiovizuálne umenie herec Tomáš Mašťalír za výkon vo filme *Čiara* (r. P. Bebjak).

Medzi Českom a Slovenskom

Svojím spôsobom najzaujímavejší česko-slovenský koprodukčný projekt poledného obdobia je krími z roku 2016 **Červený kapitán** (vznikol aj v koprodukcii Poľska). Zaujímavý je preto, že ukazuje potrebu a snáď aj ohotu českých a slovenských tvorcov spolupracovať, ale i zvláštnu snahu vzťah oboch krajín skôr prekonávať, než sa ním zaoberať.

— Za filmom *Červený kapitán* stojí producentská a režijná dvojica Michal Kollár a Viktor Tauš: Kollár pochádza zo Slovenska a Tauš z Česka. Aj herecké obsadenie je medzinárodné – na jednej strane sú tu z Čechov napríklad Martin Finger či Oldřich Kaiser, na druhej strane slovenskí herci Zuzana Kronerová alebo Marián Geišberg. Dramatický príbeh nakrútený podľa románu úspešného slovenského spisovateľa Dominika Dána sa odohráva v roku 1992, ešte v časoch federácie, keď sa však zároveň intenzívne rokuje o rozdelení štátu. Rozpráva o vyšetrovaní zločinu, ktorý sa odohral v roku 1985, teda v komunistickej ére, ktorá je spoločnou česko-slovenskou skúsenosťou. Dej filmu sa navyše odvíja striedavo na území oboch republík, dnes už samostatných štátov.

— Je preto zaujímavé, že tvorcovia dosť dôsledne stierajú jazykové a ďalšie kultúrne rozdiely alebo priamo trenice medzi oboma národmi. Film bol uvedený do kín v dvoch jazykových verziách – v tej, ktorá bola určená do slovenskej distribúcie, je väčšina postáv nahovorená v slovenčine, v českej kompletne v češtine. Ani vzťah českého a slovenského prostredia, či už kriminálneho, alebo kriminalistického, tu nedostáva veľa priestoru. Rozhodnutie tvorcov vôbec sa týmto aspektom nezaoberať je o to zvláštniejšie, že európske koprodukcie z podobných napätí a stereotypného vzájomného vnímania rôznych národov často na mnohých úrovniach vychádzajú. Asi najvýraznejším príkladom je dánsko-švédsky krimiseriál *Most*, kde mýtvoľa nájdená na dánsko-švédскеj hranici prinúti spolupracovať švédsku policajtku a dánskeho vyšetrovateľa. Do celého rozprávania sa neustále vписuje motív susedných národov, oddelených a zároveň spojených hranicou.

— Dve jazykové verzie vznikli aj v prípade ďalšej výraznej česko-slovenskej koprodukcie – romantickej komédie *Všetko alebo nič* slovenskej režisérky Marty Ferencovej, obsadenej hereckými hviezdami z oboch štátov. Ani v tejto lifestylevej snímke o milostných avantúrach neprebíha žiadny česko-slovenský dialóg. Česko a Slovensko sú paralelné svety s rovnakým obrazom, ale iným zvukom (inak nahovorenými dialógmi).

— Podobný pocit môže mať divák aj z *Učiteľky*, z filmu, ktorý český režisér Jan Hřebejk nakrútil v majoritne slovenskej koprodukcii, v slovenčine a so slovenskými hercami. Jeho dráma o učiteľke na základnej škole, ktorá zneužíva svoju pozíciu, chce byť zovšobecňujúcou ukážkou toho, ako minulý režim dával určitým ľuďom neobmedzenú moc. To, že sa dej odohráva na Slovensku, nie je vo filme nijako zvlášť akcentované – mohol by sa rovnako odohrávať v Česku alebo napríklad v Poľsku a veľa by sa na ňom nezmenilo.

— To, že tieto filmy netematizujú vzťah Česka a Slovenska, prípadne Čechov a Slovákov, nie je automaticky výhoda. Nevypovedá to nič o ich kvalite či nekvalite. Skôr sa ponúka nelahká otázka, prečo sa to nedeje, keď je taký prístup obľúbený v zahraničí a už z princípu sa tvorcom ponúka. Je možné, že českí a slovenskí diváci, respektíve českí a slovenskí tvorcovia, chcú oba národy skutočne vnímať ako paralelné dimenzie, susedov, ktorí si síce navzájom nazierajú do tanierov, ale nechcú sa o ich obsah podeliť. ◀

— text: Antonín Tesař / filmový kritik —

FILMOVÉ FESTIVALY A PREHLIADKY NA SLOVENSKU V ROKU 2018

Severská filmová lekcia Scandi

(4. ROČNÍK, 24. – 28. 1. 2018, BRATISLAVA, KOŠICE, MARTIN, LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ, SEREĎ, TRENČÍN, TRNAVA, NITRA, NOVÉ ZÁMKY, POPRAD, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, KREMNICA, PRIEVIDZA, RUŽOMBEROK) Severská filmová lekcia Scandi je reprezentatívnu prehliadkou súčasnej severskej kinematografie a každý rok prináša výber najnovších filmov z Dánska, zo Švédska, z Nórska a z Fínska. Štvrtý ročník sa uskutočnil od 24. do 28. januára v Bratislave a počas januára a februára sa koná v ďalších trinástich mestách na Slovensku. Program Scandi tvoria štyri sekcie: Premiéry, 4x Susanne Bier, Best of Scandi, Scandi deti a kolekcia filmov Ingmara Bergmana v rámci medzinárodného projektu Bergman 100. → Film Europe, Matúškova 10, 831 01 Bratislava tel.: +421 905 248 932, e-mail: dagmar.krepopova@filmeurope.eu (Dagmar Krepopová), www.filmeurope.sk, http://scandi.filmeurope.eu/sk/

Filmový seminár 4 živly

(7. ROČNÍK ZIMNÉHO FILMOVÉHO SEMINÁRA, 23. – 25. 2. 2018, TÉMA: ZAČIATOK, BANSKÁ ŠTIAVNICA) 20. ROČNÍK LETNÉHO FILMOVÉHO SEMINÁRA, 8. – 12. 8. 2018, TÉMA: HAPPY END, BANSKÁ ŠTIAVNICA) Letný filmový seminár 4 živly patrí medzi najstaršie slovenské filmové podujatia. Seminár ponúka bohatý program, zastrešený jednou témou, spája hrané, dokumentárne, animované a experimentálne filmy, celovečerné aj krátkometrážne, aby vďaka nim umožnil publiku nazrieť na tému z čí najväčšieho množstva uhlov pohľadu. Filmové projekcie sa konajú na viacerých netradičných miestach. Okrem filmového programu ponúkajú 4 živly aj množstvo sprievodných podujatí, zameraných na neformálne vzdelávanie. Hostia z radov filmárov a filmových teoretikov pripravujú master classy, komentované projekcie a prezentácie. K letnej verzii seminára pribudla v roku 2012 zimná. Tá vyberá z celoročnej témy jednu dôležitú podtému, ktorej venuje o čosi komornejší program. → OZ štyri živly, Legionárska 15, 831 04 Bratislava tel.: +421 915 711 880, e-mail: 4zivly@4zivly.sk, www.4zivly.sk

Medzinárodný festival filmových klubov Febiofest

(25. ROČNÍK, 15. 3. – 29. 3. 2018, BRATISLAVA (15. – 21. 3.), KOŠICE, PREŠOV, MARTIN, BANSKÁ BYSTRICA, LEVICE, TRNAVA, TRENČÍN, PRIEVIDZA, KEŽMAROK, POPRAD) MFFK Febiofest ako pocta autorskej a klubovej kinematografii priniesie divákovi vyše stovky kvalitných filmov, po prvý raz uvedených na Slovensku, ktoré reflektujú súčasný svet. Na divákov čakajú exkluzívne predpremiéry filmov ocenených na prestížnych zahraničných festivaloch, nové slovenské filmy v premiére, počty osobnostiam domácej aj svetovej kinematografie, osobné stretnutia s európskymi filmármi, medzinárodná súťaž, unikátne premietania kultových archívnych diel aj experimentálne či detské filmy. Po hlavnej, bratislavskej časti zamieri MFFK Febiofest do ďalších desiatich slovenských miest. Najväčší putovný festival na Slovensku oslávi tento rok jubilejný 25. ročník s mnohými známymi domácimi aj európskymi filmármi, ktorí na pôde Febiofestu uvádzali za štvrtstoročie jeho existencie svoje snímky. → Asociácia slovenských filmových klubov, Brnianska 33, 811 04 Bratislava tel.: +421 2 5465 2018, e-mail: info@febiofest.sk, www.febiofest.sk

Medzinárodný festival horského filmu a dobrodružstva Hory a mesto

(19. ROČNÍK, 21. – 25. 3. 2018, BRATISLAVA) Medzinárodný filmový festival Hory a mesto je päťdňová súťažná prehliadka horského filmu. Hlavnou časťou festivalu je prehliadka slovenských filmov (zvyčajne 12 až 15) a zahraničných titulov (45 až 50), ktoré sú delené do tematických blokov, spojená s multimediálnymi prezentáciami zahraničných a slovenských hostí. Súčasťou festivalu sú aj vzdelávacie semináre a workshopy pre filmárov či premietanie pre školy. Sprievodná časť festivalu zahŕňa vzdelávacie semináre a workshopy pre fotografy, fotosúťaž, tematické výstavy fotografií, cestovateľské prednášky, lanové atrakcie a lezecké preteky. → Hory a mesto, Fedákova 24, 841 02 Bratislava +421 908 704 412 (Natália Bokníková), e-mail: natalia@horyamesto.sk, www.horyamesto.sk

Crème de la crème – Týždeň francúzskeho filmu

(5. ROČNÍK, 22. – 28. 3. 2018, BRATISLAVA + 15 MIEST NA SLOVENSKU) Crème de la crème – Týždeň francúzskeho filmu sa tradične koná v mesiaci frankofónia a Francie Europe ho už po piaty raz pripravuje v spolupráci s Francúzskym inštitútom na Slovensku. Milovníci francúzskeho filmu sa môžu tešiť na novinky, ktoré predstavujú kvalitnú, žánrovú pestroú a divácky atraktívnu kinematografiu z tohto teritória. Naplánované sú sekcie Premiéry, Best of..., Deti, Art (biografické hrané filmy o známych umelcoch) a Komédie. → Film Europe, Matúškova 10, 831 01 Bratislava tel.: +421 905 248 932, e-mail: dagmar.krepopova@filmeurope.eu (Dagmar Krepopová), www.filmeurope.sk, www.cremedelacreme.filmeurope.eu

Slnko v sieti

(8. ROČNÍK, 6. 4. 2018, BRATISLAVA) Slávnostným úvodom do prehliadky Týždeň slovenského filmu bude odovzdávanie národných filmových cien Slnko v sieti, ktoré sa uskutoční v bratislavskej Starej tržnici a v priamom prenose ho na Jednotke odvysielala RTVS. Národnými filmovými cenami odmeňuje Slovenská filmová a televízna akadémia najkvalitnejšie filmy a tvorivé výkony uplynulého roka, počas slávnostného večera sa odovzdáva aj ocenenie za výnimočný prínos slovenskej kinematografii. Laureátov tohto ocenenia vyhlási akadémia v marci 2018. Druhýkrát bude súčasťou udeľovania cien aj vyhlásenie divácky najobľúbenejšieho filmu roku 2017, ktorý svojím hlasovaním vyberie verejnosť. → Slovenská filmová a televízna akadémia, Grösslingová 32, 811 09 Bratislava tel.: +421 948 052 800, e-mail: sfta@sfta.sk (Silvia Dydňanská), www.slnkovsieti.sk

Týždeň slovenského filmu

(4. ROČNÍK, 9. – 15. 4. 2018, BRATISLAVA, KEŽMAROK, NITRA, BANSKÁ BYSTRICA, PARTIZÁNSKE, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, ŽILINA, MARTIN, TRNAVA, KOŠICE) Týždeň slovenského filmu je bilančná prehliadka domácej kinematografie, ktorá každoročne prináša do Bratislavy i do miest v regiónoch Slovenska aktuálne slovenské filmy a s nimi súvisiace sprievodné podujatia. Diváci majú možnosť vidieť v zhutnenej podobe to najlepšie, čo sa nakrútilo v domácej kinematografii v roku 2017, pozrieť si hrané, dokumentárne i animované filmy ocenené na festivaloch, ale i tie, ktoré im unikli v bežnej distribúcii. Cieľom prehliadky Týždeň slovenského filmu je zvyšovať záujem o domácu produkciu, prezentovať jej žánrovú pestrosť a predstaviť ju ako tému celospoločenských diskusií. Jeho súčasťou sú aj master classy domácich tvorcov a verejne prístupné diskusie, venované reflexii minuloročnej slovenskej filmovej tvorby. → Slovenská filmová a televízna akadémia, Grösslingová 32, 811 09 Bratislava tel.: +421 948 052 800, e-mail: sfta@sfta.sk (Silvia Dydňanská), www.tyzdenfilmu.sk

[fjúžn]

(13. ROČNÍK, 20. – 27. 4. 2018, BRATISLAVA)

Festival [fjúžn] je najväčším multižánrovým a multikultúrnym podujatím zameraným na migráciu a cudzincov na Slovensku, ktoré zahŕňa koncerty, výstavy, literatúru, divadlo, film, prednášky a prezentácie, diskusie, komunitné podujatia, program pre deti a školské akcie. Hlavným cieľom projektu je podporovať kultúrnu výmenu medzi majoritou a komunitami cudzincov a zvyšovať tak informovanosť a povedomie širokej verejnosti o migrantoch a nových menšinách, o ich živote, kultúre, tradíciách a postavení v našej spoločnosti s cieľom zmeny postojev k cudzincom, navrhovať spoločné riešenia výziev, ktoré slovenská realita prináša, a scitlivovať verejnosť v téme rozmanitosti. Prostredníctvom festivalu sa snažíme prispieť k odbúravaniu predsudkov a prehĺbiť spoluprácu majority a komunit cudzincov, ako aj vzájomnú spoluprácu komunit nových menšín.

→ Nadácia Milana Šimečku, Panenská 4, 811 03 Bratislava
tel.: +421 907 295 678, e-mail: brix@nadaciams.sk (Martin Brix), www.fjuzn.sk

Medzinárodný festival filmov o trvalo udržateľnom rozvoji Ekotopfilm – Envirofilm 2018

(45. ROČNÍK, 30. 4. – 4. 5. 2018, BRATISLAVA, BANSKÁ BYSTRICA)

Súťažný filmový festival Ekotopfilm – Envirofilm každoročne prináša výber najnovších dokumentárnych filmov z celého sveta aj pútavý sprievodný program, plný prednášok a diskusií na aktuálne témy trvalo udržateľného rozvoja a ochrany životného prostredia. Neoddeliteľnou súčasťou podujatia je Junior festival, určený pre základné a stredné školy, ktorých žiaci sa prostredníctvom filmového plátna a sprievodných aktivít dozvedia viac o svojom životnom prostredí a potrebe chrániť ho. Cieľom festivalu je inšpiratívnym spôsobom meniť správanie spoločnosti vo vzťahu k životnému prostrediu a vytvoriť priestor na otvorenú diskusiu o otázkach trvalo udržateľného rozvoja. Vstup je voľný.

→ MFF Eko, s. r. o., Zadunajská cesta 12, 851 01 Bratislava
tel.: +421 903 651 987, e-mail: info@ekotopfilm.sk (Tereza Gemeranová), www.ekotopfilm.sk

Bažant Kinematograf – letné filmové premietania pod holým nebom

(JÚN – SEPTEMBER 2018, VYŠE 30 MIEST NA SLOVENSKU)

Bažant Kinematograf je putovná filmová prehliadka, ktorá sa koná od roku 2003. Počas letných mesiacov premieta po celom Slovensku z dvoch „retroautobusov“ vybavených na profesionálne premietanie. Projekcie sa konajú pod holým nebom, prevažne na námestiach v historických centrách väčších miest. Zastávky trvajú 4 až 5 dní a každý večer sa premieta jeden krátky a jeden celovečerný film. Podujatie je istou alternatívou ku klasickej kinodistribúcii, nie však jej konkurenciou. Predstavuje nové a pripomína staršie snímky reprezentujúce domácu kinematografiu. Vo všetkých prípadoch ide o tituly, ktoré už majú za sebou distribúciu v tradičných kinách. Vstup na projekcie je voľný.

→ Kinematograf, s. r. o., Grösslingová 63, 811 09 Bratislava
tel.: +421 905 639 429, e-mail: lubica@kinematograf.sk (Lubica Orechovská), www.kinematograf.sk

Medzinárodný festival lokálnych televízií Zlatý žobrák

(24. ROČNÍK, 6. – 9. 6. 2018, KOŠICE)

Medzinárodný festival lokálnych televízií je jediný svojho druhu v Európe. Má niekoľko častí. V sekcii Lokálne televízie, produkčné spoločnosti a mladí autori sa odovzdáva hlavná cena Zlatý žobrák. Druhou časťou je Košický filmový festival – výber najzaujímavejších filmov z celej Európy, ktoré diváci v bežných kinách nenájdu. V rámci festivalu sa organizujú pracovné stretnutia a sprievodné kultúrne podujatia pod názvom Esencia Košíc. Filmy je možné prihlasať do 15. 4. 2018.

→ Nadácia City TV, Jesenského 12, 040 01 Košice
tel.: +421 905 966 649, e-mail: festival@festival.sk, www.festival.sk

Cineama – celoštátna postupová súťaž amatérskej filmovej tvorby

(26. ROČNÍK, 8. – 10. 6. 2018, NITRA)

Cineama sa koná každoročne, nie je tematicky vymedzená, prebieha v troch vekových a šiestich žánrových skupinách. Odporúčaná dĺžka filmu je do 20 minút. Filmy do súťaže môžu autori (občania SR) prihlasať v mieste svojho bydliska a postupujú z okresného cez krajské až do celoštátneho kola. Súťažné diela posudzuje päťčlenná odborná porota, ktorá jednotlivé snímky verejne analyzuje na odbornom rozborovom seminári. Z ocenených snímok vytvorí kolekciu, ktorá reprezentuje Slovensko na podobnej súťaži v Česku a na Svetovom festivale a kongrese UNICA.

→ Národné osvetové centrum, Nám. SNP 12, 812 34 Bratislava
tel.: +421 2 2047 1245, e-mail: zuzana.skoludova@nocka.sk (Zuzana Školudová), www.nocka.sk
Krajské osvetové stredisko v Nitre, Fatranská 3, 949 01 Nitra
tel.: 0911 540 018, e-mail: zdenka.smreckova@kosnr.sk, www.kosnr.sk

Art Film Fest Košice 2018

(26. ROČNÍK, 15. – 23. 6. 2018, KOŠICE)

Art Film Fest ponúka rozsiahly priestor na prezentáciu diel najnovšej svetovej kinematografie, ale aj významných titulov filmovej histórie a v neposlednom rade kvalitatívny výber snímok slovenského audiovizuálneho prostredia. Dominantami programu sú dve súťažné sekcie – hraných a krátkometrážnych titulov. Obe hodnotia medzinárodné poroty, ktoré udeľujú najvyššie ocenenie Modrý anjel pre najlepšiu hraný film, réžiu, herečku a herca (hrané filmy) a najlepší krátky film. Nesúťažné sekcie uvádzajú diela etablovaných tvorcov, významné filmy národných kinematografií, kultové snímky, ktoré sa zapísali do histórie kinematografie, tematicky zamerané filmové projekty, ale aj profily či retrospektívy oceňovaných umelcov. Tradičnou súčasťou festivalu je aj udeľovanie čestných cien Hercova misia a Zlatá kamera, ktoré si doteraz prevzalo 101 osobností slovenskej i svetovej kinematografie. Hrané filmy je možné prihlasať do súťaže do 31. 3., krátke do 15. 3. 2018.

→ Art Film Fest, s. r. o., Tomášikova 30C, 821 01 Bratislava
tel.: +421 2 2085 5100, e-mail: info@artfilmfest.sk (Juraj Čurný), www.artfilmfest.sk

UAT Film (Animofest 2018)

(3. ROČNÍK, 21. 6. 2018, BRATISLAVA)

Medzinárodný festival animovaných filmov stredných škôl Animofest vznikol predovšetkým nato, aby umožnil konfrontáciu študentov (maturantov) našej školy s poslucháčmi ostatných škôl na Slovensku a vo svete. Prezentácia slovenských a zahraničných filmov na Animofeste dáva našim študentom spätnú väzbu, ktorá je pre ich rozvoj a tvorbu nevyhnutná. Festival sa snaží prispieť k oživeniu animovanej tvorby a rozvoju talentov aj v tejto vekovej kategórii. V rámci Animofestu sa uskutočnia aj súťaže UAT Graphic, UAT Photo, UAT Fashion a UAT Film. Víťazi jednotlivých súťaží získajú okrem trofeje aj peňažnú odmenu.

→ Súkromná stredná umelecká škola animovanej tvorby, Vlastenecké nám. 1, 851 01 Bratislava
e-mail: uat@uat.sk (Viera Zavarčíková), www.uat.sk

Medzinárodný festival animácie Fest Anča

(11. ROČNÍK, 28. 6. – 1. 7. 2018, ŽILINA)

Fest Anča je jediný slovenský multimediálny festival so zameraním na animovaný film predovšetkým pre dospelého diváka. Jeho cieľom je zvyšovať povedomie o animovanom filme ako o plnohodnotnej umeleckej forme a vzdelávať o rôznych podobách animácie. Hlavný program festivalu zahŕňa výber tých najdôležitejších animovaných filmov za posledné dva roky a predstavuje umelecky, produkčne či historicky významné diela súčasnosti a z dejín animovaného filmu. Okrem medzinárodnej súťaže, tematických a špeciálnych fokusov ponúka Fest Anča aj prednášky, výstavy, workshopy, koncerty, premietania pre deti a ďalšie sprievodné akcie, ako Game Days, Pecha Kucha a Animation Karaoke Battle.

→ o. z. Anča, Štefánikova 16, 811 04 Bratislava
tel.: +421 904 979 440, e-mail: maros@festanca.sk (Maroš Brojo), www.festanca.sk

HAH, Hraný amatérsky humor – festival humorných amatérskych filmov

(28. ROČNÍK, 27. – 29. 7. 2018, DOLNÁ STREHOVÁ)

Súťažná prehliadka amatérskych filmov s humornou a so satirickou tematikou. Súťaž je určená pre autorov zo Slovenska a z Česka. Maximálna dĺžka prihlásených filmov je 7 minút. Súťaží sa o Zlatú, Striebornú a Bronzovú rúru. Víťazné snímky vyberajú hlasovaním diváci. Filmy je možné prihlasať do 29. 6. 2018.

→ Hontiansko-ipeľské osvetové stredisko, Nám. A. H. Škultétyho 5, 990 01 Veľký Krtíš
tel.: +421 905 350 519, e-mail: ivredik@gmail.sk (Ivan Vredík), www.h-ios.sk

Projekt 100

(24. ROČNÍK, SEPTEMBER 2018 – FEBRUÁR 2019, SIEŤ FILMOVÝCH KLUBOV, KÍN A ARTKÍN NA SLOVENSKU)

Najväčšiu putovnú výchovno-vzdelávaciu prehliadku na Slovensku Projekt 100 organizuje Asociácia slovenských filmových klubov už od roku 1995. Výnimočnosť jej dodáva nezameniteľná štruktúra: putovanie desiatich filmov po území celého Slovenska počas polročného trvania prehliadky. Vďaka Projektu 100 prináša ASFK na Slovensko zásadné diela svetovej, európskej a domácej kinematografie. Základným cieľom je obohatenie slovenského distribučného prostredia o filmy, ktoré by sa v budúcnosti mohli zaradiť do zlatého fondu kinematografie a ktoré dokážu zaujať na súčasných svetových a európskych festivaloch.

→ Asociácia slovenských filmových klubov, Brnianska 33, 811 04 Bratislava
tel.: +421 2 5465 2018, e-mail: dubecky@asfk.sk (Peter Dubecký), www.asfk.sk

Filmový kabinet deťom

(4. ROČNÍK, 1. 9. 2018 – 30. 6. 2019, BRATISLAVA A FILMOVÉ KLUBY NA SLOVENSKU)

Filmový kabinet deťom je výchovno-vzdelávací projekt pre najmenších divákov (žiakov základných škôl a predškôlkov), ktorý ASFK organizuje na území celého Slovenska už od roku 2014. Jeho koncepcia je navrhnutá tak, aby deti dostali hravou formou informácie o animácii a animačných technikách (konkrétne o plôškovej animácii) a o slovenských tvorcov animovaných filmov. Programové pásmo je poskladané z troch blokov, v každom z nich detividia dva príbehy z jednej série večerníčkov **Danka a Janka**, **Mimi a Líza** a **Drobci**. Cieľom projekcie je overiť si nadobudnuté skúsenosti a informácie priamo v kinosále. Praktickú zručnosť napokon deti spolu s lektorkami predvedú na tvorivom workshope, kde si zostroja svojho plôškového pohyblivého panáčika.

→ Asociácia slovenských filmových klubov, Brnianska 33, 811 04 Bratislava
tel.: +421 2 5465 2018, e-mail: mlichova@asfk.sk (Martina Mlichová), www.asfk.sk

Medzinárodný filmový festival Cinematik Piešťany

(13. ROČNÍK, 10. – 16. 9. 2018, PIEŠŤANY)

Medzinárodný filmový festival Cinematik Piešťany je etablované podujatie, ktoré svojím významom presahuje hranice Slovenska. Festival organizuje dve súťažné sekcie s medzinárodnými porotami, množstvo informatívnych sekcií, medzinárodné semináre, master classy a ďalší program. Cinematik predstavuje medzinárodnú platformu na prezentáciu a propagáciu slovenského filmu, hlavne dokumentárneho. Od roku 2011 je členom prestížnej medzinárodnej siete festivalov a distribútorov Eye on Films, ktorá združuje 150 partnerov z celého sveta. Filmy je možné prihlasať do 15. 7. 2018.

→ Cinematik, s. r. o., Bitúnková 1453/23, 900 31 Stupava
tel.: +421 948 445 565, e-mail: info@cinematik.sk, www.cinematik.sk

LOToS Workshop 2018

(20. ROČNÍK, SEPTEMBER 2018, MARTIN)

Prehliadka tvorby lokálnych a regionálnych TV staníc na Slovensku, združených v spolku LOToS. Aktuálne je v spolku 36 členských televízií. Súťaží sa v kategóriách spravodajstva, publicistiky, dokumentu a reklamy. Súčasťou prehliadky sú rozborové prihlásených príspevkov zo strany odbornej poroty. Prehliadku podporuje Literárny fond.

→ LOToS, spolok lokálnych TV staníc Slovenska, Jánošíkova 10, 972 51 Handlová
tel.: +421 905 383 591, e-mail: spoloklotos@gmail.com (Dana Reindlová), www.lotos.sk

Be2Can

(5. ROČNÍK, 26. 9. – 2. 10. 2018, BRATISLAVA + 19 MIEST NA SLOVENSKU)

Najlepšie filmy z festivalov v Berlíne, Benátkach a Cannes na tematickej prehliadke v kinách, na DVD, VOD a v televízií – to je ústredná koncepcia viacúčrovej platformy Be2Can Distribution. Be2Can je projekt, ktorý vznikol v roku 2014 s úmyslom presadiť v českej a slovenskej distribúcii filmy z hlavných súťaží najvýznamnejších európskych festivalov, vytvoriť im dôstojné prostredie a zoznámiť divákov s fascinujúcim svetom „áčkových“ festivalov. Akcia, pôvodne koncipovaná ako týždenná prehliadka, prišla s unikátnym modelom multiplatformového uvedenia. Druhý a tretí ročník k tomu pridal myšlienku kolekcie s kritickým kurátorským prístupom, v ktorej sa stretáva „objektívna“ dramaturgia Berlinale, Benátok a Cannes s kritickým pohľadom dramaturgov a festivalových hostí Be2Can.

→ Film Europe, Matúškova 10, 831 01 Bratislava
tel.: +421 905 248 932, e-mail: dagmar.krepopova@filmeurope.eu (Dagmar Krepopová), www.filmeeurope.sk, www.be2can.eu/sk/uvod

Medzinárodný festival potápačských filmov (MFPF)

(33. ROČNÍK, PRVÝ OKTÓBROVÝ TÝŽDEŇ 2018, VYSOKÉ TATRY)

MFPF prezentuje filmové a fotografické súťažné diela, ktoré musia obsahovať minimálne 40 percent záberov spod vodnej hladiny. Cieľom festivalu je nastoliť pravdivý pohľad na vodný ekosystém či už na globálnej úrovni (oceány, moria), alebo na lokálnej (ekosystém riek, jazier a malých tokov). To umožňuje divákovi utvárať si vlastný názor a hlbšie pochopiť jedinečnosť prostredia, v ktorom žijú, a takisto ich to vedie k ekologickému mysleniu a konaniu.

→ Potápačský klub Vodnár/Pavel Svitánek, Námestie sv. Egídia 3/5, 058 01 Poprad
tel.: +421 903 607 025, e-mail: mfpf.eu@gmail.com, svitanek.p@gmail.com (Pavel Svitánek), www.mfpf.eu

Agrofilm – medzinárodný filmový festival s tematikou poľnohospodárstva a rozvoja vidieka

(34. ROČNÍK, 1. – 6. 10. 2018, NITRA, LUŽIANKY, BRATISLAVA, BREZNO, ZVOLEN, KOŠICE)

Medzinárodný odborný filmový festival Agrofilm šíri poznatky vedy, výskumu, vývoja a praxe v oblastiach poľnohospodárstva, potravinárstva a výživy, lesného a vodného hospodárstva a kvality života obyvateľstva.

→ Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum (NPPC) – Výskumný ústav živočíšnej výroby Nitra, Hlohovecká 2, 951 41 Lužianky
tel.: +421 37 65 46 384, e-mail: huba@vuzv.sk (Ján Huba), www.agrofilm.sk

POCITY FILM 2018 – Prešovský filmový festival

(9. ROČNÍK, 9. – 14. 10. 2018, PREŠOV)

Festival predstavuje jediné podujatie svojho druhu v meste Prešov a jeho okolí. Prináša jedinečnú dramaturgiu s dôrazom na umelecký a kultúrny potenciál filmových diel slovenskej aj európskej produkcie a je funkčnou alternatívou k bežnej distribúcii multiplexových kín. Jedným zo základných dramaturgických cieľov je sprístupnenie súčasných slovenských filmových diel divákovi a udržiavanie povedomia o aktuálnej slovenskej tvorbe. Festival dáva zároveň veľký priestor mladým autorom (amatérom i profesionálom) z regiónu na prezentáciu vlastnej

filmovej tvorby a je doplnený aj o sprievodné podujatia – prehliadky krátkych filmov z rôznych festivalov, workshopy, koncerty či projekcie pre deti..

→ PO.CITY, o. z., Royova 2, 080 05, Prešov

tel.: +421 907 227 329, e-mail: info@po-city.sk (Nina Šilanová), www.po-city.sk

Medzinárodný festival horských filmov Poprad

(26. ROČNÍK, 10. – 14. 10. 2018, POPRAD, KEŽMAROK, SPIŠSKÁ NOVÁ VES)

Festival ponúka medzinárodnú súťažnú prehliadku filmových diel orientovaných na spoznávanie športového i každodenného života ľudí v horskom prostredí, diela vyzdvihujúce krásy horskej flóry a fauny, ochranu prírody, životného prostredia a tradičnej kultúry iných národov. Najnovšie horské filmy od profesionálnych aj amatérskych tvorcov z celého sveta sú prezentované počas piatich dní a hodnotí ich medzinárodná porota. Festival ponúka divákovi aj multimediálne besedy s významnými osobnosťami spoločenského a športového života, fotografické výstavy, premietania pre školy, nesúťažné filmy a poskytuje príležitosti na zaujímavé stretnutia, dôležité pre ďalší rozvoj medzinárodných vzťahov v oblasti kultúry a filmu.

→ Horský film Poprad, n. f.,

Nábřežie Jána Pavla II. 2802/3, 058 01 Poprad

e-mail: horskyfilm@slovanet.sk, horskyfilmpoprad@gmail.com (Mária Hámor), www.mfhf.sk

Medzinárodný festival dokumentárnych filmov Jeden svet

(19. ROČNÍK, 11. – 16. 10. 2018, BRATISLAVA A KOŠICE)

Medzinárodný festival dokumentárnych filmov Jeden svet je viac než len bežný festival. Už 19 rokov ho organizuje nezisková organizácia Človek v ohrození, ktorá formou angažovaných dokumentov a zaujímavých debát otvára ľudskoprávne a iné dôležité spoločenské témy. Počas šiestich dní v Bratislave a štyroch v Košiciach predstaví festival aj tento rok zhruba 50 slovenských aj zahraničných dokumentárnych filmov, mnohé z nich v slovenskej premiére. Už tradične nebudú chýbať témy ako zodpovedná spotreba, radikalizácia spoločnosti či rešpekt k inakosti. Pribudne aj zopár noviniek a festival bude opäť myslieť aj na mladších divákov. Po Bratislave a Košiciach sa na vybrané filmy môžu tešiť diváci aj v ďalších 20 mestách na Slovensku.

→ Človek v ohrození, n. o., Baštová 5, 811 03 Bratislava

tel.: +421 905 908 191, e-mail: daniela.muzikova@clovekvohrozeni.sk (Daniela Mužíková), www.jedensvet.sk

Filmový festival inakosti

(12. ROČNÍK, PREDBEŽNE 17. – 21. 10. 2018 V BRATISLAVE, OKTÓBER – NOVEMBER V BANSKEJ BYSTRICI, ŽILINE, LIPTOVSKOM MIKULÁŠI A NITRE)

Filmový festival inakosti (FFi) je festival pre lesby, gejov, bisekxuálnych, transrodových a intersexuálnych ľudí (LGBTI menšina), ich rodičov, deti a priateľov. Ide o jediné filmové podujatie na Slovensku, ktoré sa cielene venuje LGBTI minorite. V roku 2018 sa uskutoční už 12. ročník podujatia, ktoré od roku 2007 v ročnej periodicite organizuje Iniciatíva Inakosť. FFi je kultúrnou a osvetovou aktivitou zameranou na zvyšovanie informovanosti širokej verejnosti o živote LGBTI ľudí. Snaží sa prispieť k eliminácii homofóbnych a xenofóbnych postojov v spoločnosti, poskytnúť LGBTI minorite a jednotlivým členom tejto komunity kultúrno-spoločenský rámec na sebaoznávanie.

→ Iniciatíva Inakosť, Rajska 4, 811 08 Bratislava

e-mail: info@ffi.sk (Ján Šajban), www.ffi.sk

Festival študentských filmov Áčko

(22. ROČNÍK, 17. – 20. 10. 2018, BRATISLAVA)

Festival Áčko už tradične prinesie pohľad na filmovú tvorbu študentov vysokých škôl. Okrem filmových projekcií nebudú chýbať ani zaujímaví hostia, panelové diskusie a workshopy. Festival sa bude tento rok niesť v znamení umenia, pretože film je syntézou umení a 22. ročník Áčka sa pokúsi všetky jeho zložky predstaviť.

→ Filmová a televízna fakulta VŠMU,

Svoradova 2, 813 01 Bratislava

tel.: +421 949 720 563, e-mail: malovcovas@gmail.com (Silvia Malovcová), www.festivalacko.sk, www.ftf.vsmu.sk

Festival slobody

(8. ROČNÍK, NOVEMBER 2018, BRATISLAVA)

Festival slobody je multižánrový medzinárodný festival, ktorý pripomína a analyzuje obdobie neslobody na Slovensku. Prináša množstvo zaujímavých dokumentárnych aj hraných filmov. Dopoldňajšie premietania sú zvyčajne určené pre školy, zatiaľ čo večerné bloky filmov sú voľne prístupné verejnosti (do vyčerpania kapacity kinosály). Súčasťou festivalu sú aj výstavy, divadelné predstavenia či diskusie. Festival slobody sa v spolupráci s miestnymi záujemcami (školy, občianske združenia, dobrovoľníci) koná aj v regiónoch, miesto konania však závisí od záujmu potenciálnych organizátorov.

→ Ústav pamäti národa,

Miletičova 19, P. O. Box 29, 820 18 Bratislava 218

tel.: + 421 02 593 003 35, e-mail: pucikova@upn.gov.sk

(Andrea Púčíková), www.festivalslobody.sk

Festival dobrodružných filmov HoryZonty

(13. ROČNÍK, 8. – 10. 11. 2018, TRENČÍN)

Festival HoryZonty je multižánrové podujatie, ktorého súčasťou sú projekcie filmov s outdoorovou tematikou, tematikou cestovania, ekológie a ochrany životného prostredia, ďalej prezentácie hostí, besedy, workshopy, tvorivé dielne, výstavy, fotosúťaž, súťaž slovenských a českých neprofesionálnych filmov, športové súťaže a rôzne sprievodné podujatia. Cieľom festivalu je propagovať zdravší životný štýl, aktívny spôsob trávenia voľného času, ekologické témy a humanistické hodnoty.

→ HoryZonty, o. z., Radlinského 9, 911 05 Trenčín

tel.: +421 903 770 896, e-mail: info@horizonty.sk (Mária Dutková), www.horizonty.sk

Medzinárodný filmový festival Bratislava 2018

(20. ROČNÍK, 8. – 15. 11. 2018, BRATISLAVA)

Jubilejný 20. ročník MFF Bratislava vytvorí priestor na stretnutie širokej diváckej obce, tvorcov a profesionálov pri kvalitnom filmovom programe. Prioritou festivalu je objavovanie nových talentov, prezentácia výrazných diel svetovej aj slovenskej kinematografie v aktuálnej sezóne, kultivácia filmového publika a obohatenie domácej filmovej kultúry o medzinárodný kontext.

→ Partners Production, s. r. o., Lovinského 18, 811 04 Bratislava

tel.: +421 2 5441 0673, e-mail: bratislavaiff@bratislavaiff.sk

(Veronika Muchová), www.bratislavaiff.sk

Eurotour Piešťany 2018

(14. ROČNÍK, 20. – 22. 11. 2018, PIEŠŤANY)

Medzinárodná filmová prehliadka dokumentárnych a hraných filmov o cestovaní, krajine a človeku sa od roku 2005 každoročne koná v kultúrnom a spoločenskom centre Fontána v Piešťanoch v závere roka. Prehliadka je zameraná na rozvoj a podporu cestovného ruchu na Slovensku a na propagáciu Slovenska v zahraničí, oboznamuje návštevníkov s hodnotnými domácimi a zahraničnými dokumentárными filmami s tematikou cestovania s dôrazom na kultúrne tradície a kultúrnu rozmanitosť Európy. Súčasťou prehliadky je súťažná kategória Moment, kde sa prezentujú amatérski tvorcovia krátkymi prácami o cestovaní a človeku, nesúťažné kategórie a sprievodné podujatia.

→ Jozef Valachovič, Mestské kultúrne stredisko Piešťany,

Beethovenova 1, 921 01 Piešťany

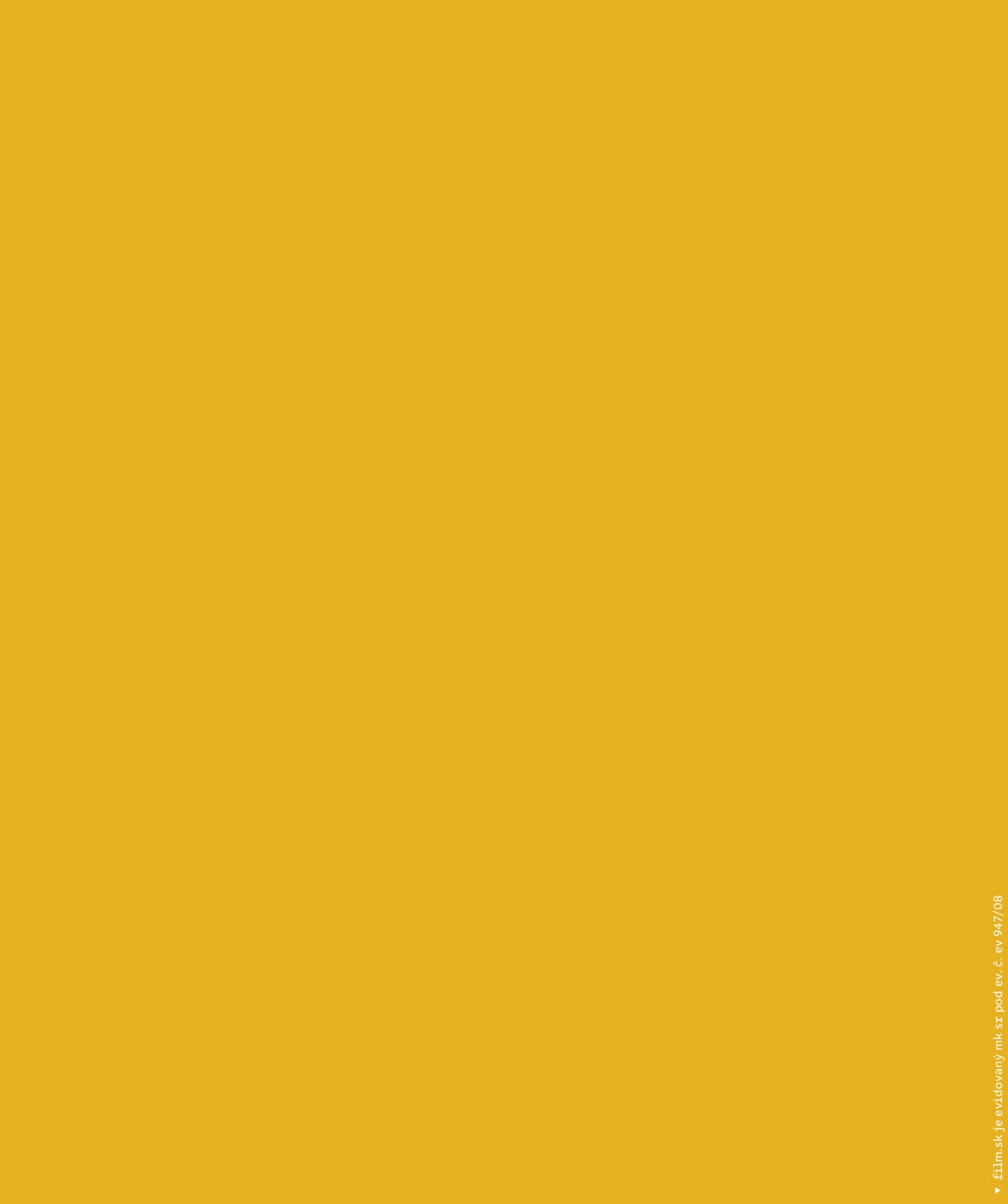
tel.: +421 33 771 8990, e-mail: kino@fontana-piestany.sk,

www.eurotour-piestany.sk

— spracoval Rastislav Graňák —

UŽ V PREDAJI

▼ film.sk je evidovaný mk sr pod ev. č. ev 947/08

ISSN 1335-8286

02